

Синоптичните Евангелия

п-р Джулиън Майкъл Зъг, доктор по богословие
Международна семинария Маями
Презвитерианска църква Олд Кътлър, Маями, щата Флорида
За контакти:
Jzugg@mac.com
Zugg.org
Tel Belize 501 627 1782
Tel US 281 506 2833

Урок 1. Кратък обзор на синоптичните Евангелия

1. Въведение към синоптичните Евангелия

Запознайте се с трите синоптични Евангелия: Матей, Марк и Лука. Всички те разказват за идването, живота, смъртта и възкресението на Господ Исус Христос. В тези книги разполагаме с три велики свидетелства за спасителното дело на Бога.¹

„Сун” на гръцки означава „заедно” и думата синоптичен произлиза от гръцката дума *synopsis* със значение „разглеждани заедно.”² Трите книги си приличат в много отношения, но също така се забелязват отличителни разлики. Тези сходства и различия формират основата на нашето изучаване.

Настоящият курс е въведение в синоптичните Евангелия.³ Този урок обхваща огромен по обем материал, затова ще се наложи да отсеем важното. Той е въведение, което помага на студентите да разберат цялостното развитие на мисълта в Евангелията и ги насочва в търсенето на по-специфични области за изследване.

1.1. Евангелията в канона

Евангелията са ядрото на Библията. Те са „опорната точка,” края на Стария Завет и началото на Новия. Евангелията не са без подкрепа, самостоятелни, защото в тях се осъществяват великите обещания на Стария Завет, написан в закона, пророците и писанията. В Исус обещаното царство настъпва в действителност. Неговото велико послание е „*Покайте се, защото наближи небесното царство*” (Мат. 4:17). Той установява Новия Завет и Неговото възкресение е началото на новото творение (Гал. 6:15-16). В Евангелията настъпват последните дни (Евр. 1:1 - СИ⁴), края на века и се изпълва времето.

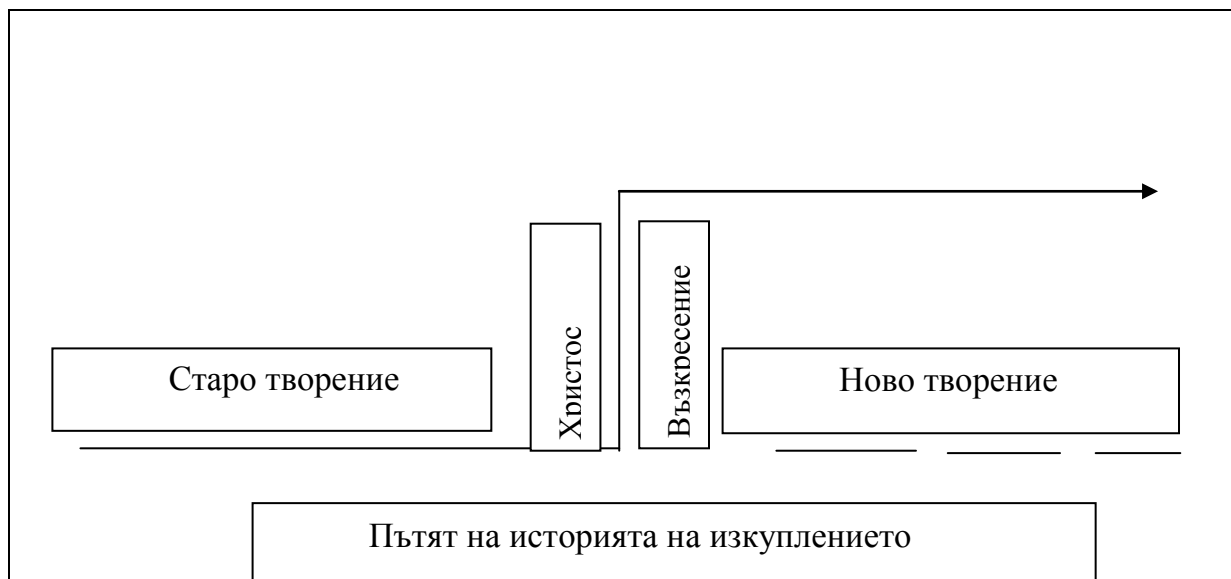
---

¹ Евангелието на Йоан е малко по-различно и затова по принцип се разглежда самостоятелно или като част от книгите на Йоан.

² Матей, Марк и Лука за първи път са наречени синоптични Евангелия от Дж. Дж. Грийсбах, германски библейски учен от края на XIX в. (Carson, Moo, and Moris, 19).

³ Книгата на Йоан обикновено се разглежда различно, тъй като съдържа различни теми, различна структура и обикновено се чете наред с другите книги на ап. Йоан: посланията и книгата на Откровението.

⁴ СИ е съкращение на Синодалното издание на Библията – бел. на бог. ред.

Евангелията представляват история. В тях ние виждаме великото историческо дело на Бога за спасяване на грешниците чрез Исус. Посланията идват след Евангелията и, отчасти книгите на ап. Павел, обясняват важността и значението на събитията. Ако Евангелията описват действията на Бога в света, то Посланията обясняват значението на тези действия за нас. Бог винаги свързва Своите действия със Свое обяснение, за да ни помогне да разберем.

Новозаветната част от Библията следва старозаветния модел на история (Евангелията), тълкуване на историята (Посланията) и предупреждения да не се отклоняваме (общите послания).

2. Метод

Бог ни оставя три (с Йоан четири) свидетелски разказа за рождението на Исус. Това изпълнява закона, според който от устата на двама или трима свидетели трябва да се потвърди всяко нещо (Вт. 19:15). Бог не оставя никакви съмнения относно истината за живота и делото на Своя Син.

От 1500 сл. Хр. насам е общоприето Евангелията да се разглеждат като едно, в хармония. Тъй като те са свидетелства, а всеки свидетел дава някаква информация, следва, че изучавайки трите свидетелства, можем да получим попълна картина, отколкото само от едно свидетелство. Пример за това е книгата на Калвин *Коментар върху хармонията на евангелистите Матей, Марк и Лука*.⁵

През последните 150 години възходът на литературната критика доведе до нов подход, според който Евангелията трябва да се четат поотделно.⁶ Учените напоследък твърдят, че макар да има четири Евангелия и три от тях да се смятат за синоптични, всяка книга е отделна, различна и завършена единица. Всяко Евангелие има свой автор, написано е за специфична аудитория и е

⁵ Calvin, *Commentary on the Harmony of the Evangelists, Matthew, Mark, and Luke* – на разположение в www.ccel.org/ccel/calvin/calcom31.i.html

⁶ За възхода на литературната критика и последиците от него за изучаването на Евангелията, виж Carson, *An Introduction*, 19 и сл.

съставено със специална цел, наречена *Sitz im Leben* или житейска ситуация. Това значи, че всяко Евангелие е книга със собствени качества и трябва да се отчита нейния индивидуален принос. Уникалността на всяка книга трябва да се изучава преди евангелските разкази да се обединят в едно. Сравненията между Евангелията са полезни, но не бива да вземат превес.

Последните изследвания разглеждат авторовата употреба на определени литературни похвати и стилистични фигури, за да наблегнат на ключовите аспекти в разказа. За да разберем текста, трябва да познаваме всичко това.

Евангелието на Матей е написано от юдеин за юдеи. Главното му послание е, че Исус е изпълнението на обещанията и надеждите на юдеите. Матей развива тази тема като разкрива как Исус изпълнява старозаветните обещания. Книгата започва с родословие, което свързва специално Христос с Авраам и Давид, двете големи фигури в историята на Израил (Мат. 1:1). Исус е изпълнението едновременно на обещанията към Авраам и към Давид, тъй като Той е по-великият Давидов син. Исус също е и изпълнението на Израил, кулминацията на неговата история. Непорочното зачатие е осъществяване на обещанието в Исаия (Мат. 1:22) и извеждането на Израил от Египет като Божий син е образ на Исус, Който отива в Египет и след това е изведен оттам (Мат. 2:15). Исус се кръщава, за да изпълни Стария Завет (Мат. 3:15). Израил е тип, а Исус е прототип, великото изпълнение на обещанията към Израил.

Евангелието на Лука е написано от езичник към езичник и неговата цел е да разкрие как благовестието на Исус се отнася за целия свят, за юдеи и за езичници. Родословието на Лука не започва с Авраам, а с Адам, първия син на Бога. Това свързва Адам и Христос, втория син на Бога и последния Адам. С това Лука развива идеята, че Бог е Баща на всички хора, както юдеи, така и езичници. Лука се интересува от цялото човечество и затова набляга, че Исус е Спасителят на всички народи. Неговото удареие е далеч по-всеобхватно от това, че Той е великият Месия на Израил. Лука набляга на Божията грижа към жените, отхвърлените, овчарите и бедните. Ангелът (друга тема на Лука) съобщава добрата вест на Мария, а не на Йосиф. Ангел също известяват за раждането на Исус, не на мъдреците, а на овчарите. Исус спасява отхвърлените, разбойника на кръста. Той идва като Спасителят на света.

Главната мисъл на Марк е изненадващата природа на царството и същността на ученичеството. Исус идва по неочакван начин и на учениците им е трудно да Го разберат.

Фактът, че всяко Евангелие има отделно удареие не означава, че едното е правилно, а другото – погрешно, че едното е по-пълно от другото. Това значи само, че всяко едно е написано с различно предназначение и с оглед на целта подбира само нужните факти за живота на Исус. Ние постоянно подбираме информацията, за да удовлетворим конкретни желания. Наскоро напуснах Белийз, където бях мисионер. Когато някой ме пита за Белийз, аз отговарям различно в зависимост от това какви според мен са интересите на питащия. Ако за Белийз ме попита човек от църква, аз включвам информация за църквата, наред с някои неща за Международната семинария Маями. Ако разговарям с потенциален турист, наблягам на плажовете и на интересните места за посещение. По същия начин, авторите на Евангелията пишат с конкретна цел

към конкретна аудитория и затова оформят своя материал съобразявайки се с тях. Евангелията са исторически, но те не предлагат строго хронологична история. Материалът не е неверен или неистина, просто е внимателно и целенасочено подбран, за да подчертае едно или повече неща от това, което Исус е направил.⁷

Когато проповядваме и поучаваме върху Библията, винаги трябва да имаме ключовата тема пред очите си. Тази главна тема трябва да ръководи нашето разбиране и поучение. Правилно и полезно е да се имат предвид и другите евангелски разкази, но трябва да внимаваме да не се опитваме да ги събираме в един общ разказ и така да изпуснем авторското намерение при написването. Когато проповядваме върху Матей, трябва винаги да помним, че Матей е загрижен най-вече да разкрие Исус като изпълнение на Божиите обещания към Израил. Познаването и разбирането на главното намерение на всяко Евангелие е съществено за ефективното основано на Библията проповядване.

Подбраният материал на Евангелията също ни помага да обясним много от така наречените противоречия в тези книги. Някои Евангелия съдържат неща, които не присъстват в другите, понеже те произтичат от основната тема. Пример за това е разбойникът на кръста. В Матей авторът отбелязва, че на кръст са разпънати двама разбойника, но не споменава нищо за този, който е повярвал. Лука предава разговора. Това противоречие ли е? Не. Основната тема на Матей е насочена към Исус като изпълнение на надеждата на Израил, докато Лука подчертава, че Исус спасява всякакъв вид хора, дори разбойници, разпънати на кръст. И точно затова Лука включва този въпрос. Това не е противоречие, а само различно ударение.

3. План на курса

След темите на различните Евангелия този курс ще разгледа уникалните характеристики на всяко от тях. Ще започнем с два урока върху Марк.⁸ Марк е най-краткото Евангелие. То е главно повествователно и е смятано от мнозина за най-рано написаното от Евангелията. Марк набляга на основното служение на Исус, Неговото служение към учениците Му и Неговата смърт на кръста.

Ще се спрем на Матей в три урока, като наблегнем на неговия отличителен принос, вместо да повтаряме подчертаното при Марк. Ще се спрем на ранното служение на Исус като се фокусираме на родословието Му, което доказва, че Исус е изпълнението за Израил. Началото на живота и родословието Му сочат едновременно към този аспект. Марк пропуска Проповедта на планината, но Матей я включва, защото Исус се явява като преобраз за Израил.

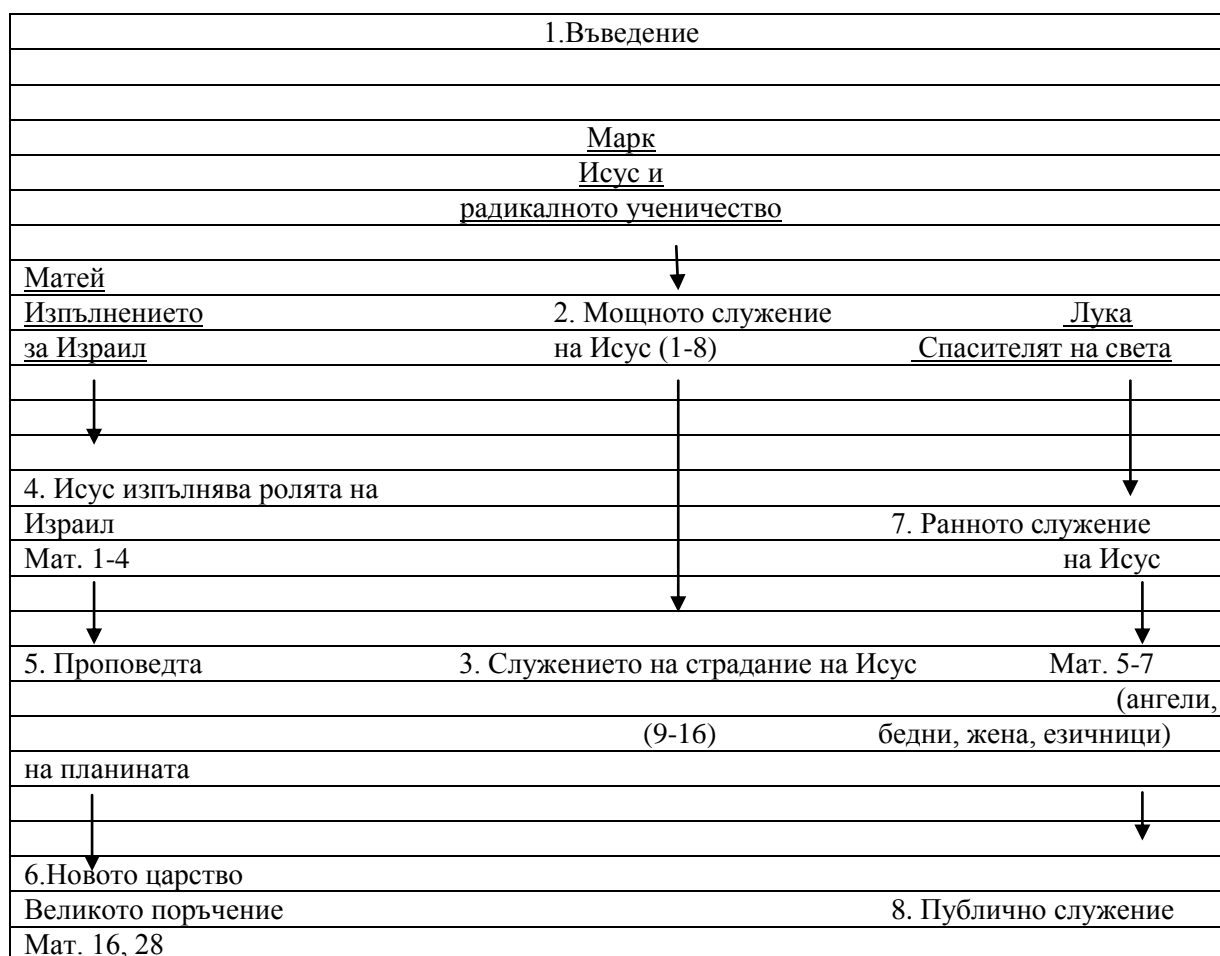
⁷ Редактирането и оформянето на материала, за да посрещне конкретна нужда е изрично споменато в Йоан 20:30-31, където Йоан говори как е взел определени страни от живота и служението на Исус и ги е подредил така, че да послужат на конкретните цели - да докажат, че Исус е Месията. *„И Исус извърши пред учениците още много други знамения, които не са написани в тази книга. А тези са написани, за да повярвате, че Исус е Христос, Божият Син, и като вярвате, да имате вечен живот в Неговото име.“*

⁸ По въпроса за приоритетите и взаимовръзките в Евангелията, виж Carson, *Introduction* 29ff и Blomberg, 73-112

Той е новият и по-великият Законодател. Последният ни урок за Матей съдържа преход от идването на Исус при юдеите като техен цар, как те Го отхвърлят, как Той ги отхвърля до Неговото последно и окончателно господство над цялото творение при Великото поръчение. Царят на юдеите се превръща в Царят на всички народи (Мат. 28:19-20).

В Лука Исус е представен като милостивият Спасител за всички групи хора, особено за бедните и отхвърлените. Това значи, че в разказа за рождението Лука набляга на образа на Мария, една обикновена жена, и на поклонението на овчарите, а не на царете. За да разберем автора, ще се спрем на разказа на рождението и ще направим обзор на служението на Исус.

Нашият подход към уроците можем да представим в следната диаграма:

4. Проповядване и поучение върху Евангелията

Почуението и проповядването върху Евангелията носи своите уникални предизвикателства. Съществуват екзегетични проблеми: Евангелията трябва да се четат в своя оригинален контекст и той изисква разбиране за живота и времето на Исус. Те трябва също да се разбират с мястото, което заемат в историята на изкуплението. Исус донася ново откровение в старозаветната обстановка, затова Евангелията се занимават много както със Стария Завет, така и с Новия. Евангелията освен това са историята на Исус, история развита в

Неговото рождение, живот и след това в Неговата смърт и възкресение. Без значение за кой неин етап поучаваме или проповядваме, много е важно правилно да разбираме посланието на благовестието. Евангелията представляват и историческо повествование, а проповядването върху повествования крие особени предизвикателства. Всяко едно тях ще бъде разгледано последователно.⁹

4.1. Екзегетически затруднения

Евангелията заемат уникално място в Писанието. Исус идва, за да установи Новия Завет, но Той навлиза в обстановката на юдейския Стар Завет. Когато идва, Исус е обрязан (Лука 2:21) и когато изцелява прокажения, Той му казва да отиде да се покаже на свещеника (Лука 5:12-14). Исус направи тези неща, защото беше роден от жена, роден под закон (Гал. 4:4). Чак след възкресението Си Той възкръсва в ново състояние (Римл. 1:3-4). Това развитие в живота на Исус означава, че е твърде опростено да питаме: „Какво прави Исус, за да правя и аз точно това?“ Трябва да се съобразим с последиците свързани с факта къде в Своето служение се намира Исус. Особено трябва да осъзнаем, че Новият Завет настъпва напълно чак с възкресението на Исус. Великото поръчение в Матей и Петдесятница в Лука – Деяния на апостолите определят важни моменти в Новия Завет.

За да проповядваме Евангелията както трябва, е нужно първо да обмислим какво прави Исус, после да обясним старозаветните аспекти и накрая да стигнем до определянето как ще приложим текста днес. Нека разгледаме два примера. Погрешно е просто да заявим: „Исус е обрязан, следователно и ние трябва да се обрязваме.“ Трябва да обясним, че Исус е обрязан, за да може да изпълни закона и че обрязването сочи към Неговите задължения към завета като израилтянин. После трябва да посочим, че обрязването вече не се отнася за нас, тъй като е установен Нов Завет. В историята с изцеления от проказа човек, би било подходящо да кажем, че понеже е под закон, Исус изпълнява закона и затова казва на човека да отиде и да се покаже на свещеника. Понеже като свещеник според чина на Мелхиседек Исус изпълнява свещенството, вече не е нужно да се показваме на аароновото свещенство. Ние трябва да отидем с благодарност и хваление единствено при този Исус, Който изцелява. Ако разполага с време, докато поучава, пастирът трябва да изследва оригиналния контекст на Исус като старозаветна фигура, да открие защо Той постъпва по определен начин, после да продължи с нещата, които днес са променени, и накрая да изведе новото приложение.

Необходимо е да се съобразяваме с прогресията в рамките на самите Евангелия. В началото Исус идва да живее под закона, за да го изпълни. В края на Евангелията Той вече е в друга позиция. В началото на Матей Исус идва в Израил като негов цар. С времето показва, че Неговата мисия е с по-широк обхват, включва не само юдеите, но и езичниците. В края на Евангелието Исус обявява Себе Си за Цар над всички народи и заповядва на Своите ученици да създават ученици сред всички народи. Налице е прогресия в действията на Исус

---

⁹ За културната и историческа обстановка на Евангелията, виж Blomberg 5-72.

в хода на Евангелията. Същото се забелязва и в Лука. Исус идва в силата на Святия Дух, сила, която Неговите ученици още не са преживели. След възкресението Духът се излива върху църквата (Деяния 2). Когато четем Евангелията, както от гледната точка на Исус, така и от гледната точка на Неговите ученици, трябва да бъдем чувствителни къде точно се намираме, на какъв етап от Неговото служение, защото това ще се отрази на нашето разбиране и приложение.

4.2. Поучение върху повествование

Повествованията или историите са въздействащи средства. Те разказват история, за да се покаже един миروглед, начин, по който се гледа на света и на живота в него, мироглед, който не може да се притежава само с един набор от правила.

В историята (повествованието) за блудния син (Лука 15:11-32), вместо да се каже само, че Бог е наш Баща, ни се разкрива как постъпва Бог Отец, какъв е Неговия характер и същност. Виждаме Неговото великодушие, любов, простителност и съчувствие в по-голяма степен, отколкото ако само се заяви, че Бог е състрадателен. Разказите са ефективни средства, които позволяват да видим повече, отколкото бихме могли, ако ни бяха дадени обикновени наставления.

Когато проповядваме върху разказ, можем да проучим поучението от редица други страни или гледни точки. В историята за блудния син можем да разгледаме историята през погледа на бащата, на сина, на по-големия брат и дори на света. Като се съсредоточим върху всяка личност, ще стигнем до различните аспекти в историята. Бащата ни разкрива Божията любов, Неговото съчувствие, дълготърпение и грижа дори към тези, които са се отклонили. Синът ни показва същността на хората и тяхната глупост, но можем да забележим, че той все пак се надява на своя Баща. По-големият брат ни разкрива гледната точка на юдеите и ни предупреждава за хората, които се приемат за праведни. Можем да се запитаем какво мислят приятелите на блудния син за неговите постъпки. Като разгледаме всички хора в историята и помислим какви са взаимоотношенията на всеки с останалите, разказът ни осигурява богато разбиране на Божието слово.

5. Историческа епоха и хронология на Евангелията

Съществуват три главни текста, свързани с външната история, които ни помагат да определим времето, в което се развива действието в Евангелията. В Матей 2 глава се говори за Ирод. От външни за Библията източници знаем, че Ирод умира през март или април 4 г. пр. Хр. Исус трябва да е роден малко преди 4 г. пр. Хр. Някъде между 6 и 4 г. пр. Хр.

В глава 3:1-2 Лука отбелязва началото на служението на Исус. *В петнадесетата година на царуването на император Тиберий, когато Понтий Пилат беше управител на Юдея, а Ирод-четверовластник на Галилея, и брат му Филип-четверовластник на Итурейската и Трахонитската страна, и Лисаний-четверовластник на Авилония, при първосвещенството на Анна и Каифа, Божието слово беше към Йоан, сина на Захария, в пустинята.*

Тиберий започва царуването си през 14 г. сл. Хр¹⁰. Това означава, че Исус започва Своето служение през 29 г. сл. Хр., когато е приблизително на 30 години (Лука 3:23). Действителната продължителност на служението Му не е ясна. Авторите на синоптичните Евангелия не ни дават ясна информация, а Йоан споменава Пасхата три пъти, така че Исус трябва да е служил най-малко три години. От горното можем да направим извода, че Исус умира през 30 г. сл. Хр.

Заклучение

Матей, Марк и Лука се смятат за синоптични Евангелия. И трите Евангелия говорят за идването, живота, смъртта и възкресението на Господ Исус Христос. Сходствата и различията между тях съставляват основата на настоящия курс. От 1500 г. сл. Хр. насам често тези три Евангелия са разглеждани като едно, макар че след възхода на литературната критика през последните 150 г. практиката донякъде се е променила. Всяко Евангелие има свое специфично ударение и трябва да се познава неговото предназначение и аудитория, за да може да се проповядва ефективно неговото послание.

В настоящия курс ние ще изучаваме уникалните черти на всяко Евангелие като започнем от Марк, чиято основа е повествователна. Разказът ни разкрива мироглед и гледни точки, които не бихме получили от обикновен списък със заповеди. След нашето изучаване на Марк ще се спрем на Матей и ще проучим целта на автора да разкрие Христос като изпълнение на обещанията дадени на Израил. Ще завършим този курс с изследване на Лука. Евангелието на Лука представя Исус като Спасителят на всички групи хора.ю

Въпроси към урок 1

1. Кои са синоптичните Евангелия?
2. Евангелията са _____, а Посланията _____ тези исторически факти.
3. Как хората четат синоптичните Евангелия от 1500 г. сл. Хр. до днес?
4. Защо е полезно да се направи хармонизиране на Евангелията и защо не е?
5. Какво означава понятието *Sitz im Leben* и защо е важно то при изучаването на Евангелията?
6. Коя е ключовата тема в Матей?
7. Коя е ключовата тема в Лука?

---

¹⁰ Въпреки, че е регент от 11/12 г. сл. Хр.

8. Защо проповядването върху Евангелия е трудно? Дайте пример.

9. Обяснете как се развива историята на изкуплението в самите Евангелия.

10. Като използвате блудния син в Лука 15 глава, обяснете как можем да проповядваме върху повествование.

Задание 1.

В Лука 15:11-32 разгледайте характера и същността на бащата, сина, по-големия брат и множествата. Развийте две или три точки за проповядване върху всеки един герой.

Урок 2. Евангелието на Марк – централни теми

Този урок разглежда централните теми в Марк, идването на царя и Неговото царство, призова за покаяние¹¹ и включва кръщението на Исус, Неговите чудеса и откровението Му.

1. Въведение

Фокусът на Марк е върху историята за Исус, а не толкова върху Неговото служение на поучение. Марк разказва историята за идването на Исус, Неговата мисия, Неговото страдание и смърт и какво означава благовестието за царството за цялото човечество (1:1, 1:15).

Първоначално авторът на Марк, подобно на писателите и на другите Евангелия, е смятан за неизвестен. През 125 г. сл. Хр. ранната църква го нарича Евангелието на Марк. Евсевий Кесарийски,* един ранен църковен отец през 325 г. сл. Хр.¹² твърди, че Евангелието написва Марк, но че той получава информацията от Петър.¹³ Творбата на Марк и I и II Петрово разкриват сходства между техния фокус и загриженост.

1.1. Същност на повествованието

Евангелието от Марк е написано в разказна форма, като история. То набляга на историята на Исус наред с историята на Неговите ученици, които Го следват. За разлика от Матей то не съдържа пет големи блока поучение и пропуска Проповедта на планината.¹⁴ За разлика от Лука, който специално набляга, че благовестието е и за юдеи, и за езичници, Марк е специално загрижен за голямата промяна, която благовестието извършва в живота на учениците и за радикалните изисквания на ученичеството. Той иска ние да разберем, че с идването Си Исус преобръща света наопаки. За Неговите последователи всичко се променя.

Въпреки че „поучителните” текстове на пръв поглед изглеждат лесни и директни, в крайна сметка често е трудно да се разбере върху коя заповед читателя да се фокусира. А обясняването на една заповед с друга може да се окаже доста коварно. Например, в Матей 7:1-6 Исус ни предупреждава да не съдим, а после продължава с предупреждението да не хвърляме бисерите (благовестието) на свинете. За целта трябва да отсъдим първо кои са свинете,

---

¹¹ За централната тема на всички Евангелия, настъпването на царството, виж Приложение 1.

* Евсевий Кесарийски – (IV в.) епископ и историк на ранното християнство, поддръжник на император Константин I (бел. пр.).

¹² Carson 92.

¹³ За подробно разглеждане на авторството виж Carson 92-95.

¹⁴ В Марк има само две главни поучителни части: Марк 4 и Марк 13. И двете наблягат на следването на Христос в царството и как Исус преобръща света с главата надолу. В Марк 4 гл. Исус е сеячът. Той сее семето и тези, които имат уши, трябва да чуят (ст. 9). Самите притчи отделят учениците от света. На тях се дава тайната на царството, а не на външните (ст. 11). В Марк 13 гл. Исус говори за окончателното настъпване на Неговото царство. Той ги приканва да бдят (ст. 32-37, особено ст. 35-37), дори по време на голямата скръб.

което е доста сурова присъда. Ако всичко, с което разполагаме са тези две заповеди, без никакъв друг контекст, учението на Исус ще е трудно да се разбере, обясни и приложи. Но като разполагаме с ползите от контекста на историята, това ни позволява да разберем и да приложим Божието слово във всяка ситуация. Историите ни помагат да видим голямата картина, контекста на заповедите. Те ни дават конкретни примери и ни правят способни да изпълним със съдържание принципите, които се съдържат в историята.

Историите са въздействащи, защото ни позволяват да опознаем света, в който живеем. Една история ни помага да разберем ценностите, оформящи нашия свят, показва ни надеждите и очакванията на другите. От историите и примерите се учим по различни, но еднакво важни начини.

Като история или разказ Марк ни предлага начин да погледнем на света, една гледна точка. Докато четем нещо, ние винаги вкарваме гледната си точка в текста. Ако аз кажа, че денят е горещ, един човек от Маями и един човек от Англия биха възприели това просто изречение по различен начин. Всеки ще го разбере в зависимост от личната си история. Поучението без разказване на обстановката предполага различни тълкувания. Но ако в началото кажа на хората, че току-що съм се преместил в Маями и денят е бил горещ, тогава и човекът от Маями и този от Англия, ще имат необходимата информация, за да разберат твърдението. Тъй като представлява история, Евангелието на Марк дава допълнителна гледна точка, която ни помага още по-добре да разберем личността и делото на Христос.

Марк ни учи за Божията гледна точка върху личността и делото на Христос. Марк ясно разбира кой е Исус, но Неговите ученици и другите срещат затруднения да достигнат до правилното разбиране (виж Марк 1:1; 8:29; 15:39). Докато четем историята, Божията гледна точка ще ни осведомява, предизвиква и определя наново собствената ни гледна точка. Четенето на това Евангелие ще промени нашето мислене за Бога, за Исус и за това кой е Той и какво е направил. Централният фокус на тази история е как Бог разкрива Исус като Месията пред Своите ученици и пред света. Понякога въпросът *как* Бог върши нещата е толкова важен, колкото и какво прави Бог. Историята разказва и за Неговите ученици: как те стават последователи, как са призовани, как израстват в разбиране, за техните слабости и страхове, както и за тяхното пълно посвещение да следват Исус, дори в страданията.

Евангелието от Марк ни разкрива как трябва да гледаме на света, от какво да се боим и на какво да се надяваме в света. То отправя предизвикателство към нашата гледна точка. Цялото Евангелие рисува нова картина на реалността, в центъра на която стои Исус. Виждаме как Исус се открива прогресивно, постепенно. Започва като разкрива Своето могъщество, а после продължава като показва, че Той трябва да пострада за Своя народ. Той е Месията, но не този, който очакват юдеите.

Също така ни се показва същността да бъдеш последовател на Христос. Виждаме как учениците реагират на различните обстоятелства в своето ученичество. Понякога са изпълнени със страх и страхопочитание, когато Исус ги води по начини, които досега не са виждали и не разбират. Марк никога не

описва учениците като смели и самоуверени, по-скоро те са хора, които следват Исус със страх и изумление.

Пътуването на Исус и учениците е отразено в структурата на Марк от две части. Ударението в първата част разкрива учениците, които следват един могъщ и силен Месия, а във втората трябва да научат, че Неговият път е път на страдание. Той е Божият Син и все пак страда. Ако искат да следват Сина, те също ще страдат заедно с Него. В Марк 8 глава посланието е, че следването съдържа и призив за страдание (8:34-38). Страданието включва да се намираш на напрегнати места (8:38). Този факт води до въпроса „Ние срамуваме ли се от Него?“ Не ни е необходимо пълно разбиране, за да Го следваме, но докато вървим след Него, трябва сме изумени.

Различните характери и обстоятелства на учениците са пример за различното естество на ученичеството. Марк представя множество различни модели на поведение: страхливите и смелите, верните и неверните, ученици, които вървят със страх и изумление и други, които следват Учителя без да разбират, но въпреки всичко до край. Вартимей не се срамува, той е решен. И няма да млъкне заради хората, които се опитват да го спрат да отиде при Исус (10:46-52). Отричането на Петър е друг пример, но този път имаме човек, който не успява да върви вярно след Исус (14:66-72). И двамата са илюстрации за следване, дадени за наша поука. Трябва да изучаваме тези примери и да прилагаме изводите за себе си.

Ценността на историята е че, ни заставя да се изправим пред реалността на собствения си живот като ученици на Исус. Как гледаме на Исус? Трябва да се запитаме, дали и аз, като учениците, позволявам моята идентичност да бъде белязана от Този, Който беше изоставен и умря за грешните? Дали аз ще Го последвам, даже когато отива в Ерусалим, както правят учениците? Заставя ни да изберем на кого принадлежим и каква е нашата идентичност. Трябва да изберем своята идентичност изправени пред новата реалност, която Исус създава и поставя пред нас. Дали ще Го следваме, докато Той променя нашия свят? Това е въпросът, на който трябва да си отговорим.

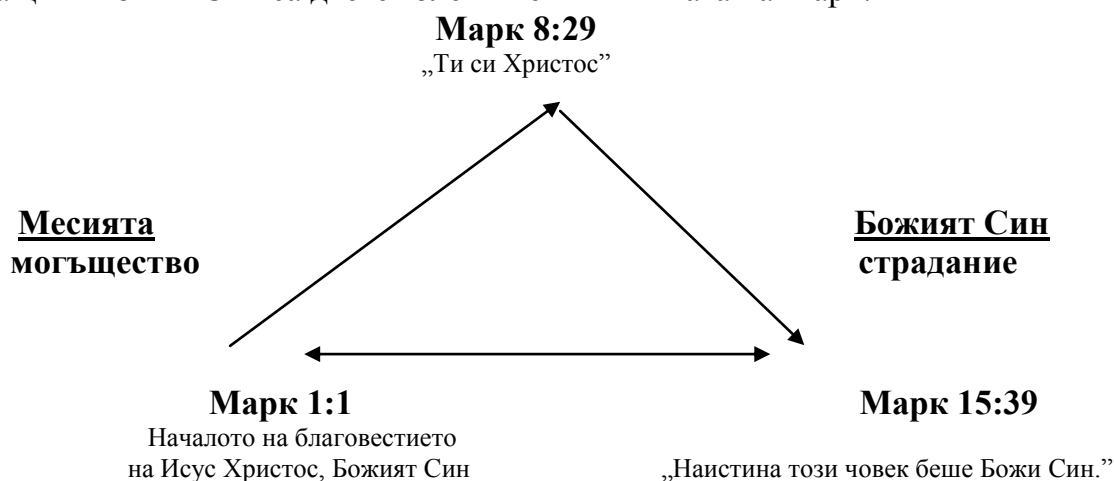
1.2. Литературен строеж

Литературната структура на Марк е определена в Марк 1:1. Там той казва: „Началото на благовестието на Исус Христос, Божия Син.“

В първата част Марк разкрива Исус Христос като могъщият Месия. Това се случва от Марк 1:2 до 8:30. В Марк 8:29 основополагащият въпрос на Исус към Петър довежда до кулминационната точка. „А ВИЕ какво казвате, кой СЪМ?“ Петър отговаря: „Ти си Христос.“ Като върви след Него, като вижда Неговата могъща сила и знамения, Петър разбира, че Исус е Христос. Но все още не разбира Христовата мисия. Липсата на разбиране го довежда до укора към Исус, когато Той обяснява, че трябва да отиде в Ерусалим.

Втората половина на Евангелието набляга на тайната, че Исус е страдащият Божи Син. Исус се открива напълно и се разбира напълно като Божият Син, който идва на света да страда на кръста за греховете. Евангелието достига своята кулминация в голямата изповед на стотника, който вижда драматичната смърт на Исус на кръста и напълно разбира, че Исус е Божият

Син, дошъл да страда (Марк 15:39). Откриването на Исус като Христос и като страдащият Божий Син са двете големи теми в книгата на Марк.

1.3. Светът според Марк

Както ще видим Марк рисува картина на света внезапно и изцяло завладян от Бога. Както обещава в Исаия, Бог раздира небесата и навлиза в този свят. В Своя Син Той открива Себе Си както чрез великата мощ на Исус, така и чрез Неговото смирение в страданието. Със Своите могъщи дела Той побеждава и унищожава старото творение и дявола. Исус напълно променя представите на учениците за избавление, Месия и ученичество. Той идва като откуп, да плати цената на греха. Преобръща всичко наопаки.

Марк формулира по нов начин основните представи за привилегия и власт. Привилегированите в света, хората с позиции на влияние и власт, стават аутсайдери; докато аутсайдерите, нисшите и грешните, стават хора от вътрешния кръг с привилегии. По същия начин Марк дава ново определение за власт и страдание. Силните са показани като непритежаващи никаква сила, а слабите получават власт. Силата обаче не е дадена на самия човек, за собственото му благословение, а за да може той да помага на другите. Да бъдеш ученик, значи да служиш на другите и дори да дадеш живота си за тях, както направи Исус.

2. Въведението на Марк 1:1

Както вече отбелязахме структурата на Марк се намира в началния стих, разделящ Евангелието на две. Това обуславя и нашето изложение на Марк.

Началото на благовестието на Исус Христос, Божия Син (Марк 1:1)

Марк започва с ясно заявление за същността на Евангелието и кой е Исус. Началото установява напрежение с останалата част на повествованието. Марк казва на читателя кой е Исус, но този факт е открит само на учениците и на човечеството в хода на самата книга. Ние обаче знаем, че те трябва да преживеят целия процес на откриване. Тяхната борба трябва да бъде разбрана. Тяхното предизвикателство в ученичеството ни помага да разберем собствените си борби и предизвикателства, когато се стремим да вървим след Него. Това е

драматична ирония.¹⁵ Ние познаваме личността на Исус, но никой в историята не знае това (с изключение на Отец и бесовете). Марк не е детективски роман, който събира улики, за да разреши загадка. Отговорът се намира още в първото изречение! Напрежението се създава от нашето познаване на Исус Христос в процеса на ученичество. Това също създава напрежение в техния живот, тъй като те се борят да Го разберат. Реалността на ученичеството причинява неспокойствие и страх. То представлява един бавен процес на придвижване от тъмнина в светлина.

Исус идва по неочакван и неразпознат начин. При Неговото кръщение и преображение се открехва за миг сцената на предполагаемото идване на Месията, но по принцип Той не е това, което учениците очакват, особено по отношение на смиреността и страданието Му.

2.1. Свързващата точка – частичната изповед на Петър

Изповедта на Петър в 8:30 е повратна точка в средата на Евангелието. До този момент Исус Христос се открива в мощ като могъщия Месия, но това все още не е пълната картина на Неговата мисия. След осма глава Той започва да обяснява, че трябва да пострада и да умре. Това е нещо ново за Петър. Макар да очаква и да одобрява първата част от мисията на Исус (Неговите могъщи дела), Петър още не разбира, че Месията трябва да пострада и да умре. И се възпротивява. Отвежда Исус настрана и Го избличава (8:32). Неговата постъпка показва, че изповедта му е само ограничено твърдение за това кой е Христос, без да е пълно потвърждение.

2.1.1. Изцеляването на слепия (Марк 8:22 и сл.)

Марк използва разнообразни литературни похвати, за да покаже слепотата на учениците и факта, че те не схващат напълно реалността на това кой е Исус. Частичната изповед на Петър (по-горе) е предшествана от изцеляването на слепия. Този разказ не се среща в Матей. В историята Исус изцелява човека само донякъде. След действията на Исус човекът вижда неща като дървета, които ходят. Все още не вижда ясно около себе си. Исус трябва да предприеме второ действие, за да може слепия да прогледне напълно. Учениците са същите, защото виждат, но неясно. Исус трябва да ги учи още за Себе Си, за да може тяхното разбиране да стане по-пълно.

След това дойдоха във Витсаида. И доведоха при Него един сляп и Му се молиха да се докосне до него. (22) А Той хвана слепия за ръка и го изведе вън от селото; и като плюна на очите му, положи на него ръце и го попита: Виждаш ли нещо? (23) А той като повдигна очи, каза: Виждам хората; защото виждам неща като дървета, които ходят. (24) После пак положи ръце на очите му и той втрени очите си, оздравя и виждаше всичко ясно. (25) И го изпрати у дома му, като каза: Не влизай в селото, (нито казвай това на някого от селото). (26) И Исус излезе с учениците Си по селата на Кесария Филипова. И

---

¹⁵ Драматична ирония – литературен похват, използван за първи път в гръцката трагедия, при който пълният смисъл на думите или действията на героя стават ясни на аудиторията или читателя, но остават неизвестни за самия герой. (Apple Dictionary).

по пътя попита учениците Си, като им каза: Какво казват хората, кой съм аз? (27) А те в отговор Му казаха: Йоан Кръстител; други – Илия; а други – един от пророците. (28) Тогава ги попита: А вие какво казвате, кой съм? Петър в отговор Му каза: Ти си Христос. (29) И Той им заръча да не казват на никого (Марк 8:22-30).

Изповедта на Петър прилича на първия етап от изцелението (ст. 27-30). За разлика от разказа в Матей 16:17 в Марк изповедта на Петър не е похвалена, а отвежда до непосредствено изобличение (ст. 30). В Английския стандартен превод (ESV) се използва понятието „строго обвинен,” но гръцката дума е силна и се превежда „смъмрям.” Марк употребява същата дума, когато Исус „смъмря” нечистите духове в Марк 1:25, които обявяват само част от истината за Неговата личност.

В Матей 16:17 Петър прави по-пълна изповед, защото допълва, че Исус е Божият Син. В Марк изповед за Божия Син се появява чак при кръста в края на неговото Евангелие. Марк подчертава, че Петър не може истински да познава Исус като Божи Син, докато Той не се изяви напълно на кръста. До този момент Петър сякаш следва разпространената представа за Месията като политически завоевател и победител. Изповядва вяра в един могъщ Исус. След като Той може да възкресява мъртви и да изцелява слепи, несъмнено може да изличи от лицето на земята и враговете на Израил! Но тази представа за Месията Исус говори, че Петър вижда Исус както слепият вижда хората като дървета, които ходят. В този момент той не вижда цялостната картина.

След изповедта на Петър Исус започва да поучава учениците. Той дава ново определение за „Месия” с понятия за страдащия Човешки син (8:31), наред с тези за могъщия Спасител.

Петър се затруднява да възприеме тази идея и отвежда встрани Господ Исус, за да Го смъмри. Исус преобръща масата и укорява Петър да спре да възприема „Месията” по светски начин. Тук Петър е заел страната на Сатана, понеже изкушава Исус да живее разумно, според светските начини. Сякаш казва на Христос: „Не е необходимо да следваш плана на Отец.” Така приканва Исус да се отрече от Себе Си и Своята мисия, понеже това е далеч по-разумно. Но Исус не може, защото сам е призван към ученичество, да следва плана на Своя Отец. Тук Исус е моделът за ученичество. Той представлява и определя истинската същност на Сина и ученика и затова призовава Петър да се отрече от себе си. Петър и всеки друг, който тръгва след Исус (множествата, хората, които търсят още риба и хляб), трябва да следват този пример – длъжни са да приемат не само доброто, но и лошото. Те са призвани да страдат. Трябва да вървим с Месията в страдание и смърт – това е Неговото благовестие, Неговата добра новина. Онези, които се присъединяват към Него в силата, трябва да се отъждествят с Него и в слабостта, но тогава ще бъдат и възкресени с Него.

Глави от осма до четиринадесета ни учат, че подобно на слепия, виждането на учениците е само частично възстановено. Те виждат хората единствено като дървета. Чак след възкресението ще могат да видят всичко ясно. Това ни показва, че на въпроса „Вие кой казвате, че съм?” ние трябва да отговорим с „Разпънатият Месия.” Тъй като личността на Месията и смъртта вървят ръка за ръка, то и ученичеството и смъртта също са свързани.

2.2. Кулминацията на Евангелията (Марк 15:39)

Третата изповед представлява кулминацията в Евангелието. Един грешен човек най-накрая разбира кой е Исус и Го изповядва правилно (15:39). Исус е разпознат като Божият Син, чак когато е видян като Разпънатия. Това прави един войник езичник, а не ученик. Така в края на Евангелието ние виждаме кой е Божият Син и какво означава това за учениците. В 1:1 ни е заявено, но накрая можем да видим какво в действителност означава твърдението. Той е едновременно Великият Цар, облечен с власт и сила и страдащият Слуга, Който дава живота Си в откуп за греха. Единствено през призмата на кръста ние можем да разберем кой в действителност е Исус, Божият Син, Който умря за Своя народ.

Човекът, направил последната изповед, римският стотник, е символ. Той не е нито юдеин, нито ученик, но отхвърлен езичник, капитан на отряда за екзекуция, един враг. Кръстът е върховното откровение на Сина и родното място на вярата. Изповедта на римския войник е постъпка на вяра в разкритото от Бога изкупление. Тя е пример за единствено истинската спасителна изповед на църквата. Спасяват се единствено тези, които изповядват страдащия Месия.

2.3. Ключови понятия

Начало: понятието включва „началото” и „*arche*.” То се среща в Битие и в Евангелието на Йоан. Лука го използва в самото начало, още в 1:2. *Arche* е свързано с Архитекта, едно връщане назад към Сътворението и идването на Исус.

Евангелие: „*evangelion*” означава добрата, благата вест и като понятие е много важно за Марк. Той го използва седем пъти в своето Евангелие, докато в другите Евангелия не е използвано толкова често. Матей го употребява само четири пъти, а Лука и Йоан изобщо не го използват. Думата има два корена: един от гръцки и един от Стария завет. Тъй като Марк пише в старозаветна обстановка и за езичниците в Рим и двата аспекта са важни.

В гръцкия свят думата „благовестие” се използва, за да посочи настъпването на важно събитие. Това е технически термин, който оповестява голяма победа, раждането или издигането на император. Царуването на император Август е наречено „добра новина за света.”¹⁶ На гръцки обаче думата винаги е в множествено число, част от многото други добри новини. Обаче новината в Новия Завет винаги е в единствено число. Това е единствената добра новина и освен нея няма друга.

---

¹⁶ Цитат за император Август през 9 г. пр. Хр. от гръко-римската преса по онова време. *Провидението, което нарежда всичко в живота ни, показвайки загриженост и пламенност, е замислило най-съвършения връх за човешкия живот, защото ни даде Август, изпълвайки го с победата на благодетел сред хората, и изпращайки го като избавител за нас и за тези след нас, за да престанат войните, за да създаде навсякъде ред, защото рожденият ден на бог Август е началото на добруването на света, което настъпва чрез него за хората.*

В Стария завет думата „благовестие” се среща на редица места. Най-простото ѝ значение е съобщение или история. В Септуагинта думата се използва, за да се разгласи новината за разгрома на Саул в битка (I Царе 31:9).¹⁷

Исаия използва понятието „благовестие” няколко пъти. То е добра новина, надежда за завръщане от плена. Също така сочи към настъпването на окончателното спасение от Бога, когато върху народа ще се излее мир, добра вест и освобождение от потисничеството. *Изкачи се на висока планина, ти, Сионе, който носиш добра вест! Издигни силно гласа си, ти, Ерусалиме, който носиш добра вест! Издигни глас, не бой се, кажи на юдовите градове: Ето вашият Бог!* (Ис. 40:9). Благовестието е свързано с идването ни царуването на Бога (Ис. 52:7-10). *Колко са прекрасни върху планините краката на онзи, който благовества, който проповядва мир, който благовества добро, който проповядва спасение, който казва на Сион: Твоят Бог царува!* Благовестието също така се свързва с възстановяването от Бога в утеха и изкупление. В Исаия 52:8 ни се казва, че Господ връща Сион. Той утешава Своя народ и го изкупва (Ис. 52:9, 10). *Господ откри святата Си мишица пред очите на всичките народи. И всички земни краища ще видят спасението от нашия Бог.* Исаия 61:1-3 свързва добрата вест със спасението, отмъщението и оправданието на Божието царуване на земята. Добрата новина е, че Царят е дошъл. Той е издигнат и седи на престола. Това е вест, която кара всички врагове да се боят.

Благовестието не е само вест за спасение. В пълната си сила то е предизвикателство. Заставя читателя да зададе въпроса: Как аз откликвам на идването на Великия Цар? Искате ли да имате полза от Неговото царуване? Ще коленичите ли в покорство на Неговата нова власт? Доброто, което носи благовестието, не е сантиментално, не са само чувства. То е новината, че новият цар е победил и тържествува.

Исус Христос: Месията Исус, Този, Който идва, Избавителят, надеждата на Израил.

Исус е вариант на името на „Йешуа” и означава Бог е спасение. Името е широко разпространено в новозаветния период.¹⁸ Уникалното е, че Той наречен Исус Христос - Исус Месията.

Христос (Месията): Набляга на човешката страна на Бога. Това значи Помазаният. В Стария завет хората се помазват за служба на пророк (III Царе 19:16), за свещеник (Изх. 29:7) и за цар (I Царе 10:1; Пс. 89:20). Помазването става с миро, което символизира Божия Дух и Неговото прехвърляне върху човека (Зах. 4:1-6; I Царе 10:1, 6, 10). В Исус трите служби, които се възлагат на отделни хора по време на Стария Завет се съчетават в едно при Неговото кръщение.

Божият Син: Това е кулминационният и най-основен израз използван за Исус в Евангелието на Марк. Откровението на Исус като Синът оформя съществена тема, която присъства в цялото Евангелие. Той е наречен Божи Син

---

¹⁷ I Царе 31:9 *И отсякоха главата му и свалиха оръжията му, и разпратиха по цялата филистимска земя да разгласят вестта в капицето на идолите си и между народа.*

¹⁸ Варава на гръцки е наречен Исус Варава (Мат. 27:16-17) и в Деяния 13:6 магьосникът се казва Вариисус. В Колосияни 4:11 Павел говори за Исус, наречен Юст.

от Отец (1:11; 9:7). Нечистите духове разбират, че Той е Синът (3:11). Исус изявява правото Си да бъде наричан така в Своята голяма изповед пред Синедриона (14:61, 62). Първият човек, който разбира всичко това, е стотникът. Неговата изповед е кулминацията на Евангелието и представлява пълното откровение за Божията същност (15:39). Единствено Божият Син може да бъде Господ, Спасител и Христос.

3. Откровението на Божия Син (Марк 1-8 глави)

Смятаме, че Синът се разкрива в родословието, кръщението и чудесата на Исус.

3.1. Родословието на Марк

Марк е единственото синоптично Евангелие без родословие. Матей използва родословие, за да покаже, че Исус е изпълнението на обещанията към Авраам и Давид, надеждата на юдеите. Лука свързва Исус с Адам, като съставя основа за богословието за двамата Адам¹⁹. Марк не прави връзка между Исус и историческото минало. За него Исус идва отвън. Той е Божият Син, Който идва от небето. Неговото пристигане е драматично и внезапно. Йоан Кръстител предсказва идването Му. Неговото пристигане като „благовестие” (виж по-горе) е навлизане, неумолимо, светкавично и променящо света. Бог и небето се приближават до хората.

3.2. Кръщението на Исус

Кръщението на Исус е един от големите моменти във всички Евангелия и един от най-великите моменти в историята на света. При кръщението Бог започва да установява нов ред. Идва Месията и настъпва месианското царство (и оттам и месианската епоха). Това е началото на великото царуване на Бога, полагане на началото на „ехнатона”, на последните дни и на новото творение. В тази епоха небесата са отворени, което посочва края на разделението между Бога и човека. Бог вече обитава с човека, а човекът с Бога. В тази нова епоха Духът се излива мощно, по нов начин, в Месията. Отец говори на Своя Син и косвено на всички Свои синове, които са в Христос Исус, заявявайки Неговия и техния нов статус.

3.2.1. Царството настъпва

Картината, която Библията рисува в Стария Завет, е картина на отделяне на Бога от човека. Грехопадението означава отсъствие от Божието присъствие. Небето е залостено. Адам повече не управлява от името на Бога. Макар Бог да позволява ограничен достъп до Себе Си в скинията и храма, при кръщението и кръста изгрява нова епоха. Небето прави пробив и се открива под формата на новото царство на Месията. Исус, благовестието и царството са група, грозд от свързани понятия. Бог идва при хората във и чрез месианското царство.

И като излезе веднага от водата, видя, че небесата се разтварят и че Духът слиза на Него като гълъб (Марк 1:10). Разтварянето на небесата е мощно

---

¹⁹ В творбите на апостол Павел тази концепция е широко развита – Римл. 5 глава, 1 Кор. 15 глава и 1 Тим. 2 глава. – бел на бог. ред.

и силно Божие проявление. При Стария Завет еквивалентната еврейска дума се използва за разтваряне на Червеното море (Изх. 14:21), за Моисей и канарата (Ис. 48:21) и за разцепването на Елеонския хълм в деня Господен (Зах. 14:4). В Исаия 64:1 пророкът вика Бог да слезе и да ги спаси. *О, да би раздрал Ти небето, да би слязъл, да биха се стопили от присъствието Ти планините* (64:1). Това е призив небесата и земята да се свържат отново. Това вече се осъществява в живота на Исус Христос.

Гръцката дума за „разкъсвам” е употребена и на друго място в Евангелието на Марк, при раздирането на завесата в храма по време на смъртта на Исус (15:38). Двата разказа са свързани. Кръщението на Исус започва процеса на разкъсване, а Неговата смърт го завършва, унищожава разделящата стена между Бога и човека. В делото на Исус пътят към светая светих е отворен веднъж завинаги за всички, като така се отваря пътя към помирението. Кръщението на Исус е първата стъпка. Петър прави връзка между разкъсването започнало при кръщението на Исус с преустройството на света/ на космоса. Именно в I Петър 3:20 кръщението е свързано с новото творение и обновяването на небето и земята. Има един космогонен белег в изкуплението. Кръщението на Исус и разтварянето на небесата трябва да се разглеждат като пристигането на месианският Цар в сила и слава, като възстановява и възобновява небето и земята. Началото на месианската епоха установява Исус като Цар над всички царства. Оттук започва Неговото царство. Ключът към разбирането на кръщението на Исус е кръста. Неговото кръщение води към кръста. Новото човечество може да дойде единствено чрез страданието, смъртта и възкресението на Христос.

3.2.2. Слизането на Духа

В есхатологичната²⁰ епоха Месията получава Святия Дух. Той се излива върху Него и след това от Него е излят върху цялата църква. Връзката между Исус и Петдесетница е най-ясна в Лука. В Марк има ограничен брой препратки за Духа, особено към края на Евангелието. След Марк 1:13 само три пъти се споменава (Святия) Дух (3:29; 12:36; 13:11) и само една от тях (3:29) се свързва (косвено) с ролята на Духа в служението на Исус. Все пак в тези начални стихове Духът е споменат три пъти (1:8, 10, 12) и заема главното място при започване на служението на Исус. Това показва, че макар Духът да не е главният фокус в Марк, Марк не може да описва кръщението на Исус без да го свърже с Духа.

3.2.3. Декларацията от небето

„Ти си Моят възлюбен Син; в Тебе е Моето благоволение” (Марк1:11 – РИ)

Това е висшата точка на откровение на Исус като Божият Син и последният от есхатологичните белези. Само в няколко случаи Отец говори директно в историята на света. Това е директно откровение от Отец за Сина

---

²⁰ Идва от съчетанието на двете гръцки думи – „есхатон” – ‘последен, краен’ и „логос” – ‘наука, знание, слово’ – означава „наука за последните времена” и е раздел на Систематичното богословие. – бел. на бог. ред.

(виж също така евентуално Ис. 42:1; 49:3). При тези думи Той потвърждава на нас и на самия Христос, че Исус е истинският Божий Син. В развитието на Евангелието Марк ще продължи да дава ново определение за Сина по начини, които никога не бихме предположили. Исус ще ни покаже, че Той е истинското и съвършено изпълнение на позицията на Син чрез Своето съвършенство при следването на волята на Отец, дори чрез страданието и смъртта.

Първото обещание за син е дадено на Авраам и Израил е наречен Божий син (Изх. 4:22-23). Народът се консолидира около цар (II Царе 7:14 и сл.), който е образ или прототип на Сина. Родословието на царете се проваля и Бог изпраща Своя истински и единствен Син, за да успее и да царува (Пс. 2:7).

Така както отсъствието на човешко родословие в Марк извежда на преден план факта, че Исус е Божий Син, така разказът на Марк за кръщението на Исус се фокусира върху Исус като истинският, новият Божи Син, дошъл от небето, който поставя началото на царуването на Месията.

3.3. Мощните чудеса (глави 1 до 8)

В Исус Бог навлиза в историята, въвеждайки Божието царство. От първа до осма глава Исус нахлува на сцената, като проповядва Божието царство и извършва могъщи дела. Той е мощен чудотворец и в Него настъпва царството. Неговите чудеса не са просто знамения, те сочат към действителната същност на самото царство. Марк обобщава служението на Исус: *И влизаше в синагогите им по цяла Галилея, като проповядваше и изгонваше демоните. Тогаваше дойде при Него един прокажен и Му се молеше, като коленичеше пред Него и казваше: Ако искаш, можеш да ме очистиш. А Исус го съжали, простря ръка и се допря до него, и му каза: Искам, бъди очистен. И веднага показата го остави и той се очисти* (Марк 1:39-42).

Той изцелява и прощава греховете (2:1-12). Изцелява човека с изсъхналата ръка в събота (3:5) и изгонва нечистия дух, който свидетелства за Него (3:11; 5:1-21). Изцелява дъщерята на Яир (5:21 и сл.) и нахранва множествата (6:31-44; 8:1-9). Това също са мощни знамения, които показват че Божието царство е слязло при хората.

3.4. „Човешкият Син” в Евангелието (Данаил 7:13-15)

В Марк Исус се открива като Човешкия Син. Това е необичайно име, освободено от тогавашните политически идеи и несвързано с Месията. Ако Той беше използвал месианско име, то би се тълкувало в светлината на политическата мисъл на времето.

Исус заявява, че е Човешкият Син четиринасет пъти, име изведено от Данаил 7 глава и славния Човешки Син, който идва за съд. Понятието се използва есхатологично в 8:38, 13:26 и 14:6. Два пъти то показва Неговата власт на земята да прощава греховете (2:10) и да е господар на съботата (2:28). Но първостепенното значение е при разкриване на Исус като страдащия слуга (8:31; 9:9, 12, 31; 10:33, 45; 14:21). В пет случая името се свързва с това, че ще бъде предаден от хората.

3.5. Тайната на Месията

В служението Си Исус не иска широка известност на Неговата личност. Той често заповядва на хората да не казват какво е направил за тях и в редица случаи е заповядано и на нечистите духове да замълчат. При четири различни чудеса свидетелите са посъветвани да мълчат: очистването на прокажения (1:44), възкресяването на мъртвото момиче (5:43), изцеляването на глухонемия (7:36) и преображението (9:9). В Марк след изповедта на Петър следва разговора, при който Исус казва на Петър да не говори за това откровение (Марк 8: 29, 30). Защо Исус ги кара да мълчат? Едно от обясненията е, че не иска да усложнява Своето служение. Ако прекалено много неща станат обществено достояние, тогава би Му било трудно да влиза в градовете и да върши Своето дело. В Марк може също така да се заяви, че Исус не иска да се знае за Неговото положение на Месия, докато не Се разкрие като Божий Син. Ако редът на откровение беше обратният, тогава учениците и множествата нямаше да разберат необходимостта от Неговото страдание. Щяха да имат непълна представа за същността на Неговото служение на Месия.

Заклучение

В разказна форма, Евангелието на Марк ни предлага Божията гледна точка към Христос и Неговото въздействие в живота на Неговите последователи по-силно от един обикновен списък със заповеди. Литературната структура на Марк разделя Евангелието на две части. Първата половина разкрива Христос като мощния Месия, а втората част показва Христос като страдащият Божи Син. Тази двупосочна цел се вижда в началния стих на Марк. Това Евангелие предоставя уникален поглед към ученичеството и ни учи, че то е процес на бавно придвижване от тъмнината към светлината. Онези, които се присъединяват към Христос в Неговото могъщество, трябва да се присъединят към Него и в слабостта. Това единство обаче ще доведе до възкресението с Христос в слава. Марк целенасочено избягва родословието, за да подчертае, че Христос е Божият Син и Неговото драматично навлизане в историята на света. Кръщението на Христос започва с раздирането на завесата, която отделя Бог от грешния човек. Неговата смърт и възкресение завършват процеса. Евангелието е повече от послание за спасение. То е предизвикателство към читателя, който да се запита „Как реагирам аз на идването на Великия Цар?“

Въпроси към урок 2

1. Покажете литературната структура на Марк въз основа на Марк 1:1.
2. Направете кратко описание на света на Марк.
3. Обяснете значението на Марк 1:1 и на Марк 15:39.
4. Обяснете литературната и богословска важност на изцеляването на слепия в Марк 8 и Марк 10 глава.
5. Какво означава понятието „благовестие“?

6. Какво значи „Христос“?
7. Обяснете важността на кръщението на Исус, в това число разкъсването на завесата в небесата и в храма?
8. Какви видове чудеса върши Христос в глави от първа до осма?
9. Как Марк използва понятието Човешкият Син?
10. Обяснете тайната на Месията.

Урок 3. Да следваш разпънатия Божи Син

Този урок се фокусира върху същността на ученичеството и разкриването на Христос като страдащия Божи Син.

1. Ученичеството в Марк

Марк 1:2 до 8:30 набляга на уникалната същност на ученичеството, начинът по който дванадесетте стават ученици и как те следват, въпреки че не разбират изцяло същността на своето призвание.

1.1. Уникален призив

Исус е великият първи ученик, истинският Син. Той е ученик на Своя Отец и Неговият живот е пример за ученичество за всички вярващи. Както Той следва Своя Отец, така и Неговите ученици трябва да вървят след Него. Исус проповядва на множествата, затова и учениците ще проповядват на множествата. Той понася страдания и смърт и учениците Му също ще понесат (8:31-32, 34-38). Марк подчертава, че нашето собствено ученичество се основава на ученичеството на Исус, то се оформя по примера на верния Син.

1.2. Да следваш Исус, дори когато не Го разбираш

Марк описва ученичеството с прости думи. Учениците са тези, които са „с“ Него. Те седят с Него (3:34; 4:10), слушат Го (4:1-20) и Го следват по пътя (1:16-20; 2:14²¹). Ученикът действа. Да си последовател на Христос не е въпрос единствено на разбиране.

В действителност учениците следват с много малко разбиране. Марк хвърля светлина върху отсъствието на баланс между това, което учениците знаят и това, което правят. Учениците не притежават знания, нито преминават през квалификационен изпит – всичко, което е нужно да правят е да следват. За Марк слушането и следването на Исус е по-важно от пълното разбиране за Него. Ученичеството в Евангелието на Марк е връзка между чирак и майстор, а не между ученик и професор. То е учене чрез следване, обучение на място, винаги незавършено, но винаги изискващо. Много от грешките на Петър и при изповедта (8:30 и сл.), и при преображението (9:10) се дължат на неговото недостатъчно разбиране, но все пак той продължава да следва.

В процеса на следване учениците се учат. Докато следват, те поемат риска на вярата, виждат изявените благословения. Докато отразяват Христос, тяхната вяра води до истинското познаване. В самото начало те не разбират всичко. Но следват. Подчиняват се и така израстват в благодатта. Нашите действия не са съвършени и на нас винаги ни липсва информация, но въпреки това винаги сме призовани да следваме Исус.

1.3. Исус прави ученици

---

²¹ Призоваването на Матей илюстрира призив за следване, макар че Матей не знае много в този момент.

В случая с всеки ученик Исус е този, който отправя призива да Го следва. Исус е този, който търси ученици и ги намира.

Това виждаме в разказа за призива на Симон и Андрей и по-пълно в призоваването на дванайсетте за апостоли:

Времето се изпълни и Божието царство наближи: покайте се и повярвайте в благовестието (16) А когато минаваше край Галилейското езеро, видя Симон, и брата на Симон, Андрей, че хвърляха мрежи в езерото, защото бяха рибари (17) И Исус им каза: Елате след Мен, и аз ще ви направя да станете ловци на хора (1:15-17).

След това се изкачи на хълма и повика при Себе си онези, които Той искаше, и те отидоха при Него. (14) И определи дванадесет души, за да бъдат с Него и за да ги изпраща да проповядват, (15) и да имат власт да изцеляват болести и да изгонват демони (16): Симон, на когото даде и името Петър; (17) и Яков Заведеев и Якововия брат Йоан, на които даде и името Воанергес, тоест синове на гърма; (18) и Андрей и Филип; Вартоломей и Матей; Тома и Яков Алфеев; Тадей и Симон Кананит; (19) и Юда Искариотски, който ги предаде (3:13-19).

Призивът е да следват Исус. Това е призив лично към Него и към никой друг. *Като минаваше, видя Леви Алфеев, който седеше в бирничеството, и му каза: Следвай Ме. И той стана и Го последва (2:14).* Исус казва: *Елате след Мен, и аз ще ви направя да станете ловци на хора.*

За да постъпи в юдейското равинско училище, новодошлият излиза отпред при учителя и заявява своята преданост към Тората (Вт. 5:30 – 6:1). Ученикът обещава да върви по пътищата на Тората и според нейните постановления. Но Исус е този, който призовава и призивът е да се следва Него, да се върви след Него и да се заяви преданост към Него. Най-близкият старозаветен паралел е призивът на Илия към Елисей (III Царе 19:19-21; IV Царе 2:9-10).

Призивът на Исус е въздействащ и ефективен. Силата е в самото призоваване, не толкова че е подкрепено с чудеса. Дори не се призовава да се следва Бога, призивът е да се следва Исус с Неговата власт на Месия.

Учениците на Исус образуват ядрото на едно ново общество, на преустройството (на възобновяването) на Израил. Така както е имало дванадесет племена в Израил, така призоваването на дванадесет ученици е възобновяването на Израил, дванадесетте наследници на Яков, в чийто център стои Исус. В Марк 3:14 се казва, че Исус определя дванадесет, но на гръцки може да се прочете – Той „направи“ дванадесетте. Избирането е отделяне от масите, докато правенето предполага създаване или пресъздаване. Исус е този, който прави и извиква към съществуване учениците и новото общество. В Битие 1:1 Септуагинта²² използва същата дума за създаване. В такъв случай дванадесетте представляват ново сътворяване, възобновяване на Израил и също са ново творение и Божи народ.

---

²² Септуагинта - гръцкият превод на Стария завет през III и II век в Александрия.

Учениците получават нови имена. Техните нови имена им дават значимост и смисъл в новото творение. При първото Сътворение Адам дава имена на животните (Бит. 2:19), при новото – Исус, вторият Адам, дава на учениците имена, които да съответстват на тяхното предназначение в Христос. В процеса на преименуване Исус е по-висш, защото имената се дават от Него. Той определя тяхното значение и смисъл. Да станеш ученик, значи да си призван от Христос, да се самоопределяш от Неговия призив, да бъдеш сътворен отново и да получиш ново предназначение и мисия. Джонатан Едуардс заявява: „Ученичеството не е това, което учениците могат да направят за Христос, а това, което Христос може да направи от тях.”

Учениците са главно от средната класа, собственици на малък бизнес, рибари, но не са неинтелигентни и необразовани. Има и изключения. Симон Зилот е човек изцяло посветен на борбата си против Рим, Матей е назначен от Рим бирник. Всеки от учениците оставя своята предишна среда и намира нов притегателен център. Призивът на Исус дава нова ориентация на Неговите ученици – около Него. В Него те променят своя светоглед. За тях на първо място трябва да са Божиите, а не човешките дела (8:33).

Марк изтъква три главни характеристики на истинското ученичество. Първо, учениците трябва да бъдат с Исус. Второ, те трябва да говорят за Него и трето, трябва да действат в Неговата сила и авторитет. Пример за казаното е изгонването на нечистите духове в Неговото име. Учениците ще бъдат оценявани в зависимост това, което са защитавали и против което са се борели. Това предполага необходимост от разбиране (8:14-21), постоянство в страдания и гонения (13:13), усърдие да бдиш (14:47) и желание да следваш (14:50), дори когато това води до беди с Него. Такова е тяхното служение.

1.4. Вярата и следване с малко разбиране

Марк подчертава, че учениците не разбират кой знае колко. Отбелязва, че не разбират притчите (4:11, 13, 40), обикновеното поучение на Исус (7:17-18) и са изумени от Неговите чудеса (6:52). Липсата на проумяване се вижда при двете големи чудеса на Исус с нахранването на множествата. Първо Той нахранва пет хиляди, а после - четири хиляди. И при двата случая учениците показват очевидна липса на вяра.

Защо учениците са обрисувани в такава негативна светлина? Пейн²³ предполага две причини. Първо, в провалите на учениците ние виждаме самите себе си. Всички ученици си приличат. Ние сме като тях и ние вървим като тях. Те не разбират всичко, ние - също. Докато не видим своя провал и нуждата си да сме близо до Исус. Второ, Пейн твърди, че негативният портрет на учениците ни заставя да преоценим силата. Склонни сме да се привързваме към това, което светът смята за силно. Тук силата не изявява цялата истината. Исус започва със сила, но единствено Неговата сила няма да ни отведе до правилното разбиране. Не бива да Го възприемаме само като Някой, който върши невероятни чудеса, който притежава сила. Голямата тайна на Божието царство е, че Исус Христос трябва да умре. Докато не видим и не разберем Неговата смърт, няма да

---

²³ Michael Payne, Reformed Theological Seminary, Jackson, 1999 – неиздадена лекция.

разберем правилно кой е Той. Напрежението, че Божията сила се показва в слабост, е развито от началото до края на Евангелието. Това понятие се издига в Марк 8:29 и сл., но напълно се проумява чак при разпъването. На кръста виждаме истинската същност и мисия на Сина. В Исус позицията на Син, кръстът, вярата и ученичеството се свързват със страданието. Вярата е слушане и участие „по пътя към Ерусалим” – по пътя към кръста.

Марк определя вярата по два начина:

(а) **Бавната борба на вярата.** Учениците и хората близо до Исус, обикновено бавно израстват в познаване. Евангелието на Марк разделя човечеството на две: външни и вътрешни. Вътрешните са хората, близо до Исус, които Го слушат и следват, като учениците. Вътрешните, учениците са показани като бавно израстващи, винаги с недостатъчна вяра, често със закоравели сърца и често предизвикващи гняв у Исус. Ученичеството е бавен процес, но накрая дава плодове. В притчите за царството (Марк 4 глава) царството настъпва бавно, постепенно. Разковничето учениците да успеят да разберат е Исус да им показва, да ги води, да е с тях до края.

(б) **Моментална вяра.** В Марк забелязваме и група хора, които изведнъж виждат нещата с голяма яснота. Обикновено Марк ги разкрива като външни, като слепия (10:42) и римския стотник, който изповядва Христос (15:29) (виж също 2:5; 1:40-42; 5:34; 7:24-30; 9:24; 12:41-44; 14:3-9). Евангелистът освен това ни напомня, че разбирането е дар от Бога и вярата и разбирането могат да се срещнат на най-неочаквани места.

1.5. Вътрешни и външни (Марк 4:11)

По-горе се позовахме на буквалното разделение на вътрешни и външни. Исус създава вътрешна група, която обхваща хората приети и поучавани, за да разбират Божието царство. Марк също така говори за външна група. Това са хората извън вътрешния кръг, на които не е позволено да разбират тайните на царството. Не всички са призвани към ученичество. Изненадващо е да видим кои са вътрешните и кои носят етикета на външни. Водачите, учениците и собственото семейство на Исус често се разглеждат като външни, докато нечистите, езичниците и жените често показват вярата на вътрешни. Вътрешните и външните са новите категории на Исус, които разрушават съществуващите обществени и религиозни норми. Идването на Исус като Царят дава нови определения за вътрешни и външни. Разчупва обществените норми и порядки и в центъра на всичко вече стои личността на Христос.

1.6. „Сандвичът” на Марк

Във връзка с темата за външните и вътрешните Марк използва литературния похват наречен „сандвич”. Това е структурата А (филията хляб), Б (салам), А (другата филия хляб). В много случаи в учението на Исус А представлява външните, Б – вътрешните и после поучението се връща отново към А, външните. Марк използва похвата в 3:20-35, пасаж, който включва семейството на Исус, Неговите противници и Неговата майка. Всичко това ни помага да открием същността на Неговото служение.

А (ст. 20-21) Във въведението Исус поучава и през това време Неговото семейство се опитва да упражни контрол върху Него. *А Своите Му, като чува това, отидоха да Го хванат; защото казваха, че не бил на Себе Си* (ст. 21).

Б (ст. 22-30) В централната част посоката се обръща. Исус контролира и връзва силния човек, освобождава Своите последователи, за да могат да Го следват. Тук те са вътрешни.

И книжниците, които бяха слезли от Ерусалим, казваха, че Той има Веелзевул, и че изгонва демоните чрез началника на демоните. (23) Но Той, като ги повика, им каза с притчи: Как може Сатана да изгонва Сатана? (24) Ако едно царство се раздели против себе си, това царство не може да устои (25) И ако един дом се раздели против себе си, този дом не ще може да устои. (26) И ако Сатана е въстанал против себе си и се е разделил, той не може да устои, а е дошъл краят му. (27) И никой не може да влезе в къщата на силния и да ограби покъщината му, ако първо не върже силния – и тогава ще ограби къщата му. (28) Истина ви казвам, че всичките грехове на човешките синове ще бъдат простени и всичките хули, с които биха богохулствали; (29) но ако някой похули Святия Дух, за него няма прошка до века, а е виновен за вечен грях; (30) защото казваха: Има нечист дух.

А (ст. 31-35) В заключението семейството на Исус отново се опитва да упражни контрол върху Него като Го търси и вика. Исус ги отхвърля и след това дава ново определение на всички Свои взаимоотношения.

И дойдоха майка Му и братята Му и като стояха навън, изпратиха до Него да Го повикат. (32) А около Него седеше едно множество; и Му казаха: Ето, майка Ти и братята Ти са навън и Те търсят. (33) А Той в отговор им каза: Коя е майка Ми? И кои са братята Ми? (34) И като изгледа седящите около Него, каза: Ето майка Ми и братята Ми! (35) Защото, който върши Божията воля, той Ми е брат и сестра, и майка.

В тези стихове Марк използва литературния похват, за да покаже как близките на Исус, най-вече Неговото семейство, се опитва да Го обвърже. После се разкрива как Исус завързва силния и чрез това връзване на силния, позволява на други да Го последват. Така Той става център на всичко и новото общество се обединява около Него. Единствено в Него започва ново общество. Заключение то повтаря първата част. В Исус, в новия свят на Месията, собствената Му майка и братя се определят от самия Него. Те са на второ място, Той е на първо.

Специфична екзегетика:

А (ст. 21). Семейството иска да Го „хванат.“ Думата означава „ограничавам насила.“ Това говори, че собственото му семейство е убедено, че Той греша и се опитва да Го ограничи, даже с употреба на сила. Те активно се опитват да упражнят контрол върху Него. Тъй като Марк свързва тази част със следващата, техните действия наподобяват силния, който връзва своите. Не ние контролираме Исус, а Той нас. Когато се опитваме да Го контролираме, постъпваме като дявола.

Б. В предишния разказ за паралитика, когото Исус изцелява и прощава, фарисеите се съмняват в Него (2:7). Тук вече позицията им е още по-втвърдена – те Го обявяват за зъл.

Дори когато Му се противопоставят, те не могат да се усъмнят в твърденията Му, нито да Го обявят за измамник. Исус е извършил много знамения, които просто не могат да отрекат. Затова Го отхвърлят като заявяват, че Той върши всичко със силата на дявола, чрез Веелзевул²⁴, а не чрез Бога. Макар да имат доказателства, те отказват да тръгнат след Него. Въпросът никога не е в достатъчното доказателства – значение има единствено призивът на Исус. Той отвърща на техните обвинения. Никой не може да влезе в къщата на силния и да вземе неговата покъщнина, ако първо не го е вързал (Ис. 49:24-26).²⁵ Исус побеждава и избавя. Той не прави компромиси и не съжителства, по-скоро нахлува, завладява и връзва. Първото чудо записано в Марк е изгонване на нечисти духове (1:21-22). Марк внушава, че Исус и Неговото царство нахлуват на територията на Сатана, за да грабят.²⁶ Исус завладява със силата на Духа (това епохата на Месията) и връзва Сатана.

Исус предупреждава, че фарисеите богохулстват против Святия Дух. Те заявяват, че Исус е движен от зло, а не от добро, което е изцяло преобръщане на ролите. И затова Той ги предупреждава, че тъй като знаят повече, са в състояние да извършат такъв грях далеч по-лесно отколкото незнаещите. Гордите, себеправедните и оправдаващите себе си могат далеч по-лесно да нарекат доброто лошо и лошото добро. Хората със силно чувство за лично достойнство са по-податливи да правят нравствени преценки за другите. Тези, които наричат доброто зло и злото добро активно се противопоставят на служението на Святия Дух.²⁷

A2. Марк завършва тази част като се връща на семейството и на последователите на Исус. В стих 21 той говори за семейството на Исус, а тук конкретно за майката и братята. Това е обратно на нормалното. Майката и братята на Исус са отвън. Семейството Го вика и Го търси, докато учениците са вътре, следвайки и слушайки Него. Думата „търсят“ се среща десет пъти в Евангелието на Марк и всеки път в смисъл на опит да се задържи Исус, да се упражни контрол над Него.

---

²⁴ Веелзевул (Марк 4:22) се използва пет пъти в Стария завет (III Царе 8:13; Ис. 63:15; Авакум 3:11; Пс. 49:14 и II Лет. 6:2). Той е наречен „принцът Веел/ Ваал“ и е главният противник на божеството на Библията. В стих 23 на Марк 4 гл. Исус го нарича Сатана.

²⁵ *Може ли да се отнеме плячката на силния или пленникът на мощния да избяга? Но така казва Господ: И пленниците на силния ще се отнемат, и плячката на страшния ще избяга. И аз ще се съдя с онзи, който се съди с теб, и ще спася синовете ти. И ще нахраня притеснителите ти със собствените им меса и със собствената си кръв ще се опият като с ново вино. И всяко създание ще познае, че аз, Господ, съм твоят Спасител и Силният Яковов – твоят Изкупител.*

²⁶ За разлика от Марк Матей 4:23 започва с проповядването на Исус и изцеление.

²⁷ Притеснението и проверката на сърцето дали не е извършен този грях е добър белег, че такъв няма. Беркоф отбелязва, че на практика в Библията не е записан случай, при който човек да моли за прошка и такава да му е отказана (Berkoff, *Systematic Theology*, 252).

Исус обаче отхвърля техния опит да владеят над Него (ст. 33). Той пита: „Коя е майка Ми? И кои са братята Ми?” Този въпрос ни заставя да се запитаме какви са нашите отношения с Исус? Не можем да приемем, че сме Негови, нито че Той е наш. Нямаме никакви права над Него –тук не се прилагат обичайните модели на взаимоотношения. Напротив всички, които Исус казва, че са Негови, са тези, които седят в нозете Му, слушат и вършат волята Му (ст. 35). Има само два вида хора: тези, които седят в Неговите нозе, вътре в къщата, и другите, които са навън, с лъжливи очаквания.

Тази история прави разлика между истинското и фалшивото ученичество. Тя излага ясно какво значи да следваш Исус. Истинските ученици са с Исус вътре (3:13). Те вършат Божията воля (3:13). Те са истинското Му семейство. Фалшивите ученици се опитват да управляват Него и Неговата мисия като Го контролират чрез пряко противопоставяне или като определят това, което Той върши, като зло.

2. Откриването на страдащия Божи Син

В Марк глави 8 до 10 Исус разкрива нещо ново, че Месията е дошъл да страда и да умре. Само в Своето страдание Той ще се открие като Божият Син. Тази част може да се раздели на три: разкази, че Христос ще страда, есхатология на царството и откровението на кръста.

2.1. Разкази за Христовото страдание

След голямата изповед в Марк 8:29-30 мощните действия на Исус се ограничават. Случва се само преображението (9:1-10) и още едно изгонване на духове (9:19), което служи за отклонение, докато Исус се насочва към Голгота. После има само още едно изцеление и изсъхването на смокиновото дърво. Тази част завършва с големия окончателен отговор на въпроса: „Кой казвате, че съм?”, който е „Наистина този е Божи Син,” даден в подножието на кръста.

Призивът да страда е изпълнение на пасажа за страдащият Слуга от Исаия 42 и 53 глави. Исус страда вместо хората. Той дава Себе Си в откуп и жертва (Марк 10:45). Марк също така уточнява, че животът на Исус е заветна жертва (14:22-24). Показва, че самият Бог страда за грешните, в съответствие със завета, за да изкупи и възстанови Своя народ.

2.1.1. Призивът да се страда заедно с Христос

Смъртта на Исус е пример, който да следват всички синове и ученици. Призивът за ученичество е призив да се вдигне кръста (8:27 – 10:45). Ние не просто следваме Неговия пример, но и Той е нашият представител.

Призивът към страдание в тази част е нова страна в служението на Исус и Марк използва литературния похват *inclusio*, за да я постави в рамка. В 8:22-26 евангелистът започва с изцелението на слепия и в 10:46-53 завършва с изцелението на сляп. Тези две изцеления образуват рамката на трите разказа за страданието с предсказания в средата (8:31; 9:31; 10:32-34) на всеки от тях. Всяко от трите предсказания за страданието е замислено да преоформи разбирането на учениците за Исус и тяхната мисия. В началото те виждат хората като дървета, които вървят, накрая виждат ясно, най-накрая разбират.

Структурата е:

А. Въведение: Слепият човек 8:22 (Този човек вижда хората като дървета, които ходят.)

Б. Стрдание 1

Б2. Стрдание 2

Б3. Стрдание 3 – (кулминация 10:45)

А2 Заключение: Слепият човек 10:46-52 (Вартимей вижда ясно.)

Всички разкази за стрданието имат еднаква структура от три части: 1. Исус предупреждава за стрданието (8:31; 9:31; 10:32-34); 2. Учениците не разбират правилно (8:32; 9:33-34; 10:35-41); и 3. Исус предлага поучение, за да ги поправи (8:34 – 9:1; 9:35-37; 10:42-45).

Тъй като и трите разказа за стрданието следват един и същ модел, ще разгледаме третия от тях като пример за всичките.

1. В 10:32-34 Исус предупреждава за стрданието.

А когато бяха на път, като отиваха в Ерусалим, Исус вървеше пред тях, а те се чудеха. И онези, които Го следваха, бяха обзети от страх. И като събра пак дванадесетте, започна да им казва това, което щеше да Го сполети: (33) Ето, ние се изкачваме към Ерусалим и Човешкият Син ще бъде предаден на главните свещеници и на книжниците. И те ще Го осъдят на смърт и ще Го предадат на езичниците; (34) и ще Му се подиграят, ще Го бият, ще Го плюят и ще Го убият; и на третия ден ще възкръсне.

2. В 10:35-41 Яков и Йоан продължават да не разбират правилно Неговите думи.

Тогава при Него се приближиха Яков и Йоан, Заведеевите синове, и Му казаха: Учителю, желаем да ни направиш, каквото и да ти поискаме. (36) а Той им каза: Какво желаете да ви направя? (37) Те Му казаха: Да ни дадеш да седнем – един от дясната Ти страна, а друг от лявата Ти страна в Твоята слава. (38) А Исус им каза: Не знаете какво искате. Можете ли да пиете чашата, която Аз пия, или да се кръстите с кръщението, с което Аз се кръщавам? (39) Те Му казаха: Можем. А Исус им каза: Чашата, която Аз пия, ще пиете; и с кръщението, с което Аз се кръщавам, ще се кръстите; (40) но да седнете от дясната Ми страна или от лявата Ми страна не е Мое да дам, а ще се даде на онези, за които е било приготвено. (41) А десетимата, като чуха това, започнаха да негодуват против Яков и Йоан.

Двамата ученика искат да седнат с Исус в славата. В този момент техният фокус все още е слава и сила, а не стрдание и смърт. Исус потвърждава, че те ще участват в славата, но ще станат част и от Неговите стрдания. Въпросът, който стои е: Дали те са в състояние да пият чашата с Него?

3. В 10:42-45 Исус предлага коригиращо поучение.

Но Исус ги повика и им каза: Вие знаете, че онези, които се считат за владетели на народите, господаруват над тях и големците им властват над тях. (43) Но между вас не е така; а който иска да стане велик между вас, нека ви бъде служител; (44) и който иска да бъде пръв между вас, нека бъде слуга на всичките. (45) Защото и Човешкият Син не дойде да Му служат, а да служи и да даде живота Си откуп за мнозина.

Исус поправя Своите ученици, като ги учи на истинската същност на царството. То е царство, където ти служиш, а не където служат на теб. Исус е великият пример за живота в царството - могъщ, но и служещ и даващ живота Си в откуп. Докато учениците се борят за постове в царството, Той дава живота Си за тях като висш акт на жертвоготовност.

Исус е страдащият Слуга. Като Слуга Исус влиза в битка със Сатана, силният. Той започва да изгонва нечисти духове и така да отблъсква царството на Сатана (Марк 1:21, 22; 4 и сл.). Окончателната победа настъпва, когато дава Своя живот в откуп за грешните. При смъртта Му Неговият живот става заместващ откуп, заплата за греха.

Втората част завършва с второто изцеление (10:46-52), което този път включва пълното отваряне на очите на слепаца. Вартимей моментално възвръща зрението си. *И той веднага прогледна и Го последва по пътя* (10:52). Вартимей проглежда и после тръгва след Него като ученик. Това второ изцеление, даването на зрение, ни отвежда до края на необходимостта Исус да поучава, за да отвори очите на Своите ученици. Те вече разбират. От този момент нататък учениците повече не се съмняват в обяснението на Исус за Неговата мисия. Въпреки че Го изоставят, след като са решили „да не отпадат,“ техният провал в онзи момент не е заради неразбиране (те знаят кой е), а от липса на дързост. Изплашени са. *Духът е бодър, но плътта – немошна* (14:38).

Портретът на учениците направен от Марк разкрива дълбоко разбиране за човешкия провал, дори сред най-близките последователи на Исус, на които са били поверени тайните на Божието царство. Те заспиват в Гетсиманската градина, на масата се хвалят, че няма да Го изоставят, а после се разбягват при залавянето на Исус. Марк добре знае колко измамлива е плътта, колко е тъмен умът и колко реален е грехът в света. Като ученици ние трябва да съзнаваме реалността на тези неща и смирено да се стремим да разберем и да се приближаваме до истинското ученичество.

2.2. Есхатология (Марк 13 глава - най-дългото поучение)

При кръщението на Исус започва радикалното нахлуване на царството. Светът трябва да бъде преоценен според тази нова реалност. Исус повтаря тази учудваща природа на царството в Своето учение и при Своето завръщане. Марк съдържа само две поучения: Марк 4 и Марк 13 глава. И двете наблягат на изненадващата природа на царството.

Марк 13 глава е най-дългото поучение в Евангелието. Исус насочва учениците към бъдещето, ударението е „върху другия свят.“ Новият свят изгрява при Христовото кръщение, но все още не е напълно изявен. Учението на Исус за Неговото завръщане ни помага да разберем как ще бъде утвърдено царството за в бъдеще. Той набляга, че спекулациите относно Неговото завръщане са безполезни, като същевременно изложението Му е изпълнено с препратки за родилни болки или началото на края (13:8, 17).²⁸ Като че ли Марк 9:1 се повтаря по същност в 13:30.

---

²⁸ За разлика от Марк есхатологичният разказ на Матей е по-дълъг – заема две цели глави 24-25. Той включва две допълнителни истории за мъдрите и неразумните девици и за

И им каза: Истина ви казвам: има някои от стоящите тук, които няма да вкусят смърт, докато не видят Божието царство, дошло със сила. (Марк 9:1)

Истина ви казвам: това поколение няма да премине, докато не се сбъдне всичко това (Марк 13:30).

Тези неща ще се случат. Силата ще слезе и те ще се случат скоро.

Крайт на есхатологичното изложение на Марк (13:32-37) е пряко обръщение към учениците. Исус набляга в стих 32, че понеже никой не знае времето на Неговото завръщане, всички трябва да бдят. В стих 35 Той продължава да предупреждава, че може да се завърне и в полунощ, и при „пропяването на петела.” В царството при Марк и в цялото Евангелие има една необикновена неотложност. Тази част завършва с Исус, Който насърчава учениците „да бдят” (13:37).

2.3. Кръстът

2.3.1. Всички изоставят Исус

14 и 15 глави разкриват предателството, арестуването, процеса и разпъването на Исус. В глава 14, най-дългата глава в Марк, всички изоставят Исус. Той е изоставен от юдейските водачи, от юдеите и от учениците, в това число Петър. В 15 глава Той е отхвърлен от Рим, световната сила по онова време. Исус е изоставен и остава сам. Учениците са избягали и всички са против Него. Съдбата на целия свят лежи върху Неговите рамене.

2.3.2. Изповедта под кръста

При разказването на историята за кръста Марк излага поредица от контрасти. Исус е разпитан и отхвърлен от Синедриона, Пилат Го отхвърля, тълпата Го отхвърля и Му се подиграва. Накрая като кулминация след най-голямото изпитание и срам Исус е изложен пред стотника, където получава признание. Изповедта е едновременно иронична и поразителна. Единственият човек, който разбира кой е Исус, е римският офицер натоварен да извърши екзекуцията Му. Капитанът на отряда за екзекуция става първият човек, който разбира и изповядва, че Исус е Божият Син. По този начин откровението на Исус говори, че смъртта/ разпятието на Христос не е поражение, а изпълнение на Неговата мисия и връх на Неговото откриване като Божият Син, получено и изповядано от един външен.

2.3.3. Тъмнина посред бял ден (15:33)

Идването на Човешкия Син стига до Неговото отхвърляне от този свят и Неговото разпятие в тъмнината. Тъмнината е символ на враждебността към човека. Преди Сътворението царуват мрак и хаос (Бит. 1:2). Сърцето на фараона се закоравява след нападта на тъмнината (Изх. 10:21-23, 27). Тъмнината при разпятието говори, че по време на смъртта на Исус светът е върнат преди

талантите, като и двете наблягат на отлагане на Второто идване и на необходимостта да се ангажираме, докато Той дойде. Матей представя един изчаквателен подход.

Сътворението, назад в мрака, заради греха на човека и Божието осъждане. *И в онзи ден, заявява Господ Бог, ще направя да залезе слънцето по пладне и ще помрача земята посред бял ден (Амос 8:9).*

2.3.4. Викът на Исус (15:34)

Думите на Исус обобщават цялото послание и фокус върху това, което е истински важно за Марк. Викът показва Неговото отхвърляне и изоставянето от страна на Израил, Неговото семейство и учениците. Пожертван е несправедливо и с политически цели от страна на Рим и накрая трябва да понесе чувството за отделяне от Своя Отец. Така е напълно изоставен, но все пак в изоставеното Си състояние, Той изкупва света.

2.3.5. Смъртта на Исус и двете събития (15:37)

Смъртта на Христос е придружена от две събития: разкъсването на завесата и голямата изповед.

(а) Разкъсване на завесата в храма

В храма има две завеси, но тук сякаш става дума за завесата пред пресвятото място. При смъртта на Исус е отстранена преградата между човечеството и Бога. Пресвятото място вече е достъпно, не чрез жертва от първосвещеника, а чрез изкуплението от Исус на кръста. Гръцката дума за „разкъсвам” ни връща назад към кръщението (виж урок 2). След кръщението небесата се разтварят за Богочовека Исус, а при смъртта широко се отварят и вътрешните дворове на небесата. Хората вече имат пълен достъп до Бога. И при двете раздирания между небесата и земята вече няма разделение и в новото небе и земя те вече са заедно.²⁹

(б) Великата изповед

Стотникът застава в присъствието на Исус. Той е враждебно настроен, враг, римлянин. И въпреки всичко виждайки разпъването той признава „Наистина този Човек беше Божи Син” (15:38). Първата истинска и пълна изповед от човешко същество, което вижда истинската слава на Исус, е направена от римския потисник. При една предефинирана сила изповедта е продиктувана не от проявления на могъщество, а от привидна слабост. Римският войник не гледа на света по обикновен начин. Той отхвърля светската мъдрост на Рим и изповядва славата на Исус, когато е проявена в Неговата слабост. Стотникът отхвърля силата на световните структури и ги заменя с Божието откровение.

Изповедта на този човек е предизвикана от самото страдание. В Матей 27:54 виждаме ударение на мощните знамения, които придружават Христовата смърт. Тук фокусът е само върху смъртта и въпреки всичко начинът, по който Той умира, става фундамент за изповедта на този войник. Стотникът е последният човек, който би могъл да повярва. Външен, враг, езичник и все пак, подобно на много отритнати от обществото в Евангелието на Марк, той като че ли прозира истината по-добре от вътрешните. Получава тайната на вярата.

2.3.6. Божият Син

---

²⁹ Виж *Eschatology*, Julian Zugg, Mints English.

Откровението и изповедта на Исус като Божия Син се намират в същността на благовестието. Откровението започва в стих първи, но трябва да изчакаме до края на Евангелието, за да разберем точно какво означава то. Изповедта ни показва какъв вид е Той. Исус е Синът, който притежава сила, който ще страда за Своя народ. Той определя кой е „Божий Син” по нов начин. Стотникът под кръста е първият човек, който схваща идеята за Божия Син. До този момент дори Неговите ученици не са Го изповядали напълно (8:29-30).

За юдейското мислене ако Исус е праведен, тогава Бог би Го пощадил от страданието. Знамението да си Божий Син трябва да бъде в могъщество, а не в слабост. За езичниците един умиращ човек е глупост, както и за гърците. Да се страда не е белег за Божие присъствие, а потвърждение на факта, че Бог отхвърля човека. За разлика от това, Отец винаги изповяда Неговото истинско име (1:11; 9:7) и тук първият езичник, началото на църквата, също Го изповядва. Можете да познаете истински Христос и да Го изповядате единствено в Неговата смърт.

3. Заключение на Марк: Светът и благовестието според Марк

3.1. Краткото заключение в Марк

Краят на Марк е труден. Най-важните ръкописи завършват с 16:8 и не сме сигурни за прибавения край. Съществуват аргументи и за краткия, и за дългия завършек.³⁰ Ако краткият завършек в 16:8 е правилен, Марк ни оставя с празния гроб, но и (а) без възкресение и явяване на Христос, (б) без помирение с Петър; (в) без възнесение в небесата; (г) без възлагане на поръчение на учениците и (д) без разпространение на благовестието. Последните думи в това Евангелие биха били: *И те излязоха и побягнаха от гроба, защото трепет и ужас ги бяха обзели; и на никого нищо не казаха, защото се бояха.*

Ако това е истинският край на Евангелието, то би продължило общата тема, че в Христос става цялостното и устремно нахлуване на небето на земята и ще остави учениците бягащи, треперещи, изумени и много изплашени (това е последователно защитаваната представа за ученичеството при Марк). В края на Евангелието щеше да има голямо напрежение, заради последното поучение от човек облечен в бели дрехи, който им казва да отидат в Галилея, *където ще Го видите точно, както ви каза (15:37)*. Така те щяха да са оставени без възкресение и с едно единствено обещание, че Исус ще се появи. Както в разговора на Елеонския хълм (Марк 13:37), им казва „Бдете.” Ако това е така, тогава учениците се намират между новината за Неговото възкресение и реалността да не Го видят. Галилея става символ на бъдещата среща с Исус, където Той ще се открие. Както винаги при Марк Исус е наблизо, точно зад ъгъла. Именно това внася напрежението в ученичеството.

Много коментатори твърдят, че има още нещо след краткия завършек на Марк. Н. Т. Райт (N.T. Wright, *The Resurrection of the Son of God*, 618) обаче

---

³⁰ Аргументите да се приеме дългия вариант са: 1) той е част от византийския сборник и приет от гръцката православна традиция; 2) съдържа Велико поръчение (или заключение) както другите Евангелия; 3) темата на Великото поръчение се намира в съответствие с главните теми на книгата (благовестие, проповядване, цялото творение, мощни знамения).

заявява, че завършекът, с който разполагаме е извлечен от други новозаветни източници. Марк 16:12-13 се основава на двамата ученици по пътя за Емаус в Лука 24:13-35. Марк 16:14 е за Исус, Който се явява на Своите ученици в Лука 24:36-43. Марк 16:15 е основано на Великото поръчение (Мат. 28:19-20) и възнесението пак стъпва на Лука 24:50 и Деяния 1:9-11. По тази причина Райт (и други) казват, че макар да съществува по-дълъг завършек, това, с което разполагаме, всъщност не е краят. Обръщаме внимание, че дори това, с което разполагаме, да не е истинския завършек, понеже той произтича от Лука и Матей, в него няма нищо погрешно.

3.2. Светът – място на действие

Как това Евангелие ни показва природата на царството в този свят? От мига, в който небесата се разтварят (1:10) до момента, когато завесата в храма се раздира (15:37) Марк ни разкрива един свят разкъсан от Бога. Историята говори за могъщото навлизане на Бога в сътворения свят. Тя е изпълнение на пророчеството в Исаия 63:15 – 64:4, че Бог *би раздрал небето и би слязъл*. Появата на Божието царство в Исус разрушава съществуващото положение така, както новото вино раздира старите мехове. Всички намеци са премахнати. Написват се новите значения на сила, страдание, както и самата история. Царството е настъпило. Вече е дошло, но въпреки това ние сме призовани да бдим за пълното му установяване.

Викът на нечистите духове е сигурен знак за катаклизми и смут в космичния ред. Досега са владели те и техният водач, силният. Светът е бил под властта на Сатана. В Евангелията Бог предприема решителна кампания против силите на тъмнината, които воюват против човечеството. Прилича на типична война, основана на сила, но при изкушенията и след това на кръста, войната се води по напълно различен начин. Типичният метод е заменен от страдание, страдание, чиято висша точка е на кръста.

Заклучение

Марк предлага уникална книга за ученичеството. Исус е първият велик ученик и ние трябва да подражаваме на Него. Ние сме призовани да следваме, дори когато не разбираме. Марк ни учи, че вярата идва бавно. Някои от най-неочакваните хора показват вяра. Тези, които Исус призовава, често са слабите и презрените в този свят. Марк разкрива Исус едновременно като могъщият и страдащият Слуга – модел, който всички ученици трябва да следваме, ако искаме да бъдем възвисени заедно с Него. Пълна, завършена картина на делото на Исус получаваме само при кръста.

Въпроси към урок 3

1. Кой е първият ученик, пример за истински син?
2. Защо думата „прави” е важна при разбиране на ученичеството?

3. Колко трябва да знаем и разбираме, за да станем ученик? Дайте примери от Библията.
4. Опишете промяната, която става в Евангелието в глави 8-14.
5. Какъв е литературният смисъл на двата разказа със слепци?
6. Какво означава символът на тъмнината при смъртта на Христос?
7. Каква е връзката между Марк 1:10 и 15:38? Какво символизира тя?
8. Защо изповедта на римския войник е толкова забележителна?
9. Как трябва да разбираме краткия завършек на Марк?
10. Какво имаме предвид, когато казваме, че за Марк светът е място на действие?

Урок 4. Евангелието на Матей (част 1)

1. Въведение – „Изпълнение”

Главната тема в Матей е въведена в 1:1 – Исус, синът на патриарха Авраам и на цар Давид, е изпълнението на старозаветните обещания. Евангелието на Матей е строго подбран разказ за живота и служението на Исус, за да покаже Исус като изпълнение на обещанията на Стария Завет към Израил. В Исус и месианското царство обещанията и надеждите на Стария Завет са доведени до осъществяване. В началото Матей свързва живота на Исус с Авраам, Давид и Моисей, всичките ключови фигури в историята на Израил. Той показва Исус като вторият велик Моисей, онзи, когото народът на Израил е насърчен от Моисей да очаква. „Господ, твоят Бог, ще ти издигне отсред теб, от братята ти пророк като мен – него слушайте. Това е според всичко, което ти поиска от Господа, своя Бог, на Хорив в деня на събранието, като каза: Да не чуя вече гласа на Господа, своя Бог, и да не видя вече този голям огън, да не би да умра. И Господ ми каза: Добро е това, което говориха. Ще им издигна отсред братята им пророк като теб и ще сложа думите Си в устата му; и той ще им говори всичко, което Аз му заповядвам” (Вт. 18:15-19).

За разлика от Марк Матей включва пет неповторими блока с поучение. Всеки от тях завършва с изречението *И когато Исус свърши тези думи* (7:28; 11:1; 13:53; 19:1; 26:1). Всеки блок развива конкретна тема, неповторим фокус и сякаш отразява петте книги на Моисей. Номерирал съм ги от едно до пет. За разлика от Марк разказът лъкатуши подобно на влак, като ни придвижва между поучителните блокове, същината на Матей.

План на петте поучителни блока					
	7:28		11:1		13:53
изпълнение Израил	Проповедта на планината (5-7)	болни нечисти езичници зли духове мъртви	Изпращане на дванайсетте ученици (10)	неразбран погрешно разбран противо- поставяне	Притчи за царството (13)
1		2		3	
	1	2		3	
	<u>Моисей – Изход</u> Канара, Закон	<u>Исус Навин – завладяването</u> С меч – без меч		<u>Мъдрост</u> Мат. 13:34, 35 Пс. 78; Пр. 8	
	19:1		26:1		
Нахранване – 2 пъти Изгубената овца Лъжепастирь	Новото обществ о (18)	Исус изпълнява пророцит е	Последни пророческ и думи (21- 25)	кулминаци я	1. Моисей Пасхата- Нов Завет (26:17-29) брат/

<p>т Исус-Месията 4</p>		<p>5</p>		<p>жертва, семейство 2. Исус Навин – без меч (26:51-56) Побеждава Сатана чрез покорство до смърт 3. Истинската мъдрост – неразбран (27:41-42), доверява се на Бога (27:46) 4. Истинския т Цар – отхвърлен, кръстът (26:27-31), трънен венец (26:29) 5. Истинския т пророк (16:21) обвинен в измама (26:65, 68)</p>
<p>4</p> <p><u>Истинският Цар пастир</u> Цар 17:25</p>		<p>5</p> <p><u>Великият пророк</u> прокълнатото смокиново дърво</p>		

Пойтрес твърди, че всеки от тези пет блока е свързан с главни части от Стария завет (Poynthress, *The Shadow of Christ in the Law of Moses*, 251-289). Първият поучителен блок, Проповедта на планината, е изпълнение на книгите на Моисей. Вторият блок, който се отнася до поучението на дванадесетте ученика, е паралел с Исус Навин и завладяването на Израил. Третият блок се насочва към необикновената природа на царството и е изпълнение на литературата на мъдростта. Четвъртият блок е изграден около царството на

Израил и Исус като истинският пастир, който изгражда новото общество. Последният блок разкрива, че Исус е великият пророк и затова изпълнява всички роли в Стария Завет.

При анализиране на Матей ще се насочим към изпълнението и как Старият завет очаква идването на Месията, Исус Христос, който е Бог с нас. Той идва, установява Своето царство и е пълнотата на Израил. Матей завършва с Исус, Месията като Цар, който царува не само на Израил, но и над цялата земя.

След като имаме основният план на Евангелието на Марк, ние ще се съсредоточим върху четирите нови/ допълнителни области, характерни за Матей.

1. Матей разказва за началото на живота на Исус и го свързва с Израил.
2. В Проповедта на планината Исус обяснява естеството на царството.
3. Основано е ново общество. Израил е старозаветния народ на Бога. Но Исус вече създава друго общество около Себе Си. Всички, които Го признават за Месия, представляват Неговата църква, новозаветния народ на Бога (Мат. 16:18).
4. Развива се Последното поръчение. Исус идва като Месията на Израил, изпълнявайки обещанията към него. В Своя живот Той започва прехода от Израил към всички народи. Израил Го отхвърля и Той отхвърля Израил, същевременно езичниците идват при Него. След Своята смърт Месията наследява цялото небе и земя (Мат. 28:19-20).

2. Разказът за изпълнението (глави 1 до 4)

В тази част Матей показва как Исус е изпълнението на обещанията дадени на Израил. Тъй като Евангелието е написано към юдеите, евангелистът илюстрира, че всичко в историята на Израил е прототип, който сочи към Христос. Той е потомъкът на Авраам и потомъкът на Давид. Изпълнява обещанието за по-великия изход (Ис. 40 гл.).

2.1. Родословия – Авраам, Давид

Родословието на Исус Христос, Син на Давид, Син на Авраам... (Мат. 1:1).

Матей развива своето родословие чрез Авраам (родоначалникът) и Давид (най-великият цар на Израил), разкривайки произхода на Исус като изпълнение на юдейската и израилска надежда (за разлика от Лука, който представя родословието назад до Адам, с цел то да обхване целия свят, включващ езичниците). В този период в Близкия изток родословията са високо стилизирани и изпълняват множество функции в местната литература. Целта не е родословието да бъде точно хронология, по-скоро често историята се използва, за да се внушат богословски идеи. Родословието на Матей е извлечено от Летописи 1 до 3 и Рут. То се съсредоточава главно в линията на Йосиф (ст. 20) с по-малко ударение върху Мария.

Думата „родословие” има две страни. Същата дума е използвана в LXX³¹ в Битие 2:4, където се отнася до Сътворението и в Битие 5:1, където е свързана с родословието на човечеството. Думата сочи както към човешкото потомство, така и към произхода на Неговия живот.

„Исус”: „Йехова спасява” (Марк 1:1)

„Христос”: „Помазаният” Помазването има специална цел. В Стария завет се помазват свещениците (Лев. 4:3), царете (I Царе 16:3; 24:10) и пророците (Пс. 105:15 и Илия помазва Елисей). В Матей названието Месия е здраво свързано с по-великия син на Давид, който ще осъществи есхатологичното царуване. Използва се едновременно като титла и като собствено име.

„Давидов син”: (II Царе 7:12-16; Пс. 89:29; Ис. 9:6-7) Давид е използван, за да се обозначи повратната точка в родословието (1:6, 17) и Матей отбелязва връзката на Исус с Давид в 9:27; 12:23; 15:22; 20:30-31; 21:9, 15; 22:42, 45. Връзката с Давид присъства в цялото Евангелие като важна тема.

Не е ясно защо Матей разделя родословието на три части с четиринайсет имена във всяка от тях. Първите четиринайсет имена започват от Авраам до Давид, следват четиринайсет имена в династията на Давид до плена и после 14 имена от плена до идването на Христос. Ключовите повратни точки са Авраам до Давид, от Давид до плена и от плена до Христос. Пленът и завръщането от плена са също много важни теми в родословието и в цялото Евангелие. „И така, всичките родове от Авраам до Давид са четиринадесет; от Давид до преселението във Вавилон – четиринадесет рода; и от преселението във Вавилон до Христос – четиринадесет рода” (Мат. 1:17).

Последната поредица съдържа само тринадесет имена, едно липсва, сякаш самият Бог се намесва при Йосиф и Мария: *...а Яков роди Йосиф, мъжа на Мария, от която се роди Исус, който се нарича Христос* (Мат. 1:16). Матей свързва раждането на Исус с Мария, не с Йосиф. Това различие е още по-изрично в Лука 3:23 *Исус беше на около тридесет години, когато започна да поучава, и както мислеха, беше Син на Йосиф...*

Родословията обичайно се правят по мъжка линия. Матей включва обаче четири жени. Тамар е известна с кръвосмесителна връзка (Бит. 38). Раав е чужденка и проститутка, която обаче стига до вярата и помага на съгледвачите (Исус Навин 4). Рут е моавка, която се връща с вяра и се омъжва за Вооз, предшественик на Давид, а Витсавее е жената, извършила прелюбодейство (заради брака си за хетеец, тя също е смятана за чужденка), но която чрез вяра ражда Соломон. Всички тези жени са неморални и езичнички, които заради вярата си са обхванати от Божието по човешки необяснимо провидение. Родословието на Исус включва жени, езичници и грешници, разкривайки несъвършената история на Месията. Той е Месията, който идва да спаси грешните.

2.2. Изпълнение – девица с дете (1:18-25)

Старозаветният произход на непорочното зачатие е Исая 7:14.

---

³¹ LXX – е първият гръцки превод на Стария завет, Септуагинта.

Затова сам Господ ще ви даде знамение: Ето, девица ще зачене и ще роди син, и ще го нарече Емануил.

А рождението на Исус Христос беше така: след като майка Му Мария беше сгодена за Йосиф, преди да се бяха съединили, тя се намери бременна от Святия Дух. А мъжът ѝ Йосиф, понеже беше праведен, а пък не искаше да я изложи, намисли да я напусне тайно (Мат. 1:18-19).

За разлика от Лука Матей се съсредоточава повече върху Йосиф, отколкото на Мария и затова следва царското родословие на Давид по мъжка линия.

Йосиф и Мария са обещали да се оженят. Годажът е бил законно обвързване за юдеите и затова се споменава развод (в английския превод – бел. пр.). Бракът ще се консумира, чак след като Мария бъде отведена в дома на Йосиф. Във Второзаконие 22:23-24 наказанието за прелюбодейство е убиване с камъни, но по онова време то вече не се е практикувало от юдеите. Когато открива положението, Йосиф не иска да я изложи на публичен позор, и затова моли за развод насаме (Числа 5:11-31).

Бог се намесва и изпраща Своя ангел, който предупреждава Йосиф да не се развежда с Мария. Ангелът тогава казва, че *„Тя ще роди син, когото ще наречеш Исус, защото Той, който ще спаси народа Си от греховете му”* (Мат. 1:21).

„Исус” гръцката форма на „Йешуа”, дългата форма, която означава „Яхве е спасение” (Изх. 24:13) или кратката „Яхве спасява” (Неем. 7:7). Първоначално Той идва да спаси Своя народ юдеите, но после благовестието достига до цялата земя (Мат. 28:19-20).

„Да спаси, да изкупи”: Исус ще даде живота Си в откуп (Мат. 20:28). Спасението е от греха, както и от неговото робство и плен.

„Неговият народ”: Божият народ вече не е само Израил, но и тези, които приемат с вяра Месията. Те са Неговият народ. Те вече са истинският Божи народ в месианския период, последната есхатологична епоха.

„Емануил”: „Бог с нас” Принципът „Емануил” е ключова тема. Появява се четири пъти в жизненоважни преходи (1:22; 21:4; 26:56; 28:19, 20). В Исая 7:14 Бог обещава, че ще дойде при Израил. Въпреки че Исус никога официално не носи името Емануил, името показва Неговата роля за идването на Божието присъствие при човека. Грехът отделя Бога от човека, но в спасението Бог вече идва при нас. Голямата надежда в Стария завет е, че Бог ще бъде с нас (Ис. 60:18-20; Езек. 48:35; Откр. 21:23). Исус обещава, че като Месията Той ще бъде с тях до свършека на века. Името Емануил включва увереността в Неговото непреходно присъствие, което започва при рождението Му и ще продължи до края. В Исус Бог идва при Израил и в Исус Бог продължава да гради Своята църква по целия свят.

Като Месия и Емануил Той е едновременно Давидов син и Син на самия Бог. Двете линии, човешката от Давид и божествената като Синът, се обединяват в Христос.

Това е първото пряко заявление направено от Матей за изпълнението в Исус *Тя ще роди син, когото ще наречеш Исус, защото Той, който ще спаси*

народа Си от греховете му. А всичко това стана, за да се сбъдне реченото от Господа чрез пророка” (Мат. 1:21-22).

Йосиф реагира с вяра на това откровение, взема Мария и зачаква рождението на Исус, за да консумира брака си. По-късно Мария и Йосиф имат и други деца.

2.3. Исус като истинският Син, истинският Израил

В глава 2 Матей продължава темата, че цялата история на Израил сочи към Исус Христос. В допълнение на прякото пророчество за Неговото идване (виж 1:21 по-горе), Израил е прототип, затова цялата негова история сочи към Христос. Матей илюстрира това използвайки редица случки, за да докаже, че Исус изпълнява историята на Израил. Евангелистът подсилва мисълта си с думите „А всичко това стана, за да се сбъдне реченото от Господа чрез пророка” (Мат. 1:22).³² Ще разгледаме няколко разказа.

2.3.1. Раждането във Витлеем

Исус се ражда във Витлеем според пророчеството в Михей 5:1 и сл.

А те му казаха: Във Витлеем Юдейски, защото така е писано чрез пророка: „И ти, Витлееме, земя юдова, никак не си най-малък между юдовите началства, защото от теб ще произлезе Вожд, който ще пасе Моя народ Израил” (Мат. 2:5, 6).

2.3.2. Царят на юдеите (Мат. 2:1-12)

С идването на мъдреците Матей подрежда сцената на почти цялото си Евангелие. Историята разкрива отхвърлянето на Израил и неговите първенци и първите показатели, че езичниците ще се поклонят на Христос. Така се рисува един контраст между Неговото царство и земните царства.

Мъдреците търсят юдейския Цар и посочват, че Той трябва да се роди във Витлеем, града Давидов, според пророчеството. Не е ясно кои са те и какъв е техният брой. Приема се, че понеже има три дара, следователно са били трима царе³³, но Матей изброява само три вида дарове. Звездата може да се свърже и с Числа 24:17. Мъдреците, които идват от изток, представляват първите плодове на езичниците, които идват да се поклонят на Месията.

---

³² В глава 2 има пет важни примера за изпълнение, всяко от които използва старозаветен стих и важно местоположение.

2:1-6	2:6 Мих. 5:1	Витлеем
2:7-12	2:11 Пс. 72:10-12; Ис. 60:1-6	Витлеем
2:13-15	2:15 Осия 11:1	Египет
2:16-18	2:18 Ер. 31:15	Рама
2:19-23	2:23 Ис. 11:1 и сл.	Назарет

³³ Предполага се, че са били велможи – бел. на бог. ред.

Ирод, юдейският цар, който притежава властта наред с римското управление, е враждебно настроен.³⁴ Като цар Исус е заплаха. Ирод пита първосвещениците и учителите на закона къде трябва да се роди Той. Те отговарят във Витлеем юдейски, според Михей 5:2 и II Царе 5:2. Мъдреците отиват, покланят Му се и са изпълнени с радост (Пс. 70:10; Ис. 60:6).

2.3.3. От Египет (Мат. 2:13-15)

За да се сбъдне реченото от Господа чрез пророка, който казва: „От Египет повиках Сина Си” (Мат. 2:15).

На сън Йосиф е предупреден да отиде в Египет, друга пряка намеса от страна на Бога. Това е третият сън, записан в Евангелието и вторият път, когато ангел от Господа се намесва, за да изпълни Божията мисия. Ангелът казва на Йосиф да тръгне, бързо да бяга, още същата вечер. Те остават в Египет до смъртта на Ирод, когато им се казва да се върнат. Египет е подходящо място, в близост, под римско управление и извън контрола на Ирод и по онова време в него живее многобройно юдейско население. Матей гради върху връзката между Египет и Израил. Освен това мъдреците са осигурили средствата за пътуването.

В Матей 2:15 авторът изгражда своята история около Осия 11:1 и Исаия 51:9-11. Осия казва: *Когато Израил беше млад, го възлюбих и от Египет повиках сина Си*. Матей съзнателно сравнява тази част от ранния живот на Исус с този на Израил. Първите преживявания на Израил са тип, а Исус е прототип. Това е често срещана библейска тема. Подобни типове са четиридесетте години скитане в пустинята на Израил, докато Исус има четиридесет успешни дни на отхвърляне на дявола (4:1-11). Израил е невярното вино, а Исус е плодородната лоза (Ис. 5; Йоан 15). Исус е изпълнение на Израил, не буквално едно към едно, а през пътуването и историята на Израил до Неговото идване на земята.

Осия нарича Израил Божи син (Ос. 11:1), както става и в други текстове на Писанието (Изх. 4:22-23; Ер. 39:1; Пс. 2:6, 12). Титлата достига своята кулминация в сина на Давид Соломон. Соломон като тип, сочи в бъдещето към прототипа. Исус е изпълнението както на Израил, така и на завета с Давид.

В Осия Бог изпраща осъждение над Израил, но продължава да го обича и обещава да приключи с осъждението и да го възстанови. Това е свързано с първото избавление на Израил. Тук Матей наблюдава на по-пълното откровение за същото пророчество в Исус. Евангелистът все така гледа на Израил като поробен от чуждестранни сили. Неговото ударение хвърля светлина към излизането на истинския Божи Син от Египет, който ще донесе избавление за Своя народ. Пророчеството в Осия илюстрира Божията любов в тези действия.

2.3.4. Клането заповядано от Ирод (2:16-18)

Мъдреците отиват във Витлеем, който се намира на 8 км от Ерусалим. Те се покланят и си тръгват, а по-късно Мария и Йосиф също заминават. Ирод

---

³⁴ Цар Ирод умира през 4 г. пр. Хр. Затова можем да определим раждането на Исус преди 4 г. пр. Хр. И тъй като Ирод пожелава да избие всички малки деца до двегодишна възраст, Исус трябва да се е родил преди това – някъде около 6 г. пр. Хр.

издава нареждане да се избият всички деца до двегодишна възраст, за да може да обхване бебетата между шест и двадесет месеца (Carson, 94). (виж също Пс. 2:2-4). Ирод е обзет от параноя.

Историята се свързва с няколко старозаветни разказа. Напомня за историята на Моисей и избиването на бебетата от фараона (Изх. 1, 2 гл.). В Еремия 31:15 Израил е видян в скръб, когато напуска земята, за да отиде в плен. Рахил е фигура на речта представителен тип, която плаче за загубата на своите деца. Клането на невинните говори за надвисналото осъждение над Израил, затова че отказва да признае своя Месия.

Пленът е важна тема при Матей. В родословието линията се прекъсва в края на династията на Давидовото потомство. Давидовата династия е детронирана. Пленът говори за греха на Израил и така както Адам е изгонен от градината, той сочи към по-големия духовен плен на света. При идването на Христос вече ще приключи по-големият плен. Скоро плачът на Рахил ще се превърне в радост.

2.3.5. Завръщането в Назарет

В тази последна история виждаме как Бог контролира събитията отново чрез сън и с ангел. На Йосиф е казано да се върне в Назарет, Галилея. Ирод Антипа управлява Галилея и Юдея, затова Йосиф отива в Назарет. *За да се сбъдне казаното чрез пророците, че ще се нарече Назарянин* (Мат. 2:23).

Не е ясно на какво от Стария завет се позовава Матей тук, затова и тълкуванието също е неясно. Едно тълкуване се фокусира върху думата „Назарянин,” отбелязвайки че произлиза от думата за клон. Исус е разклонение от царското родословие, прикован към дънер, обсипан с унижение и присмех. Назарянин би било тълкуване за Месия. Може също и да е общо позоваване на унижението и страданието. Назарет е нископоставено място, не е царски град. За Исус, великият Цар, да израсне в Назарет говори за Неговото унижение и че Той е страдащият Слуга (Пс. 22:6 и сл.; Ис. 11:1; 49:7; 53:2-3, 8; Дан. 9:26).

2.4. Предвестникът на царството - Йоан Кръстител (3:1-17)³⁵

В онези дни дойде Йоан Кръстител и проповядваше в юдейската пустиня, като казваше: (2) Покайте се, понеже наближи небесното царство. (3) Защото този беше, за когото се е говорило чрез пророк Исаия, който казва: „Глас на един, който вика в пустинята: Пригответе пътя на Господа! Правете прави Неговите пътеки!” (Мат. 3:1-3).

Исус нарича Йоан пророк, а Йоан е повече от пророк, защото той е последният и най-големият старозаветен пророк и предвестник на Божието царство. Йоан призовава Израил да се покае и очаква бъдещата надежда.³⁶

³⁵ Виж паралелните пасажи в Марк 1:1-11; Лука 3:1-33; Йоан 1:19-34.

³⁶ За Йоан Vos, *Biblical Theology*, пише: „Той принадлежи наполовина на епохата на изпълнението. Кулминацията на старозаветните пророци е в него и тази позиция му дава възможност да бъде наречен „най-великият от родените от жена.” Като вестител той идва непосредствено преди реализирането... Йоан е Илия, който трябва да дойде малко преди настъпването на деня на Яхве” (Vos, *Biblical Theology*, 313). В същото време като човек, който

Йоан проповядва покаяние. Неговите дрехи и неговото кръщение насочват към необходимостта от очистване, понеже Бог идва. Йоан е в пустинята, алюзия с времето, когато Израил е изпитван в пустинята. С идването на неговия Цар, който ще сложи края на плена, Израил отново е в изпитание (Ис. 51:9-11). Първият изход завършва с излизането на Израил от Египет. Вторият завършва с края на Вавилонския плен. И двата плена сочат в бъдещето към по-великото избавление при Христос. Исус е по-великият изход.

Исаия обещава, че сам Господ ще дойде. Името „Господ” се отнася за Яхве (Ис. 40:3). Яхве е Исус; Исус е Яхве. Яхве обещава да дойде при Израил, за да го избави (Ис. 40; Мат 3:3). Твърдението, че Исус е Яхве също така се прави чрез връзките между Изход 13:21 с I Кор. 10:4, Исаия 6:1-6 с Йоан 12:41, и Псалм 68:18 с Ефесяни 4:8.

2.4.1. Проповядване – Божието царство

Йоан идва, за да проповядва покаяние.

И като видя, че мнозина от фарисеите и садукееите идваха да се кръстят от него, им каза: Рожби на усойница! Кой ви предупреди да бягате от идещия гняв? (8) Затова, принасяйте плодове, достойни за покаяние; (9) и не мислете да си казвате: Авраам е нашият баща. Защото ви казвам, че Бог може и от тези камъни да издигне деца на Авраам. (10) А и брадвата лежи вече при корена на дърветата. И така, всяко дърво, което не дава добър плод, се отсича и се хвърля в огъня. (11) Аз ви кръщавам с вода за покаяние; а Онзи, който идва след мен, е по-силен от мен, и на Него не съм достоен да поднеса сандалите. Той ще ви кръсти със Святия Дух и с огън (Мат. 3:7-11).

Старозаветните пророци призовават хората да се покаят и да се върнат към завета. Месията идва, за да съди (Изх. 19:5-6). Той идва, за да очисти хармана си, да отдели житото от плевата и да проведе окончателния есхатологичен съд (Пс. 1). Йоан носи същото послание: хората трябва да се покаят, да се отвърнат от греха и да се върнат при Бога. Посланието е настоятелно, защото царството вече е на една ръка разстояние; брадвата е до корена на дървото. Старозаветната надежда за царството вече е тук.

„Небесното царство”: Това понятие е използвано от Матей, докато Марк и Лука употребяват израза „Божието царство.” Думите „небето” и „Бог” се отнасят към Божието управление и царуване. Матей използва „небе” като заобикалка за юдеите, които не искат да използват Божието име (Дан. 4:26; Лука 15:18, 21). Карсън свързва израза с възкресението на Исус в края на Евангелието (с. 101). В Матей понятието включва царството на Отец (26:29) и на Сина (16:28).³⁷

Йоан казва, че царството „наближи.” Понятието е малко двусмислено. То е близо в Исус, Който носи царството в неговата окончателна форма, но не чак в пълнота. Карсън набляга на трите израза за идването на царството: „Царството

все още се намира в Стария Завет, той все пак е най-малък в царството, не взема участие в новата епоха (Vos, *Biblical Theology*, 313).

³⁷ За по-пълно разбиране на идеята за царството в Евангелията и Библията, виж Приложение 1.

идва с Исус и Неговото проповядване и чудеса, то идва с Неговата смърт и възкресение и то ще дойде в края на времето.” Исус говори за царството и в трите перспективи. Той е роден като цар (2:2), в Неговото дело се изявява царството (12:28) и Той говори за идването на Неговото царство в бъдещето (19:28).

Същността на първоначалното царство е неочаквана. При Стария Завет царството настъпва като едно събитие, което съчетава благодат и съд. Като старозаветен пророк Йоан очаква Исус да дойде по същия начин (Мат. 11:2-19). Исус учи Йоан, че царството ще настъпи на два етапа: първият с благодат и спасение, а по-късният етап ще донесе осъждане (урок 6).

Настъпването на царството води до разделение. Йоан предупреждава Израил, че *„Лопата е в ръката Му и Той здраво ще очисти хармана Си, и ще събере житото Си в житницата, а плявата ще изгори в неугасим огън”* (Мат. 3:12). Окончателното разделяне е старозаветна тема. В Псалм 1 житото ще бъде събрано, а плявата – отвяна (Пс. 1:4; Ис. 5:24; Дан. 2:35). Йоан не говори за временно наказание, по-скоро описва неугасим огън, пълно и окончателно есхатологично осъждане от страна на Бога (Ис. 34:10; 66:24; Ер. 7:20).

2.4.2. Кръщението на Йоан

Кръщението на Йоан е подготвително. То е насочено назад и напред. Старият Завет говори за умиване, с цел подготовка за Божието слизване на Синай (Изх. 19:10, 14). И при Новия Завет, в новата епоха, има обещание за умиване (Ис. 1:16; 4:4; Мих. 7:19; Езек. 36:25-33; Зах. 13:1). Кръщението на Йоан сочи напред в бъдещето към оживяващото дело на Святия Дух, което ще се случи при служението на Исус, белег за новото време. Водата също така е източник на съживяване, на живот и на благословение и очистване (Ис. 35:7; 41: 18; 44:3; Зах. 14:8).

2.4.3. Кръщението на Исус

Исус отива при Йоан и моли да бъде кръстен. Йоан моли Исус да кръсти него, но Той отговаря: *„Нека бъде така сега. Редно е за нас по този начин да извършим всичко, което Бог изисква”* (Мат. 3:15 – Съвременен превод).

Какво има предвид Исус, когато казва „Нека бъде така сега”? „Сега” показва, че при нормални обстоятелства Той, като безгрешен Месия, би кръстил Йоан. „За да изпълни всяка правда” (изд. „Верен”) също говори, че Исус е кръстен с определена цел. Кръщението на Йоан е за покаяние, а Исус, като безгрешен човек не се нуждае от покаяние,³⁸ но като Месията, Той трябва да се покае от името на Израил. Като негов представител Исус се отъждествява с грешния Израил, който се нуждае от покаяние и подновено покорство. Исус поема ролята на страдащия Слуга (Ис. 42:1 и сл.), този, който действа от името на народа. Думите на Исус към Йоан показват, че още от самото начало Той разбира Своята специфична роля.

2.5. Събитието на кръщението

---

³⁸ Vos, *Biblical Theology*, отбелязва, че не можем по изкуствен път да наложим два вида кръщение. Кръщението на Исус трябва да отговаря на общата роля на кръщението (с. 318).

При кръщението небесата се разтварят, защото се осъществява надеждата от Исая 64:1 и Езекиил 1:1, че Бог ще слезе, за да спасява (виж Марк 1: 10, 11).

Бог Отец проговаря казвайки: „*Това е възлюбеният Ми Син, в когото благоволих*” (3:17). Отец нарушава мълчанието и обявява началото на Месианската епоха. Синът идва, за да спасява и избавя като Месията, затова Отец отдава почит на Своя Син, като приема Неговата роля и потвърждава служението на Исус.

Думите на Отец представляват съчетание от целия старозаветен закон (Бит. 22:2), пророците (Ис. 41:1) и писанията (Пр. 2:7; II Царе 7:14 и сл.; Пс. 2, 89; 26-29). Отец казва „Моят Син,” (РИ) като набляга, че Христос е Давидовия Месия, Божият Син, представител на Своя народ и страдащия Слуга. При изкушаването в пустинята дяволът ще Го предизвика точно по този аспект.

Духът се излива върху Сина (3:17) в изпълнение на Исая 42:1-4. Духът потвърждава Неговата роля на Месия, като Го екипира и отбелязва началото на Неговото публично служение. Изпълнението ще се състои, когато Човешкият Син направи новото небе и земя (12:28) (Carson, 110).

2.6. Изкушенията в пустинята

Тогава Исус беше отведен от Духа в пустинята, за да бъде изкушаван от дявола (Мат. 4:1).

Кръщението води направо към изкушението, първото дело на Месията като представител на Своя народ. Духът, който се излива върху Него при кръщението, Го отвежда, за да бъде изкушаван в пустинята. От висините на благословието Исус слиза в низините на изкушението, което слага началото на Неговото дело.

В пустинята Исус изпълнява скитането на Израил за четиридесет години. Лука изгражда контраст с Адам, но Матей подчертава, че синът, Месията, е изпълнение на ролята на Израил. Като представител Христос устоява на изкушенията. Въпреки, че Израил се проваля по време на своето четиридесетгодишно скитане, Исус, който е истинският Израил, успява.

Пустинята е място на изолация и изпитания, тя се свързва със злите духове (Ис. 13:21; 34:14; Мат. 12:43; Откр. 18:2). В пустинята Исус е изкушаван от дявола, Сатана, което на гръцки значи „клеветник.” Сатана също така се споменава в I Летописи 21:1; Йов 1:6-13; 2:1-7 и Захария 3:1-2, като древният враг на Божия народ (Йоан 8:37-40; I Кор. 11:10; II Кор. 11:3; 12:7).

Духът отвежда Исус, за да бъде изкушаван. Изкушаването и изпитването доказват стойността на определено нещо, а в този случай доказват покорния характер. (Това е причината ние никога да не изпитваме или изкушаваме Бога - отнесено спрямо Него това би било белег на неверие.) Бог изпитва Месията така както прави с Израил. Исус отговаря като цитира Второзаконие 8:3; 6:16, 13, което е Божието слово към Израил и така продължава връзката между Своята позиция на Син и тази на Израил.

За да разберем същността на изкушението Герхардус Вос (с. 361) твърди, че трябва да започнем с анализиране на отговорите на Исус, защото Исус едновременно е разбирал изкушението и е давал подходящия отговор. Както ще видим всяко от изкушенията е атака на Неговата мисия като Месия. При всеки

от случаите дяволът се стреми да отстрани Исус от Неговата мисия на Месия, който ще страда за греха ще бъде слуга, и да Го накара да действа със сила от Свое име, вместо смирено да чака Своя Отец да Го избави. По същия начин Той е изкушен и от Петър (16:22-23), и на кръста (27:40).

2.6.1. Първото изкушение (4:2-4)

И след като пости четиридесет дни и четиридесет ноци, най-после огладня. (3) И така, изкушителят дойде и Му каза: Ако си Божии Син, заповядай тези камъни да станат хлябове. (4) А Той в отговор каза: Писано е: „Не само с хляб ще живее човек, а с всяко слово, което излиза от Божиите уста.“

При първото изкушение Исус е гладен, защото е постил четиридесет дни и ноци. Понеже Той е Синът, Духът Го е отвел, за да бъде изкушаван. Исус знае, че Той, подобно на Израил, трябва да очаква Бог да снабдява Неговата храна. Израил се проваля – народът мърмори в пустинята. По същия начин дяволът Го изкушава да не чака от Бога, а да вземе нещата в Своите ръце. Исус чака Бога, макар да е способен да направи хляб от камъните (спомнете си нахранването на петте хиляди и на четирите хиляди). Да направи това значи да използва Своята сила за Себе Си, вместо да очаква Бог да Го избави. Бог Го избавя и чрез ангел Му изпраща храна.

2.6.2. Второто изкушение (4:5-7)

Тогавя дяволът Го заведе в светия град, постави Го на крилото на храма и Му каза: (6) Ако си Божии Син, хвърли се долу; защото е писано: „Ще заповяда на ангелите Си за теб, и на ръце ще те носят, да не би да удариш в камък крака си.“ (7) Исус му каза: Писано е: „Да не изпитваш Господа, своя Бог.“

Това изкушение прилича на първото. Дяволът Го предизвиква да се докаже, като се хвърли от най-високата част на храма. Дяволът цитира неправилно Псалм 91:11-12, като казва, че ако Христос наистина е Божии Син, може да го докаже като скочи и Бог ще Го запази. Изкушението е при храма, мястото, където Бог обитава, и ако Той е Божии Син, точно това е мястото, където Бог избавя. Макар да е истина, че верните могат да упоават на Бог за избавление и макар Исус да не се съмнява, че Бог може да Му помогне, Той също знае, че е погрешно да изпитваш Бога. Да изпитваш Бог Отец, значи да се опитваш да Го манипулираш. На тази неправилна употреба на Писанието Исус отговаря като цитира друг текст от Писанието, използвайки цялото Божието слово по балансиран начин.

2.6.3. Третото изкушение (4:8-11)

И дяволът пак Го заведе на една висока планина, показа Му всичките царства на света и тяхната слава и Му каза: (9) Всичко това ще Ти дам, ако паднеш и ми се поклониш! (10) Тогавя Исус му каза: Махни се, Сатана, защото е писано: „На Господа, своя Бог, да се покланяш, и само на Него да служиш.“ (11) Тогавя дяволът Го остави; и ето, ангели дойдоха и Му служеха.

При третото изкушение дяволът предлага на Исус славата на света, която е Неговото обещано наследство, при условие, че се поклони на дявола. Това

предложение е пряка пътека към славата, без страданието на кръста като товар за Месията. (Петър прави същата грешка в 16:23, когато казва на Исус да не отива на кръста.) Исус го отхвърля с думите, че трябва да се покланяме единствено на Бога.

Исус побеждава. Той пропъжда дявола и започва да жъне наградите на Своята победа в служението Си (Зах. 3:8). Това е изрично казано в Матей 12 глава, когато Исус говори за победа над силния. Герхардус Вос (с. 357) свързва изкушението с изгонването на силния. Той отбелязва, че същият Дух, който отвежда Исус към изкушението, става източник на Неговата сила, за да изгони дявола. Дарът на Духа, веднъж изпитан, Му позволява да действа като Месия за бъдещето, дори преди кръста. Неговата победа в изкушението предрича окончателната Му победа. При победата над Сатана Христос разкрива, че е станал по-силният, Този, който има властта да изгонва Сатана. Неговата власт е придобита с вяра, упование и покорство по време на изпитание.

2.7. Настъпването на царството

Оттогава Исус започна да проповядва, като казваше: Покайте се, защото наближи небесното царство (4:17).

Обещаното царство настъпва в Исус. В Него настъпват обещаните благословения в Исаия 65:17-25. То е в сила макар царството да настъпва на два етапа, първият с милост, а вторият със съд (Мат. 11). Двете части по-нататък се изявяват в идеята за разрастване на царството до края на века, която се рисува в притчите за царството (Мат. 13) и пророчествата за него, които по същия начин говорят за края на века (Мат. 24).

В много отношения Евангелието на Матей е завършек на старозаветните писания. Цялото Божие дело в Стария Завет сочи в бъдещето към делото на Неговия Син при Новия Завет по време на Неговия живот и служение. Богословието на Матей е, че в личността на Исус се изпълняват Стариият Завет, историята, предсказанията, пророчествата и символите. На лице е съответствие между Стария и Новия завет, тъй като и двата се основават на неизменимата същност на Божието действие.

Заклучение

Животът на Исус е изпълнение и то е по-велико дело от Стария Завет. В Исус е „нещо по-велико” от старозаветните типове (Мат. 12:39-42). Исус е „нещо по-велико” от патриарх Авраам (1:1), храма (12:6, свещеника), „нещо по-велико” от Йона, (12:40, пророка) и „нещо по-велико” от Давид (1:1) и Соломон (12:41-42, царя).

Въпроси към урок 4

11. Коя е централната тема на Матей?

12. Обяснете с примери фокуса на Матей в родословието.

13. Колко пъти Матей цитира Стария завет в първите две глави?
14. Обяснете двете страни в служението на Йоан.
15. Как са свързани служението, посланието и кръщението на Йоан?
16. Защо Исус е кръстен според Матей? Какво означава това?
17. Къде и как се появява изкушенията на Исус в Матей? Какво е тяхното значение?
18. Кой са трите изкушения?
19. Каква е същността на изкушенията?
20. Какво имаме предвид, когато в 4:17 казваме, че царството „наближи“?

Урок 5. Проповедта на планината

Проповедта на планината продължава темата, че Исус изпълнява Стария Завет. Матей 5 глава трябва да се чете в светлината на изпълнение на мисълта, развита в Матей 1-4.

Моисей дава на Израил закона на планината Синай. На друга планина Исус, по-великият пророк, обяснява същността на Своето царство.³⁹ Както при Моисей започва с благословения и проклетия (Изх. 19:12-13, 20-24), така и Христос започва с благословенията и проклетията на новото царство.

Моисей е глава на типа Израил. В Матей 4:17 този тип се реализира в Исус и царството. *Оттогава Исус започна да проповядва, като казваше: „Покайте се, защото наближи небесното царство.”* В Исус настъпва последното царство (4:17, 23; 5:3, 5, 17-20; 7:21; 6:10; 6:33) и Проповедта на планината ни говори за същността и съдържанието на царството. Исус завършва Своята проповед в 7:21-23 със следните думи: *Не всеки, който Ми казва: Господи! Господи! – ще влезе в небесното царство, а който върши волята на Моя Отец, който е на небесата.”*

Исус изнася Проповедта на планината в началото на Своето служение. Проповедта изпълнява много функции. Като описание на истинското и окончателно откровение за царството, тя призовава хората към покаяние (4:17), предизвиква изискванията на Моисеевия закон да се четат в светлината на по-великото царство, предупреждава хората да следват, да се стремят и да влязат в него (7:21) и показва благословенията на тези, които са в царството.

На този етап от служението на Исус изискванията на царството са невъзможни, особено след като Святият Дух не е още излян и изкуплението за греховете на кръста още не е извършено. Способността да се покоряваш и да познаваш благословенията на царството се осъществяват по-пълно, след като се излива Духа, но ще бъдат напълно осъществени единствено при второто идване на Христос.⁴⁰

1. Същността на Божието царство

Исус започва като очертава природата на благословенията на царството в блаженствата. Старозаветната основа на блаженствата може да се открие в Псалм 1:1; 31:1, 2; 144:15; Притчи 3:13; Данаил 12:12 и Исая 61:1-3.

В Исая пророкът очаква първите три блаженства като благословения на бъдещата есхатологична епоха на изпълнение (Carson, 130).

Духът на Господ Бог е на Мен, защото Господ Ме е помазал да благовествам на бедните; изпратил Ме е да превържа съкрушените по сърце, да проглася освобождение на пленниците и отваряне на затвора на вързаните;

---

³⁹ Съпоставете това с изказванията на Карсън, който предполага, че това се отнася до хълмиста местност, не планина или хълм. Неговата позиция спомага за съгласуване на Проповедта на планината на Матей с Проповедта в равнината на Лука (с. 129).

⁴⁰ Проповедта не бива просто да се свежда до призив към учениците да се освещават, нито да се разглежда само като новия закон, който осъжда. Тя има далеч по-дълбок смисъл.

(2) да проглася благоприятната Господна година и деня на възмездието на нашия Бог; да утеши всички наскърбени; (3) да наредя за наскърбените в Сион; да им дам венец вместо пепел, масло на радост – вместо плач, облекло на хваление – вместо унил дух, за да се наричат дървета на правда, насадени от Господа за Негова прослава Исая (61:1-3).

В царството надеждите на Исая вече са сбъднати и ще бъдат изцяло осъществени в края на есхатологичната епоха.

Една от ключовите промени е, че при настъпването на царството се наблюдава засилване на Божиите благословения. В Стария Завет благословенията (и осъжденията) на Израил са представени в земни физически условия във връзка със земята и материалните неща. Тук Исус говори за наследяване на небесно царство, а не само на земно (5:3, 11) и то е наследство от цялата земя (5:5), а не само от Израил. Той говори за това, че наследниците ще видят Бога (5:8) и че в действителност те са синове на Бога (5:9).

Исус също така описва по-великата правда на царството. Осъжденията също са засилени. Те не са само физически, а духовни и вечни, свързани с вечния живот и вечната смърт (5:20, 22, 30). След като Проповедта говори за пълното и окончателно царство, копието от Израил е заменено и всичко е изцяло засилено.

Изложение (5:2-12)

И като отвори устата Си, ги поучаваше, като казваше:

(3) Блажени бедните по дух, защото тяхно е небесното царство.

(4) Блажени скърбящите, защото те ще се утешат.

(5) Блажени кротките, защото те ще наследят земята.

(6) Блажени, които гладуват и жадуват за правдата, защото те ще се наситят.

(7) Блажени милостивите, защото на тях ще се покаже милост.

(8) Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога.

(9) Блажени миротворците, защото те ще се нарекат Божи синове.

(10) Блажени гонените заради правдата, защото тяхно е небесното царство.

(11) Блажени сте, когато ви хулят и ви гонят, и говорят против вас лъжливо всякакво зло заради Мен. (12) Радвайте се и се веселете, защото е голяма наградата ви на небесата, понеже така гониха пророците, които бяха преди вас.

Първото и последното блаженство (5:3, 11) оформят рамката на същността на благословието - царството на небесата. Всяко от блаженствата сочи към истинската природа и благословение на царството. В този нов ред Бог преобръща ценностите на света. Тук слабите, а не силните и тези, които скърбят, а не доволените, са благословените. Заради двата етапа на същността на царството благословенията вече се осъществяват и напълно ще се реализират по-късно.

1.1. Бедните по дух

За бедни в Стария Завет се приемат както физически, така и духовно бедните. Двете обикновено са свързани, тъй като физически бедните често са и духовно бедни, тъй като не разполагат с богатство, на което да разчитат, затова трябва да разчитат единствено на Бога (Пс. 37:14; 40:17; 69:28-29; 32-33; Пр. 16:19; Ис. 57:15; 66:2; Екл. 13:17-21). Опасността при богатството е, че създава независимост и оттам липса на упование в Бога (6:24; 19:23-24). При духовната бедност съществува разбиране за провал, недостойнство и пълна зависимост. Духовната бедност води до вик за милост, а не до пазарене с Бога.⁴¹

1.2. Утеха за скърбящите

Псалм 119:136 говори за унижението на Израил, причинено от личен грях, но също така се насочва към индивидуалната лична скръб за духовен провал. За истинския Израил служението на Исус утешава (Ис. 40:1, 2; 61:1-3). Идващият Месия носи благословения на Израил сега (61:3), но най-вече в бъдещето, в края на времената (Откр. 7:17).

1.3. Блажени са кротките

Кротостта включва доброта и вътрешен самоконтрол, когато общуваме с другите. Исус казва: „Вземете Моето иго върху себе си и се научете от Мен, защото съм кротък и смирен по сърце; и ще намерите почивка за душите си” (Мат. 11:29; 21:5). Моисей беше кротък, а не слаб. Той стоеше твърдо за Бога, но беше добър и не отвръщаше, когато съгрешаваха лично против него.

Кротките ще наследят земята. „Наследявам” е библейско понятие, което обещава земя и царство. Такова конкретно е обещано на Израил в есхатологичното царство в Псалм 37:9-11, 29.

Защото злодеите ще бъдат отсечени, а онези, които чакат Господа, те ще наследят земята. (10) Защото още малко и безбожния няма да го има вече, ще търсиш мястото му, но няма да е там. (11) А смирените ще наследят земята и ще се наслаждават в изобилен мир. (29) Праведните ще наследят земята и ще живеят на нея вечно.

Благословенията ще се получат изцяло, когато всички неща станат нови (Мат. 19:28).

1.4. Да гладуваш и да жадуваш за правдата

---

⁴¹ “Това не се отнася за хората, които са главно субективно духовно гладни. „Бедните” или „бедните по дух” се среща многократно в Стария завет, особено в Псалмите и пророците. Те представляват подтиснатите в обществото, онези, които страдат от властта и несправедливостта и са тормозени от хора, търсещи само своите изгоди и влияние. Те обаче в същото време остават верни на Бога и очакват своето спасение единствено от царството. Не отвръщат на злото със зло, нито се противопоставят на неправдите с неправди... За разлика от хората, които полагат надеждата си в този свят, те очакват спасението, което Бог дава на Своя народ като „утехата на Израил” (Лука 2:35; ср. 624, Мат. 5:4)” (Ridderbos, *The Coming Kingdom*, 189). Правдата не трябва да се разглежда като... вменена юридическа правда, а като царска справедливост, която ще се изяви един ден на подтиснатите и на отхвърлените, и която ще бъде упразнявана особено от Месията (190) (Виж Пс. 43:1; Лука 18:1-8; Лука 1:46-55).

Думите „глад” и „жажда” показват силно желание и копнеж (Пс. 42:2). Това е желание както за лична праведност, така и за правда по целия свят. Личната праведност е желанието да си свят и свободен от греха. Правдата по земята произтича от личната праведност. Тя е желанието Божието царство да се установява по света в своята пълнота. И двете желания ще бъдат изцяло удовлетворени в края на времената.

1.5. Блажени милостивите

Основата на това блаженство е Псалм 18:25 *Към милостивия милостив ще се покажеш*. На тези, които показват прошка и съчувствие, Бог ще покаже милост (6:12-15; 9:13; 12:7; 18:33-34).

1.6. Чисти по сърце

Да си чист по сърце означава да си целенасочен, с пълно посвещение на царството и нравствена чистота (Пс. 24:3-4; Мат. 23:25-28). Това отхвърля лицемерите (Мат. 6:1-18), които имат двойни стандарти.

1.7. Миротворци

Да бъдеш миротворец е основна старозаветна тема (Пр. 15:1; Ис. 52:7). Това е отхвърляне на огорчението, кавгите и разделенията. Надеждата за мир се появява с идването на мира на Месианското царство (Ис. 9:6-7; 52:7). То ще доведе до помирение и мир между юдеи и езичници (Еф. 2:15-17). За миротворците Бог ще направи мирно управление в живота им, дори когато те са преследвани. Благословението да си миротворец е, че миротворецът ще стане Божи син, което е пълен есхатологичен син и кулминацията на нашата надежда.

1.8. Гонение

Последното ударение върху гонението внушава мисълта, че противопоставянето е белег, че си ученик, както при другите блаженства. Гонените ще наследят небесното царство. В това учениците ще последват Своя Учител. Исус казва, че гонението трябва да е заради правдата (ст. 10). В стих 11 Исус допълва, че то е заради „Мен.” Праведният живот е подражание на Исус (Carson, 137). Преследваните вярващи трябва да се радват, защото ще получат небесна награда в края на царството. Ние участваме в праведното страдание на Христос и затова трябва да очакваме същото. Бог знае и ще възнагради.

1.9. Свидетелството на новото общество (5:13-16)

Този живот в царството трябва да се изяви в живота на неговите последователи. Исус говори за нуждата от свидетелство за царството. Тъй като Израил е свидетел за Божието откровение в Стария Завет, затова Матей прави новото общество солта и светлината на Новия Завет.

Вие сте солта на земята. Но ако солта обезсолее, с какво ще се осоли? Тя вече за нищо не става, освен да се изхвърли навън и да се тъпче от хората. (14) Вие сте светлината на света. Град, поставен на хълм, не може да се укрие. (15) И когато запалят светило, не го слагат под шиника, а на светилника, и то свети на всички, които са въщи. (16) Също така нека свети

вашата светлина пред хората, за да виждат добрите ви дела и да прославят вашия Отец, който е на небесата (5:13-16).

Сега в Исус църквата (не Израил) е солта на земята. Църквата трябва да запази своите добродетели, своята сол и светлина, ако иска да бъде свидетелство пред света. Юдеите си мислят, че имат светлината (Римл. 2:19), но Исус е истинската светлината (Ис. 42:6; 49:6) и Неговите последователи трябва да показват истинската светлина. Църквата е като град на хълм, като светилник. Тези образи са изградени върху старозаветни обещания (Ис. 2:2-5, 42, 49; 54; 60). Като свидетели последователите на Исус трябва да показват добри дела, а това на свой ред може да доведе до гонение. Но дори и тогава тяхната светлина трябва да продължи да свети.

2. Исус е изпълнението на Закона

Да не мислите, че съм дошъл да отменя закона или пророците? Не съм дошъл да отменя, а да изпълня. (18) Защото, истина ви казвам: докато премине небето и земята, нито една йота, нито една точка от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне. (19) И така, който отмени една от тези най-малко заповеди и научи така хората, най-малък ще се нарече в небесното царство; а който ги изпълни и научи така хората, той ще се нарече велик в небесното царство. (20) Защото, казвам ви, че ако вашата праведност не надмине тази на книжниците и фарисеите, никак няма да влезете в небесното царство (Мат. 5:17-20).

Учението на Исус набляга и на злоупотребата със закона от страна на фарисеите, и на това как трябва да се разбира законът в своето есхатологично изпълнение в бъдещото царство. Мнозина се насочват само към грешката на фарисеите, но в редица случаи Исус в действителност цитира Стария завет (напр. Не убивай или Моисеевите заповеди за прелюбодейството) и ги разширява, вместо да цитира фарисейското изкривяване, преди да заяви: „Но Аз ви казвам.” Не можем да сведем Христовото учение до обикновено коригиране на фарисеите. Исус сочи към истинските и цялостни изисквания на закона. Той е изпълнението на Стария Завет и учи как трябва да се спазва закона в царството.

При изпълнението се наблюдава преминаване от външното към вътрешното. Моисей обещава, че при Новия Завет такава промяна ще се случи. Тогава външното обрязване ще бъде заменено с вътрешно обрязване на сърцето (Вт. 10:16; 30:6). Това вече се е случило и хората на царството трябва да са съвършени: „Както е свят вашият небесен Отец” (5:45). Промяната е интензивна. По същия начин се засилва и осъждението на греха. Вместо физическа смърт Исус говори за по-сериозно есхатологично осъждане, за ада (5:20, 22, 30). В царството всичко е засилено.

Шест пъти Исус започва Своето учение с „Казвам ви,”⁴² израз, който разкрива авторитета на Исус. Той учи със Своя авторитет и власт. В Своето смирение и изкушенията цитира закона, но като Месия и Цар, се подчинява на Божията власт. И казва: „Чули сте, че е било казано..., а пък Аз ви казвам.” В

---

⁴² Шест антитези в тази част (виж ХХ).

редица случаи Исус изобщо не споменава директно закона. Той може да твори законите, защото говори като Бог.

Двете думи „отменя” и „изпълнявам” са трудни (ст. 18). Някои твърдят, че Исус учи, че в закона няма никаква промяна и само обяснява пълната широта на закона, вече съществуващ в Стария Завет. Други заемат противоположната позиция, заявявайки че когато Исус казва, че законът е изпълнен, това значи, че той приключва с живота и смъртта на самия Исус. Третият прочит извлича образен символ, че законът не е същият като царството, а насочва към него. Исус взема закона и показва към какво сочи той, към истинското царство. Това предполага приемственост – законът сочи към царството и новото. Учението на Исус довежда до неговата пълна слава.⁴³

Тълкуването е подкрепено от типология и от употребата на Матей на думата „изпълнен.” Както бе отбелязано идеята, че Исус изпълнява Стария Завет е голямата тема на Матей. Матей използва думата в 1:22; 2:15; 2:17; 2:23; 3:15 и 4:14 и всичките текстове водят към Проповедта на планината. В тези примери Исус надгражда върху Стария Завет по нов начин. Матей употребява думата девет пъти в цялото Евангелие.⁴⁴

И Карсън твърди, че думата „изпълнен” има същото значение в тази част на Матей каквото и във въведението на глави 1-4.⁴⁵ Така както Исус изпълнява старозаветните пророчества със Своя живот, така сега чрез Своето учение Той изпълнява закона. Карсън продължава нататък: „Исус не се ангажира главно с разширяване, отменяне или подсилване на закона, а само показва посоката, в която води основата на собствения Му авторитет (а Стария завет също сочи към него). Това може да допринесе за същия ефект на „подсилване” на закона или на „отменяне” на някои елементи, но причините за подобни изводи са далеч по-различни.”

Сега ще разгледаме подхода на Исус към специфичните теми: убийство, прелюбодейство, злоупотреба с Божието име, развод, клетви и отмъщение (5:21-37).

2.1. Убийство (5:21-26)

Чули сте, че е било казано на древните: „Не убивай;” и „Който убие, ще бъде виновен пред съда.” (22) А пък аз ви казвам, че всеки, който се гневи на брат си (без причина), ще бъде виновен пред съда; и който каже на брат си: Рака, ще бъде виновен пред Синедриона; а който му каже: Смахнат безумецо,

---

⁴³ Пойтрес обяснява това като цитира Мъри и Карсън. (XX)

⁴⁴ Джон Мъри твърди: „Затова онова, което Исус има предвид е, че Той е дошъл да осъществи в пълна мярка замисъла и предназначението на закона и пророците. Идва, за да допълни, завърши, да доведе до пълно плодотворение и съвършено изпълнение на Закона и Пророците. Думите на Исус за функцията на узаконяване и потвърждаване на Закона и пророците включва повече от изпълнение на предсказанията на Стария завет относно самия Него. Той има предвид, че целият процес на откровение заложен в Стария завет намира своето пълно изпълнение, осъществяване, потвърждение, узаконяване. Освен това той намира в Него своето олицетворение. Ако използваме думите на Йоан чрез Исус Христос идва „благодат и истина.” John Murray, *Principles of Conduct*, Grand Rapids, Erdmann's, 1957, 150.

⁴⁵ Carson, *Matthew*, 114, 117.

ще бъде виновен за огнения пъкъл. (23) И така, като принасяш дара си на олтара, ако там си спомниш, че брат ти има нещо против теб, (24) остави дара си там, пред олтара, и първо иди се помири с брат си, и тогава ела и принеси дара си. (25) Разбери се с противника си по-скоро, докато си на пътя с него, да не би противникът ти да те предаде на съдията, а съдията да те предаде на служителя и да бъдеш хвърлен в тъмница. (26) Истина ти казвам: никак няма да излезеш оттам, докато не изплатиш и последния кодрант (5:21-26).

Същината на новото покорство в царството е покорството на сърцето (Ер. 31:31-34; 32:37-41). При убийството законът се съсредоточава върху външното, но Исус се фокусира на вътрешната причина, на корена на нещата. Коренът на убийството е гневът. Царството осъжда омразата (Carson, 149).

Това е илюстрация на засилване на Божието осъждане, когато то достига своята есхатологична кулминация. Той говори за огнения пъкъл, „огъня на геена”, както се нарича една клисура на източната страна на Ерусалим свързана с Молох (IV Царе 23:10; II Лет. 28:3). Йосия разрушава това място и по онова време то е превърнато в сметище с постоянен огън и място за погребване на престъпниците (IV Царе 23:10). Огньовете говорят за вечното есхатологично наказание (Мат. 10:28; 23:15, 33).

Присъдата на Исус не изключва всякакъв гняв. Самият Исус се разгневява (21:12-19; 23:17; Марк 3:1-5) и в Своя гняв действа като справедлив съдия. В същото време виждаме, че Той страда смирено (Лука 23:34; I Петър 2:23) (Carson, 149). В две илюстрации Исус разкрива крайната същност на Своето учение. Предупреждава ни не само да не се гневим, но и да внимаваме да не караме другите да ни се разгневяват (ст. 22). След като гневът е грях, следователно опасен, ние не бива да излагаме околните на риск. Ако подтикнем някого към гняв спрямо нас, трябва бързо да уредим нещата, особено преди да отидем на поклонение пред Бога. В древния свят длъжниците са хвърляни в затвора, докато дългът не се изплати, с което изплащането на дълга и излизането от затвора се превръща в единствената цел на задлъжнелия човек. И ние трябва да имаме същата целеустременост и настоятелност да поправим взаимоотношенията още преди да се породят лоши последствия.

2.2. Прелюбодейство

Чули сте, че е било казано: „Не прелюбодействай.” (28) Но Аз ви казвам, че всеки който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си. (29) Ако дяното око те съблазнява, извади го и го хвърли от себе си; защото е по-добре за теб да погине една от частите ти, а не цялото ти тяло да бъде хвърлено в пъкъл. (30) И ако дяната ти ръка те съблазнява, отсеци я и я хвърли от себе си; защото по-добре е за теб да погине една от частите ти, а не цялото ти тяло да бъде хвърлено в пъкъл (5:27-30).

Исус набляга на нравствената чистота. Той подчертава, че мъжете дори не бива да желават жени. Увещанието не се ограничава само до чуждите жени (ст. 28). Карсън казва, че словоредът може да значи, че мъжът не бива да подтиква жена да го пожелава. В противен случай, той я кара да прелюбодейства. Прави я прелюбодейка.

Исус предупреждава за опасността на този (и оттам на всеки вид) грях. Ако дясното ни око ни кара да съгрешаваме, трябва да се справим с него. Окото е важен орган, а дясното още повече. Исус не казва, че трябва буквално да премахнем виновния орган. Набляга, че трябва да стигнем до същината на проблема. Да го изрежем, да го отстраним, да престанем да гледаме. Предупреждението е повторено в Матей 18:8-9.

2.3. Развод

Още е било казано: „Който напусне жена си, нека ѝ даде разводно писмо.” (32) А пък Аз ви казвам, че всеки, който напусне жена си, освен поради блудство, я прави да прелюбодейства; и който се ожени за нея, когато бъде напусната, той прелюбодейства (5:31-32).

Ако да пожелаваш е равносилно на прелюбодейство, Исус казва, че и разводът е същото. Ако разведеният се ожени повторно, новият брак ще се превърне в прелюбодеен. Исус се спира на Второзаконие 24:1-4. В тези стихове Моисей учи, че ако някой се разведе с жена си, трябва да ѝ даде удостоверение за развод. Исус казва, че направените от Моисей отстъпки отразяват закоравяването на човешките сърца. Моисей позволява развода, защото грехът в брака е по-лош от отменянето на самия брак. По-нататък, ако една жена се омъжи повторно и по-късно се разведе, тогава мъжът може отново да се омъжи за нея. Тези разпоредби са предназначени да съхранят брака и затова разводът не е бил лесен за получаване. В дните на Исус обаче разпоредбите са използвани, за да се твърди, че всеки може да получи развод по всевъзможни причини, стига само да е налице разводното писмо.

Исус очертава Своего учение по въпроса в 19:3-18: *А Той в отговор каза: Не сте ли чели, че Онзи, който ги е сътворил, ги е сътворил отначало мъжко и женско и е казал: (5) „Затова ще остави човек баща си и майка си и ще се прилепи към жена си, и двамата ще бъдат една плът.” (6) Така че те не са вече двама, а една плът. И така, онова, което Бог е съчетал, човек да не разлъчва.”⁴⁶*

2.4. Клетви

Още сте чули, че е било казано на древните: „Не се кълни лъжливо, а изпълнявай клетвите си пред Господа.” (34) Но Аз ви казвам: Никак да не се кълнете – нито в небето, защото то е престол на Бога; (35) нито в земята, защото е Негово подножие; нито в Ерусалим, защото е град на великия Цар. (36) И в главата си да не се кълнеш, защото не можеш да направиш нито един косъм бял или черен. (37) Но говорът ви да бъде: да, да; не, не; а каквото е повече от това, е от лукавия (5:33-37).

---

⁴⁶ Виж Битие 1:27; Битие 2:24 и Малахия 2:16. Има текстове, които разглеждат брака като посвещение при Сътворението. В Ефесяни 5:27 и сл. Павел казва, че бракът сочи към връзката между Христос и църквата. За допълнителен прочит, виж Murray, John, *Divorce and Remarriage*, (and http://www.the-highway.com/divorce_Murray.html) и Джей Адамс, *Брак, развод и повторен брак според Библията*, издателство „Динамик Консулт”, София, 2003 г.

Макар непряк цитат от Стария завет (Изх. 20:7; Лев. 19:12; Числа 30:2; Вт. 5:11; 6:3; 22:21-23), заповедта и злоупотребата със заповедта са илюстрирани в Матей 23:16-22. Юдеите навлизат в коварни разграничения. Учат, че заклеването в едно не обвързва, но в друго задължава. Клетвите създадени в името на истината се превръщат в основа на хитри лъжи и Исус отхвърля този вид узаконено цепене на косъма. Неговото царство набляга на вътрешната вяръност и на онова, което заслужава доверие. Нека вашето „да“ да бъде „да“ и вашето „не“ да бъде „не“ и с отделни изключения всякакви клетви са изключени. Изключенията включват клетвите пред Бога (Бит. 9:9-11; Лука 1:68, 73; Пс. 16:10) и факт е, че самият Исус се заклева, а в отделни случаи Павел дава официални клетви (II Кор. 1:23; I Сол. 2:5, 10). Веднъж дадена една клетва трябва да се изпълни (Екл. 5:2-6).

2.5. Отмъщение

Чули сте, че е било казано: „Око за око, зъб за зъб.“ (39) А пък аз ви казвам: Не се противете на злия; но ако те плесне някой по дясната буза, обърни му и другата. (40) На този, който би поискал да се съди с теб и да ти вземе ризата, остави му и горната дреха. (41) Който те принуди да вървиш с него една миля, иди с него две. (42) Дай на този, който проси от теб, и не се отвръщай от онзи, който ти иска назаем (5:38-42).

Исус се обръща към законите за отмъщението. Старият Завет учи „*lex talionis*”⁴⁷ – око за око, зъб за зъб (Изх. 21:24; Лев. 24:19-20; Вт. 19:21). Законът предвижда да се спре вендетата и отмъщението, но същевременно може да се използва за възмездие. Бог дава на Израил този закон заради коравите сърца на хората под Стария Завет, коравост, която налага такъв вид ограничение. Но при Новия Завет Исус променя нещата. В определени среди се казва, че тази заповед се отнася само за обществената сфера и Исус не променя гражданския аспект. Макар, че може да е така, изглежда неправдоподобно. Отговорът на Исус не се ограничава до обществената сфера. Той казва: „Не се противете на злия.” По-нататък Карсън отбелязва, че вторият пример в стих 40 фактически казва на последователите на Христос да не се защитават в съда, в гражданския съд. Това посочва, че учението на Исус е по-обширно, че християните не трябва да се противопоставят на хората със зловни намерения. Исус предлага четири примера, за да илюстрира Своето учение:

1. Плесницата по бузата: Този вид действия против нас са както болезнени, така и обидни (II Кор. 11:20).
2. Вземане на ризата ти: При Моисей дрехата на ближния не може да се взема (Изх. 22:26; Вт. 24:13). Сега обаче в Божието царство трябва да се предлага и онова, което преди законно е можело да се задържи за себе си.

---

⁴⁷ „*Lex talionis*” е „закон за възмездието” и се е прилагал в Древния близък изток като правило за справедливо отсъждане. Ако е извадено окото, може да се извади само едно око от осъдения. Ако е избит зъбът, само един зъб може да се избие. Нито повече, нито по-малко. В този смисъл има справедливо отсъждане и се предпазва осъдения от произвол върху него. – бел. на бог. ред.

3. Насилване (заставяне) към служене: Във времето на римляните римските войници имат правото да заповядат на гражданите да носят техните вещи в продължение на една римска миля. Хората на царството не бива да са отмъстителни, а всеотдайни и затова те най-вероятно трябва да предложат да носят товара в продължение на две мили.
4. Даване на тези, които искат: Старият Завет позволява свободни заеми с лихва (Изх. 22:25; Лев. 25:37; Вт. 23:19). Исус отива отвъд това и казва, че трябва да даваме не назаем, а безрезервно. При всеки случай Исус набляга на необходимостта от промяна в сърцето.

Исус предлага ново правило: трябва да правят на другите това, което искат другите да правят на тях. В това тези, които казват, че принадлежат на своя небесен Отец, трябва да живеят като Него.

Чу ли сте, че е било казано: „Люби ближния си, а мрази неприятеля си.” (44) Но Аз ви казвам: обичайте неприятелите си и се молете за онези, които ви гонят, (45) за да бъдете синове на вашия Отец, който е на небесата; защото Той прави слънцето Си да изгрява и над злите, и над добрите; и дава дъжд и на праведните, и на неправедните. (46) Защото, ако любите онези, които любят вас, каква награда имате? Не правят ли това и бирниците? (47) И ако поздравявате само братята си, какво особено правите? Не правят ли това и езичниците? (48) И така, бъдете свършени и вие, както е свършен вашият небесен Отец (5:43-48).

Юдеите учат, че трябва да обичаш ближния и да мразиш враговете си. Заповедта да обичаш ближния си се намира в Левит 19:18, но никъде в Стария Завет не се споменава да се мразят враговете. При Новия Завет гражданите на царството не бива да мразят, а да обичат онези, които ги мразят. Мнозина, които мразят християните, ще бъдат спасени чрез благовестието. Последователите на Христос трябва да отвръщат на злото с добро, точно както техният Отец дава на тях. Истинските напътствия на закона са към любов – пълна, безрезервна, която струва скъпо. Те трябва да се молят за онези, които ги преследват (ст. 44) и да следват примера на Отец, който дава на всички и слънце, и дъжд (ст. 45).

Това отива отвъд стандартите на света. Бирниците работят за римляните като помощник данъчни. Те са възприемани като предатели и нечисти заради близката им връзка с езичниците и все пак се обичат един друг. Ако такива хора се обичат, тогава синовете на царството трябва да отидат по-далеч. Естественният човек обича тези, които обичат него и мрази онези, които го мразят, но Бог показва по-велик начин – начин, към който призовава Своите деца – да живеят и да обичат по по-висш начин хората около себе си.

Исус завършва с призив към свършенство. Неговите последователи трябва да са свършени, както е свършен техният Отец. Новият стандарт е свършенството на самия Бог, невъзможно за този живот, но появяващо се при реализиране на царството.

2.6. Истинското поклонение (6:1-18)

Внимавайте да не вършите правдата си пред хората, за да ви виждат; иначе нямате награда при вашия Отец, който е на небесата (6:1).

Тук Исус се спира на злоупотребата в три религиозни области: даването на милостиня, молитвата и поста в Израил. Израил опорочава поклонението на Бога. Исус ги предупреждава за това и им посочва по-великата награда на Бог в небесата (6:1, 4, 6, 14-15, 18). Христос им казва за нуждата от по-голяма праведност от тази на фарисеите и ги предупреждава за лицемерието. Всяко от тези предупреждения притежава една и съща структура. Първото предупреждение е да не се вършат нещата пред хората, защото така ще получите само техните похвали. После следва увещание да се покланяш на Бога в тайно. Накрая е обещанието, че Бог ще ги възнагради наяве (Carson, 163).

2.6.1. Милостиня (благотворителност)

И така, когато правиш милостиня, не тръби пред себе си, както правят лицемерите по синагогите и по улиците, за да ги хвалят хората. Истина ви казвам: те са получили своята награда. (3) А когато правиш милостиня, нека лявата ти ръка да не знае какво прави дясната, (4) за да бъде твоята милостиня в тайно; и твоят Отец, който вижда в тайно, ще те възнагради (6:2-4).

Исус предупреждава Израил за религиозното самохвалство. При тези постъпки те показват, че обичат похвалите от хората, повече от Божията награда. Исус казва, че тези, които обичат повече похвалите на човеците, ги получават тук и сега, но това е всичко, което ще имат. Обратното, хората, които се стремят да почитат Бога, ще получат Неговото благословение както в този живот, така и в следващия. Бог не остава длъжник на никого. Заради измамата на сърцата ни, трябва да даваме в тайно, толкова тайно, че другата ръка почти да не разбира какво прави първата.

2.6.2. Молитва

И когато се молиш, не бъди като лицемерите; защото те обичат да се молят стоящи по синагогите и по ъглите на улиците, за да ги виждат хората. Истина ви казвам: те са получили своята награда. (6) А ти, когато се молиш, влез във вътрешната си стаичка и като си затвориш вратата, се помоли на своя Отец, който е в тайно; и твоят Отец, който вижда в тайно, ще те възнагради (6:5-6).

За разлика от днес молитвата е била важна част от всяка страна на юдейския живот. Религиозните юдеи покваряват тази практика. Исус не забранява публичната молитва (Мат. 18:19-20; Деяния 1:24; 3:1; 4:24-30), но предупреждава за формалните ритуални молитви. Безсмисленото повторение не носи стойност и заслуги. Дългите молитви не са по-ефективни от кратките. Исус предлага положителен пример – Господната молитва.

А когато се молите, не говорете излишни думи както езичниците; защото те мислят, че ще бъдат послушани заради многословието си. (8) И така, не бъдете като тях; защото вашият Отец знае от какво се нуждаете, преди вие да Му искате. (9) А вие се молете така: Отче наш, който си на

небесата, да се свети Твоето име; (10) да дойде Твоето царство; да бъде Твоята воля, както на небето, така и на земята! (11) Дай ни днес всекидневния хляб, (12) и прости ни дълговете, както и ние прощаваме на нашите длъжници. (13) И не ни въвеждай в изкушение, а ни избави от лукавия, (защото царството е Твое, и силата, и славата, до вековете. Амин). (14) Защото, ако вие простите на хората прегрешенията им, то и небесният ви Отец ще прости на вас. (15) Но ако вие не простите на хората прегрешенията им, то и вашият Отец няма да прости вашите прегрешения (6:7-15).

2.6.3. Пост

А когато постите, не бъдете унили като лицемерите; защото те помрачават лицата си, за да се показват пред хората, че постят. Истина ви казвам: те са получили своята награда. (17) А ти, когато постиш, помажи главата си и умий лицето си, (18) за да не се показваш пред хората, че постиш, а пред твоя Отец, който е в тайно; и твоят Отец, който вижда в тайно, ще те възнагради (5:16-18).

И Старият, и Новият Завет учат за поста. Първоначално при Стария Завет постът е заповядан само в Деня на умилостивението, но в периода на плена са прибавени и други дни на пост (Зах. 7:3-5; 8:19). Казва ни се, че фарисеите постят два пъти седмично (Лука 18:12), но го правят, за да им се възхищават, а не за да се смиряват пред Бога. Исус не говори против поста, а против стремежа към представления и набляга на необходимостта от истинско вътрешно смирение пред Бога. Примерите в Новия Завет се намират в Лука 2:37, където Анна пости и в Матей 9:14-17, където Исус казва на Своите ученици да постят, след като Той си тръгне. Постът насочва към смирение за греха, конкретна молба към Бога и е обичайна самодисциплина в живота на християнина.

2.7. Светогледът на царството (6:19-34)

Исус настоява хората да гледат на живота през призмата на царството. Те не бива да се безпокоят за нещата от този живот, а да поставят на първо място Божието царство. Основата на тези стихове е Второзаконие 8 глава, където Господ напомня на Своя народ как се е грижил за тях в пустинята. Оттук следва, че Той ще се грижи за тях и в бъдеще. В храма светилникът и хлябът символизират Божията грижа за Неговия народ. Исус споменава всекидневния хляб и в Господната молитва. Ако първо търсим Божието царство, ще имаме съкровище на небето и всичко останало ще ни се даде (Мат. 6:33). Ще се спрем на учението на Исус в четири части: съкровище (ст. 19-21), светлина (ст. 22-23), робство (ст. 24) и доверие (ст. 25-32).

2.7.1. Съкровище (6:19-21)

Не си събирайте съкровища на земята, където молец и ръжда ги разяждат и където крадци подкопават и крадат; (20) а си събирайте съкровища на небето, където нито молец, нито ръжда ги разяждат и където крадци нито подкопават, нито крадат; (21) защото, където е съкровището ти, там ще бъде и сърцето ти.

Днес, когато са настъпили последните дни, да трупаш съкровище е късогледо. Истинското съкровище е на небето. То е сигурното. Исус не казва, че парите са зло, по-скоро ние трябва да работим, за да ги осигуряваме (I Тим. 5:8), да събираме за бъдещето (Пр. 6:6-8) и да се радваме на Божиите добри дарове (I Тим. 4:3-4; 6:17). Любовта към парите е зло и води към зло (I Тим. 6:10). Исус също така предупреждава за пожелаването. Подчертава, че никое земно благословение не е трайно, но небесните съкровища траят вечно (5:12; 5:30, 46; 6:6, 15; II Кор. 4:17).

Нашето съкровище се превръща в център на живота ни. Ако то се намира в този живот, нещата от света ще ни контролират, но ако нашето съкровище е в следващия живот, светогледът на царството ще е нашият компас.

2.7.2. Светлината – окото (6:22-23)

Окото е светило на тялото. И така, ако окото ти е чисто, цялото ти тяло ще бъде осветено. (23) Но ако окото ти е зло, цялото ти тяло ще бъде помрачено. И така, ако светлината в теб е тъмнина, то колко голяма ще е тъмнината!

Исус преминава от сърцето към окото, тъй като окото дава светлина и контролира нашия светоглед. „Чрез окото, тялото си прокарва път” (Carson, 178). Злото око няма да допусне проникването на светлината. Тази идея може да се отнесе към човека без ясна ориентация и посока или към себелюбивия човек. И в двата случая той не вижда накъде върви.

2.7.3. Робство (6:24)

Никой не може да служи на двама господари, защото или ще намрази единия, а ще обикне другия, или към единия ще се привърже, а другия ще презира. Не можете да служите на Бога и на мамона.

Исус предупреждава, че човек не може да служи на двама господари. Ако се опита, ще обикне единия, а другия ще намрази (6:24). Човек не може да се стреми в две посоки, дори да се опита да се насочи и към двете и да ги следва едновременно, единият интерес в крайна сметка ще спечели.

2.7.4. Доверие (6:26-34)

Градацията на съкровище, светоглед и господари представлява една прогресия за нарастващо робство. Идолопоклонството води до подвластност на нещо. В царството не може да си верен и на друго.

Затова от горното следва приложение. Ако постъпваме правилно и търсим царството, няма да се безпокоим. Това е доводът наречен „по-големите.” След като Бог ни е дал живот, храна и вода, как няма да ни даде и по-големи неща? Исус илюстрира това с два примера: за живота и храната и за небесните птици.

(1) Живот и храна (6:26-27):

Погледнете небесните птици, че не сеят, нито жънат, нито в житници събират; и пак небесният ви Отец ги храни. Вие не сте ли много по-ценни от тях? (27) И кой от вас може с безпокойство да прибави един единствен час към живота си? (букв.)

Естественият ред на нещата разкрива Божието изобилие и Неговото провидение. Птиците не се измъчват, макар да не се намират под Божията специална грижа. Той е наш Баща, а не на птиците. Синовете за Него са ценни далеч повече от птиците. Ние трябва да приличаме на птиците и да работим, а не да се притесняваме.

Това е библейският поглед към суверенността и провидението. Всичко е контролирано от Бог, а не от нас. Не можем да прибавим часове към живота си, не можем да прибавим сантиметри към ръста си и не можем да променим нито едното, нито другото. Безпокойството е безсмислено. Единствено Бог контролира.

(2) Тяло и облекло (6:28-30):

И за облекло защо се безпокоите? Разгледайте полските кремове как растат – не се трудят, нито предат, (29) но ви казвам, че дори Соломон в цялата си слава не се е обличал като един от тях. (30) Но ако Бог така облича полската трева, която днес я има, а утре я хвърлят в пещта, няма ли много повече да облича вас, маловерци?

Кремовете и полските цветя растат, но нямат нужда да се трудят, нито да предат. Божието провидение е толкова щедро, че Той облича тревата и полетата с красиви цветя, макар те да не дават реколта и да не са трайни (Carson, 181). Дори Соломон в цялата си слава никога не е изглеждал толкова добре като тях.

Заклучение (6:31-34):

(31) И така, не се безпокойте и не казвайте: Какво ще ядем?; или: Какво ще пием?; или: Какво ще облечем? (32) Защото към всичко това се стремят езичниците; понеже небесният ви Отец знае, че се нуждаете от всичко това. (33) Но първо търсете Божието царство и Неговата правда; и всичко това ще ви се прибави. (34) Затова, не се безпокойте за утре, защото утрешният ден ще се безпокои за себе си. Достатъчно е на деня собственото му зло.

Затова не се притеснявайте, Бог се грижи щедро за Своето материално творение, колко повече ще се погрижи за Своя народ. Езичниците без Баща преследват нещата от този свят, но вярващите не бива да правят същото.

Исус завършва с увещанието Неговият народ да търси първо Божието царство. Набляга, че те не трябва да преследват другите неща, а по-скоро да търсят Неговото царство, да влязат в него, да му се покоряват, да го практикуват, да го проповядват и да го пазят в центъра на живота си. Бог обещава, че тогава ще се грижи за тях, за да не се притесняват. Християните трябва да се концентрират върху днешния ден и да се съсредоточат върху непосредствените задачи пред тях, с всичките техни изисквания. Утре може да не настъпи. Колкото по-зрял е християнинът, толкова по-устойчив ще бъде. Бог ще се грижи за Своите деца утре, както е обещал да прави и днес.

2.8. Злото и доброто (7:1-27)

Тук Исус говори как да отсъждаме между доброто и злото. Той излага следните четири принципа:

1. Първо оценявайте себе си, тъй като нямате власт над другите хора (7:1-6).

2. Един баща знае кое е добро и кое – зло и ще даде дава добри дарове (7:7-12).
3. Научете се да преценявате двата пътя в този свят: пътя на живота и пътя на погибелта (7:13-14).
4. Тези два пътя се познават чрез съответните плодове, които дават (7:15-27).

Не съдете, за да не бъдете съдени. (2) Защото, с каквото съд съдите, с такъв ще ви съдят; и с каквато мярка мерите, с такава ще ви се мери. (3) И защо гледаш съчицата в окоето на брат си, а не усещаш гредата в своето око? (4) Или как ще кажеш на брат си: Остави ме да извадя съчицата от окоето ти; а ето гредата в твоето око? (5) Лицемерцо, първо извади гредата от своето око и тогава ще видиш ясно, за да извадиш съчицата от окоето на брат си. (6) Не давайте свято нещо на кучетата, нито хвърляйте бисерите си на свинете, да не би да ги стъпчат с краката си и да се обърнат и да ви разкъсат (7:1-6).

В Стария Завет законът и пророците учат „Всяко нещо, което желаете да правят хората на вас, това и вие правете на тях” (Мат. 7:12). Исус започва с предупреждението към нас да не съдим. Думата „съдя” съдържа както осъждане (негативно), така и преценка (позитивно). Исус не казва никога да не съдим (ст. 6); по-скоро отхвърля суровите и много критични присъди. Трябва да бъдем милостиви при съденето си. Ако нямаме милост, Бог няма да прояви милост към самите нас. Бог ще ни съди по същия начин, по който ние съдим другите. Трябва да внимаваме да не съдим хората, защото така съдим чужди слуги, Божиите (Римл. 14:10-13). Карсън отбелязва (Carson, 183): „Не заставайте на мястото на Бога, когато решавате, че имате право да съдите всички. Не го правете, казвам, за да не давате отговор пред Бога, чието място узурпирате.” В примера (ст. 3-5) Исус ни обръща внимание колко лесно можем да станем лицемери при своите оценки.

В стих 6 Исус призовава хората да съдят. Хората трябва да проявят мъдрост, анализирайки стихове от 1 до 5 и стих 6. И кучетата, и свинете са нечисти животни в Стария Завет. Благовестието на царството е свещено. Има хора, които го тъпчат, отхвърлят, присмиват се и хулят. Тези хора представляват кучетата и свинете и не трябва да нямаме нищо общо с тях. За да знаеш кога да съдиш и кога не, е необходима мъдрост от Бога (Пр. 9:8).

Искайте, и ще ви се даде; търсете, и ще намерите; хлопайте, и ще ви се отвори. (8) Защото всеки, който иска, получава; който търси, намира; и на този, който хлопа, ще се отвори. (9) Има ли между вас човек, който, ако му поиска син му хляб, ще му даде камък, (10) или ако поиска риба, ще му даде змия? (11) И така, ако вие, които сте зли, знаете да давате блага на децата си, колко повече вашият Отец, който е на небесата, ще даде добро на тези, които искат от Него! (7:7-11).

Исус свързва призива за мъдрост при съденето с призив за молитва. Вярващият има увереност, че когато призовава Бог за мъдрост, ще бъде благословен. Въпреки, че съществува общо насърчение към молитвата, тези молби трябва да се четат в светлината на непосредствените изисквания на царството, изпълнението на закона, истинското поклонение и светогледа на

царството. Изискванията, към които сме призвани в Проповедта са извън нашите способности и все пак Бог обещава, че можем да викаме към Него искрено и смирено за нуждите на царството и Той ще ги посреща. Ако нечестивите хора дават добри дарове на своите деца, колко повече добрият Бог ще даде добри дарове на Своите деца.

И така, всяко нещо, което желаете да правят хората на вас, това и вие правете на тях; защото това е, на което учат законът и пророците” (7:12).

Тук за втори път се споменават законът и пророците. Става дума за непосредственото съдене (виж по-горе), но с Матей 5:17-20 то оформя едно инклузио. Тези думи на Исус обобщават цялото предходно изложение. Горното „златно правило” е истинският смисъл и изпълнение на закона и пророците.

3. Четири призива за посвещение (7:13-27)

Исус завършва с четири призива към посвещение: два пътя, две дървета, две твърдения и двама строители. Той набляга, че в царството трябва да се влезе и да се стремим към него или ще се окажем в позиция, в която го отхвърляме. При Стария Завет предлагането на два пътя, на две алтернативи се среща във Второзаконие 39, Псалм 1 и Еремия 21:8 (Carson, 188).

Влезте през тясната порта, защото широка е портата и пространен е пътят, който води към погибел, и мнозина са онези, които минават през тях. (14) Понеже тясна е портата и тесен е пътят, който води към живот, и малцина са онези, които ги намират (ст. 13, 14).

Исус им казва, че учениците трябва да се стремят да влязат през тясната порта, към трудния път. Думата „тесен” включва гонение (Carson, 189). Портата предполага решително скъсване, пътят определя различен курс на пътуване.

Пазете се от лъжливите пророци, които идват при вас в овчи дрехи, а отвътре са вълци грабители. (16) По плодовете им ще ги познаете. Бере ли се грозде от тръни или смокини – от репей? (17) Също така, всяко добро дърво дава добри плодове, а лошото дърво дава лоши плодове. (18) Не може добро дърво да дава лоши плодове или лошо дърво да дава добри плодове. (19) Всяко дърво, което не дава добър плод, се отсича и се хвърля в огън. (20) И така, по плодовете им ще ги познаете (ст. 15-20).

Исус дава едно общо предупреждение, че лъжливите пророци ще се появят и че те ще повлияят на овцете. Първоначално може да не разпознаем кои са лъжливи пророци, но след време ще ги познаем по техните плодове. Със сигурност сте в състояние да разберете убежденията на всеки, но това отнема време.

Не всеки, който Ми казва: Господи! Господи! – ще влезе в небесното царство, а който върши волята на Моя Отец, който е на небесата. (22) В онзи ден мнозина ще ми кажат: Господи! Господи! Не в Твоето ли Име пророкувахме, не в Твоето ли Име демони изгонвахме, и не в Твоето ли Име направихме много чудеса? – (23) но тогава ще им заявя: Аз никога не съм ви познавал, махнете се от Мен вие, които вършите беззаконие! (ст. 21-23)

Исус предупреждава срещу лъжливите учители, които твърдят, че Го следват, но не вършат волята на Отца (пълното откровение на Христос в Проповедта и на други места). В съдния ден, когато Исус седне на съдийския престол, значение ще имат не само изповедта, делата и чудесата на човека, но и тяхното покорство и особено тяхното покорство, докато вървят по тесния път.

И така, всеки, който чуе тези Мои думи и ги изпълнява, ще се сравни с разумен човек, който е построил къщата си на канара; (25) и заваля дъждът, и придойдоха реките, и духнаха ветровете, и се устремиха върху тази къща; и тя не падна, защото беше основана на канара. (26) И всеки, който чуе тези Мои думи и не ги изпълнява, ще се сравни с неразумен човек, който построи къщата си на пясък; (27) и заваля дъждът, и придойдоха реките, и духнаха ветровете, и се устремиха върху тази къща; и тя падна, и падането ѝ беше голямо (ст. 24-27).

Исус предупреждава, че трябва да постъпваме според Неговото слово, (прави паралел с волята на Отца.) Когато живеем така, ние строим на твърда основа. Дойдат ли бурите, само твърдата основа ще устои. Това може да се сравни с изпитанията на живота и последната голяма буря при последния съд (Ис. 29:15, 16; Езек. 13:10-13). Тези, които не постъпват според Неговото слово, няма да устоят в деня на съда (Пс. 1:4-6).

3.1. Властта на Исус (7:28-29)

И когато Исус свърши тези думи, множествата се чудеха на учението Му, (29) защото ги поучаваше като Един, който има власт, а не като техните книжници.

Изразът „И когато Исус свърши тези думи” е един от бележите. Като Цар Той говори с власт, за разлика от книжниците. Проповедта завършва с естеството на есхатологичното царство, това, което е тук в Христос и това, което ще бъде окончателно открито в края на века.

„Целият подход на Исус в Проповедта на планината не е само нравствен, но и месиански (т.е. христологичен и есхатологичен). Исус не е обикновен пророк, който казва: „Така казва Господ!” По-скоро Той говори от първо лице и заявява, че Неговото учение изпълнява Стария завет, че Той определя кой ще влезе в месианското царство, че като Бог-съдия Той обещава да изгонва; че истинските наследници на царството, ще бъдат гонени за тяхната принадлежност на Него; и че единствено Той знае волята на Отец” (Carson, 195).

Заклучение

Исус идва. Той проповядва Божието царство, типизирано в Израил и осъществяващо се в Него. Обяснява същността на царството, неговите изисквания и неговите благословения. Всичките старозаветни обещания се изпълняват, осъществяват се в Него и затова са подсилени. Като Един, който говори с власт, Исус увещава хората да влязат в царството.

Въпроси към урок 5

21. Обяснете връзката между царството и Проповедта на планината.
22. Каква е ролята на Проповедта?
23. Обяснете защо думата „изпълни се” е важна в Матей и какво означава в Матей 5:17.
24. Обяснете градацията при осъждението в Матей 5:21-26.
25. Какво учи Исус за развода?
26. Какво е новото изискване на Исус за отмъщението в 5:48-52?
27. Какво е предупреждението на Исус кое е духовно при поклонението?
28. Обяснете как трябва да съдим.
29. Какъв светоглед на царството трябва да имаме? Как Исус ще възнагради това?
30. Как завършва Исус своята Проповед?

Урок 6. Новата общност на Христос

Този урок разглежда изложението на Матей за Израил, Исус и църквата. В Христос Емануил идва, за да сложи край на плена на Израил, но заради своето неверие той не успява да признае своя Месия. Тъй като е истинският Израил, Исус официално пренарежда Божия народ около Себе Си. Израил отхвърля Исус и Той продължава напред като официално отхвърля религиозния Израил, произнасяйки седем злочестини над него. След разпятието Исус в качеството си на Месията заявява Своето право над наследството Си, разширява царството Си над всички народи във Великото поръчение.

1. Изповедта и новата общност (16:13-20; 28:18-20)

А Исус, като дойде в околностите на Кесария Филипова, попита учениците Си, като им каза: Какво казват хората, кой е Човешкият Син? (14) А те казаха: Едни казват, че е Йоан Кръстител; други пък – Илия; а други – Еремия или един от пророците. (15) А Той им каза: А вие какво казвате, кой съм аз? (16) Симон Петър в отговор каза: Ти си Христос, Синът на живия Бог. (17) Исус в отговор му каза: Блажен си, Симоне, сине Йонов, защото плът и кръв не са ти открили това, а Моят Отец, който е на небесата. (18) А и аз ти казвам, че ти си Петър и на тази канара ще съградя Своята църква; и портите на ада няма да ѝ надделаят. (19) Ще ти дам ключовете на небесното царство и каквото вържеш на земята, ще бъде вързано на небесата, а каквото развържеш на земята, ще бъде развързано на небесата (16:13-19).

Исус създава новия Израил, новата общност, основана на изповедта, че Той е избраният Месия. На този етап Петър разбира, по откровение от Отца (ст. 17), отделни аспекти от служението на Исус. По-нататък Исус обяснява дори повече от Своята мисия, като разкрива необходимостта да отиде на кръста, неговата изкупителна същност (страданието е в 20:28) и че кръстът и страданието едновременно са примери за учениците (16:24-26).

По време на служението на Исус всеобщото очакване е, че Бог ще се яви и ще действа за Израил. Това вярване води до спекулациите кой е Исус. Ирод мисли, че Той е Йоан Кръстител, възкръснал от мъртвите (16:14). Други смятат, че е Илия (Мал. 4:5-6), а трети – че е Еремия или един от другите пророци. „Едни казват, че е Йоан Кръстител; други пък – Илия; а други – Еремия или един от пророците” (16:14). Въпреки отделните изповеди и чудеса (9:27; 15:22) едва ли хората разбират напълно, че Исус е Месията.

Исус предизвиква Петър директно. „А вие какво казвате, кой съм аз?” „Вие” е в множествено число и представително, Петър сякаш действа от името на всичките ученици. Той прави това в 15:15-16; 19:25-28 и 26:40. Петър също сякаш говори като представител на църквата. Ако сравним 16:18 изречено към Петър и 18:18-20 изречено към църквата, виждаме, че властта дадена на Петър е дадена и на църквата – и на двете страни е дадена власт да вързват и да развързват. Стихове 18:18-20 гласят: „Истина ви казвам: каквото вържете на земята, ще бъде вързано на небесата; и каквото развържете на земята, ще бъде развързано на небесата. (19) Пак ви казвам, че ако двама от вас се

съгласят на земята за каквото и да било нещо, което да поискат, ще им бъде от Моят Отец, който е на небесата. (20) Защото, където двама или трима са събрани в Мое Име, там съм и аз посред тях.” (18:18-20). Изповедта на Петър е същата като изповедта на църквата, и двете страни заявяват, че Исус е Месията и затова първоначално на Петър, а в последствие и на църквата е дадена власт да връзват и да развързват.

За разлика от Марк Матей набляга на пълнотата на откровението на Петър. Петър казва: „*Ти си Христос, Синът на живия Бог*” (16:16). Това заявление включва факта, че Исус е Синът. Исус приема това название, защото сам знае, че е Месия и Божий Син. Само чрез откровение от Бога Петър познава Христос и истината, че Той е Синът - плът и кръв не могат да го разберат. „*Блажен си, Симоне, сине Йонов, защото плът и кръв не са ти открили това, а Моят Отец, който е на небесата*” (16:17). Само чрез Божието суверенно откровение, ние можем да разберем кой е Исус (11:27).

Петър като представител

Петър дава име на Исус и на свой ред Исус прави същото. „*Ти си Петър или Кифа.*”⁴⁸ Гръцката дума „Петър” значи канара и Исус използва игра на думи с това име. Петър и неговата изповед ще се превърнат в основата на новия храм и на църквата. Петър има неповторима позиция. Той е пръв сред равни, първият запитан и първият изповядал Христос. Това е в съответствие с важната позиция на Петър в ранната църква (Деяния 1-5 глави; Деяния 15:3). В същото време той все още е отговорен пред останалите апостоли (Деяния 11:1) и Павел дори го изобличава в Галатяни 2 глава. Той е един от мнозината на Събора в Ерусалим (Деяния 15 глава). Накрая, макар Петър да заема важна позиция в първата част от книгата Деяния на апостолите, големият мисионер и фокус на Новия завет става апостол Павел.

Исус изгражда Своята църква върху апостолите (Еф. 2:20). Основата е откровението на Отец (ст. 17) и Исус гради върху това дело „*(Аз) ще съградя Своята църква*” (ст. 18). Църквата е сграда на Исус.⁴⁹ Това е първата от само двете употреби на думата „църква” в Матей (виж Мат. 18:17 относно връзването и развързването по-горе). Исус я нарича „Своята/ Моята” църква. Тя е Негова, изградена от Него, върху Него и притежавана от Него.

Църквата и царството

Матей започва с Исус, който проповядва за Божието царство (4:13), но след това преминава към Неговата църква. Църквата и царството са свързани, но не са едно и също нещо. „Царство” подчертава управление и царуване, докато „църква” набляга на хора, здраво свързани във времето и пространството. Царството е настъпило и хората се събират в църквата. Управлението на царството се проявява във и чрез църквата.

Победа над портите на ада

---

⁴⁸ Това е нова метафора от „канара, скала.”

⁴⁹ За граденето в Стария Завет виж Рут 4:11; II Царе 7:13-14; I Лет. 17:12-13).

Исус казва, че портите на ада няма да надделеят над царството. Изразът „портите на ада” се отнася или към силата на Сатана и неговите демони, или, както при Йов, терминът може да говори за силата на смъртта (Йов 17:16; 38:17; Пс. 9:13; 107:18; Ис. 38:10 и сл.). Исус учи, че църквата не може да бъде победена от дявола и неговите войнства и че всъщност тя побеждава силата на смъртта в Христос. Той не може да умре, църквата – също.

Ключовете на небесното царство

Църквата е главният настойник на царството (Ис. 22:15, 22). Ключовете говорят за влизане и за сила хората да се възпират или да им се позволява да влязат (Откр. 9:1-6; 20:1-3). Господ дава на Петър ключовете и оттам властта, въз основа на факта, че е изповядал Исус като Христос. Петър проповядва благовестието и неговата изповед и проповядване е начинът, по който се управлява царството (Деян. 2, 4 гл.).

Връзване и развързване (Лука)

В Лука 11:52 Исус подчертава, че фарисеите са иззели ключа към познанието и са обвързали себе си и другите отвън: „Горко на вас, законници! Защото отнехте ключа на познанието: сами вие не влязохте и на тези, които искат да влязат, попречихте.” Карсън (с. 373) твърди, че това е продължение на метафората за ключовете. Петър изповядва и получава благата вест за царството. При прогласяване на царството се прибавят мнозина. Неговото свидетелство отваря и затваря царството за мнозина. Докато проповядва божественото благовестие на земята Петър отразява реалностите на небето.

Първоначално тази поръка е дадена на Петър, но тя също така се отнася до по-широката църква, тъй като тя продължава своята мисия по света, очаквайки завръщането на Исус. Като преминаваме от уникалната позиция на апостолите като основа (Еф. 2:20) в епохата на църквата, неповторимата роля на Петър се превръща в роля на цялата църква. В 18:18 ролята на Петър се разпростира върху цялата църква:

Истина ви казвам: каквото вържете на земята, ще бъде вързано на небесата; и каквото развържете на земята, ще бъде развързано на небесата. (19) Пак ви казвам, че ако двама от вас се съгласят на земята за каквото и да било нещо, което да поискат, ще им бъде от Моят Отец, който е на небесата. (20) Защото, където двама или трима са събрани в Мое Име, там съм и Аз посред тях (18:18-20).

Решението на църквата се прилага само, ако то е в съответствие с истините на Писанието.

2. Преминаването от Израил към Божието царство

Матей очертава прехода от Израил към собственото Му царство чрез истории за противопоставяне от страна на Израил и на вяра от страна на езичниците и учениците. Това включва три притчи, които показват отхвърлянето на благовестието от страна на Израил, седемкратното предупреждение на Исус към фарисеите и завършва с новата и по-голяма власт на Исус.

Проклинането на смокиновото дърво от Исус не е обикновена история, защото е огладнял. Тя е важна, защото говори за липсата на плодове у Израил, за бъдещото отхвърляне и проклинане от Исус (Мат. 21:19).

2.1. Три притчи за противопоставянето (21:28 – 22:1-14)

В тази част има три изобличения против юдейските водачи (двамата сина, лозето и сватбеното тържество). Първата и третата от трите се срещат само в Матей.

2.1.1. Двамата сина (21:28-32)

Но какво мислите? Един човек, който имаше двама сина, отиде при първия и му каза: Синко, иди, работи днес на лозето. (29) А той в отговор каза: Не искам! – но после се разкая и отиде. (30) Отиде и при втория и му каза същото. А той в отговор каза: Аз ще ида, господине! – и не отиде. (31) Кой от двамата изпълни бащината си воля? Казаха Му: Първият. Исус им рече: Истина ви казвам, че бирниците и блудниците ви изпреварват в Божието царство. (32) Защото Йоан дойде при вас в пътя на правдата и не му повярвахте, бирниците обаче и блудниците му повярваха. А вие, като видяхте това, даже не се разкаяхте след това да му повярвате.

В тази история има двама сина. Първият отказва да направи поръчаното от баща му, но после променя решението си. Вторият син обещава да се покори, но по-късно също променя намерението си. Исус оприличава първия син на блудниците и грешниците, които първоначално отказват да се покоряват. А фарисеите се приравнени на втория син. Казват, че следват Бога, но когато Исус ги призовава, те Го отхвърлят. За разлика от тях, когато призовава открито непокорните, те наистина идват при Него. При служението на Йоан грешниците го слушат, а така наречените „праведни“ отказват да отидат при него. Същото се отнася и за Исус. Важно е не какво казваме, а какво правим – ако сме стартирали лошо пред Бога, още имаме възможност да се покаем. Ако сме започнали добре, трябва да се уверим, че ще вървим след Него докрай.

2.1.2. Наетите лозари (21:33-46)

Чуйте друга притча. Имаше един стопанин, който насади лозе, ограда го с плет, изкопа в него лин и построи кула; и като го даде под наем на лозари, отиде в чужбина. (34) А когато наближи времето на плодовете, изпрати слугите си при лозарите, за да приберат плодовете му. (35) И лозарите, като хванаха слугите му, един биха, друг убиха, а трети с камъни пребиха. (36) Пак изпрати други слуги, повече на брой от първите; и на тях сториха същото. (37) А най-накрая изпрати при тях сина си, като казваше: Ще почетат сина ми. (38) Но лозарите, като видяха сина, казаха помежду си: Този е наследникът; елате да го убием и да присвоим наследството му! (39) И като го хванаха, го изхвърлиха вън от лозето и го убиха. (40) И така, когато стопанинът на лозето си дойде, какво ще направи на тези лозари? (41) Казаха Му: Злосторниците лошо ще погуби, а лозето ще даде под наем на други лозари, които ще му дават плодовете на времето им. (42) Исус им каза: Никога ли не сте чели в Писанията: „Камъкът, който отхвърлиха зидарите,

Той стана глава на ъгъла. От Господа е това и чудно е в нашите очи“? (43) Затова ви казвам, че Божието царство ще се отнеме от вас и ще се даде на народ, който ражда плодовете му. (44) И който падне върху този камък, ще се разбие; а върху когото падне, ще го смаже. (45) И главните свещеници и фарисеите, като чува притчите Му, разбраха, че говори за тях. (46) Но когато поискаха да Го хванат, се уплашиха от множествата, понеже Го имаха за пророк.

Илюстрацията с лозето е основана на картината на Израил като Божието лозе в Стария завет (Ис. 5:1-7; Пс. 80:6-16). В притчата собственикът на лозето е Бог, лозето е Израил, лозарите са юдейските водачи, слугите са пророците, а синът е Исус. Собственикът полага огромен труд за лозето и за неговото ограда и очаква плодове от него. Изпраща слугите си да отидат и да съберат реколтата. (Това символично е когато Бог изпраща Своите пророци, а Израил ги убива – III Царе 18:4; Мат. 23, (по-долу)). Наетите лозари бият и убиват слугите. Бащата милостиво изпраща други, които също са убити. Накрая той изпраща своя син с надеждата, те да проявят уважение към него. Лозарите обаче го отхвърлят и убиват, за да откраднат неговото наследство. Исус насочва това към фарисеите, настоящите и последни работници на лозето. Исус е дошъл и те отказват да слушат Сина, отказват да се преклонят пред Неговата власт. Убиват го и се опитват да откраднат Неговото наследство. Всичко това довежда до окончателната присъда над тях.

Исус пита да не би никога да не са чели Псалм 118:22-23. В него Давид е отхвърлен от хората, но избран от Бога. По същия начин Исус е отхвърлен от хората, но приет от Бога. Той ги предупреждава, че в Божието царство не е важно какво ценят хората, а какво прави самият Бог. Той прави Исус крайъгълният камък (Ис. 53:12; 54: 3; Дан. 2: 44; 4: 34; 7: 14,27). Всички трябва да градят върху Него или ще бъдат смазани от Него.

2.1.3. Сватбата (22:1-14)

И Исус пак започна да им говори с притчи, като казваше: (2) Небесното царство прилича на един цар, който направи сватба на сина си. (3) Той разпрати слугите си да повикат поканените на сватбата, но те не искаха да дойдат. (4) Пак изпрати други слуги, като им каза: Кажете на поканените: Ето, пригответе обяда си: юнците ми и угоените ми са заклани и всичко е готово; елате на сватбата! (5) Но те пренебрегнаха поканата и се разотидоха: един на своята нива, а друг – по търговията си; (6) а останалите хванаха слугите му и безсрамно ги оскърбиха и убиха. (7) А царят се разгневи, изпрати войските си и погуби онези убийци, и изгори града им. (8) Тогава каза на слугите си: Сватбата е готова, но поканените не бяха достойни. (9) Затова идете по кръстопътищата и колкото намерите, ги поканете на сватба. (10) И така, онези слуги излязоха по пътищата, събраха всички, които намериха – зли и добри – и сватбата се напълни с гости. (11) А царят, като влезе да прегледа гостите, видя там един човек, който не беше облечен в сватбарска дреха. (12) И му каза: Приятелю, ти как си влязъл тук, без да имаш сватбарска дреха? А той мълчеше. (13) Тогава царят каза на служителите: Вържете му краката и

ръцете и го хвърлете във външната тъмнина; там ще бъде плач и скърцане със зъби. (14) Защото мнозина са призвани, а малцина – избрани. (22:1-14)

В тази притча Исус говори за много хора, които са поканени и отказват да отидат и мнозина, които отиват, но все така отказват да се подчинят на изискванията на царството (Carson, 457). В основата на притчата е едно сватбено тържество. Сватбата настъпва, поканите са разпратени и гостите са поканени. Тъй като поканата е от царя, тя е едновременно покана и заповед, и все пак много от хората с привилегията да получат покана, просто отказват да отидат (ст. 5), докато други се отнасят безсрамно с неговите пратеници (ст. 6). В отговор царят издава присъда над хората и кани много други хора на празненството, както добри, така и лоши. Но дори и тогава има нужда от подходяща сватбена дреха. Поканените гости трябва да се облекат подходящо за това тържество, иначе ще бъдат изгонени.

Притчата се прилага най-пряко за Израил. Той е поканен и отказва на своя Бог. Другите са или грешници и бирници (виж служението на Йоан), или езичници. Човек трябва да има подходяща подготовка, за да участва в тържеството.

3. Седемте „горко ви”

В 21:33 – 22:26 противопоставянето между Исус и религиозните първенци е явно, след което Исус произнася седемкратното проклятие над тях. Юдеите не Го признават за Месия (ст. 42 и сл.) и затова са истински осъдени. Една година преди това Исус е предупредил Своите ученици за кваса на фарисеите (15:7; 16:5-12), но тук публично и официално ги напада. Нарича ги глупаци, лицемери, слепи водачи, синове на ада и изрича Своите силни божествени предупреждения и присъди над тях (Carson, 470). Тук Исус застава като есхатологичен съдия над Своя народ Израил (7:21-23; 25:31-46).

На Моисеевото седалище седят книжниците и фарисеите. (3) Затова всичко, което ви кажат да правите, правете и пазете, но не постъпвайте според делата им, понеже говорят, а не вършат.⁵⁰ (4) Затова свързват тежки и непоносими бремена и ги налагат върху плещите на хората, а самите те не искат даже с пръста си да ги помръднат (23:2-4).

Исус насочва Своя гняв към книжниците и фарисеите, хората отговорни за поучението. Те седят на Моисеевото седалище като законни наследници на Моисей. Христос все пак признава техния авторитет, но също така съзнава, че те не учат истината.

Исус прави контраст между Своето и тяхното служение. Те правят тежки бремена и отказват да помагат на хората, натоварени със собствените им закони. За разлика от тях Исус казва: „Елате, при Мен всички отрудени и обременени” (Мат. 11:28).

Причината за техния неуспех е, че търсят слава от човеци, вместо от Бога (Мат. 6:1 и сл.; 21:5-7).

---

⁵⁰ Мат. 23:2-3.

Но вършат всичките си дела, за да ги виждат хората. Защото разширяват филактериите си и правят големи полите на дрехите си, (6) и обичат първите места при угощенията и първите столове в синагогите, (7) и поздравите по пазарите, и да се наричат от хората: „Равви, равви. (8) Но вие не се наричайте „Равви”, защото Един е вашият Учител – (Христос), а вие всички сте братя. (9) И никого на земята не наричайте свой отец, защото Един е вашият Отец – Небесният. (10) Не се наричайте и наставници, защото Един е вашият Наставник – Христос (23:5-10).

За разлика от тях учениците не бива да се стремят към почитта на хората – те трябва да се стремят към почитта на Христос. Единственият учител сега е самият Христос и ние трябва да се отнасяме един спрямо друг като към братя. *„А по-големият между вас нека ви бъде служител. И всеки, който възвишава себе си, ще се смири; и който смири себе си, ще се възвиси”* (ст. 11-12). Според законите на царството Бог ще възвиси смирените на съответното време (Езек. 21:26). Царството призовава към смирение и служение пример, за които е Христос Исус.

Седемте „горко ви” (ст. 13-36)

В Библията с „горко” може да се изразява както съчувствие, така и осъждане. В тази част те са предзнаменование на бъдещото осъждане. Карсън (с. 477) организира това в обратен паралелизъм, даден по-долу:

а.(ст. 13) Те не признават Исус като Месия.

б.(ст. 15) Те са привидно ревностни, но причиняват повече вреда отколкото полза.

в.(ст. 16-22) Те са подведени как прилагат Писанието.

г.(ст. 23-24) Те не успяват да разпознаят замисъла на Библията.

в.(ст. 25-26) Те са подведени как прилагат Писанието.

б.(ст. 27-28) Те са привидно ревностни, но причиняват повече вреда отколкото полза.

а.(ст. 29-32) Те не признават Исус като Месия.

Ключовите въпроси са във въведението (а) и в центъра (г) на паралелизма. В (а) книжниците и фарисеите не успяват да разберат, че Исус е Месията и в (г) не успяват да разберат Писанието.

А. Но горко на вас, книжници и фарисеи, лицемери! Защото затваряте небесното царство пред хората, понеже сами вие не влизате, нито влизащите оставяте да влязат (23:13).

Исус нарича книжниците и фарисеите лицемери, защото твърдят, че учат за царството, но сами не влизат, нито допускат другите да влязат. Причината за това става ясна в последното проклятие – защото те не разпознават, че Исус е Месията, Царя.

Б. Горко на вас, книжници и фарисеи, лицемери! Защото обикаляте море и суша, за да направите един прозелит, и когато стане такъв, го правите син на пъкьла два пъти повече от вас (23:15).

Исус не критикува мисията, а по-скоро целта и резултатите ѝ. Мисията на юдейските водачи е да обръщат хората към себе си и своята позиция, а не към истината.

В. Горко на вас, слепи водачи, които казвате: Ако някой се закълне в храма, не е нищо, но ако някой се закълне в златото на храма, се задължава. (17) Безумни и слепи! Че кое е по-голямо – златото ли, или храмът, който е осветил златото? (18) Казвате още: Ако някой се закълне в олтара, не е нищо, но ако някой се закълне в дара, който е върху него, се задължава. (19) (Безумни и) слепи! Че кое е по-голямо – дарът ли, или олтарът, който освещава дара? (20) И така, който се кълне в олтара, се заклева в него и във всичко, което е върху него. (21) А който се кълне в храма, се заклева в него и в Онзи, който обитава в него. (22) И който се кълне в небето, се заклева в Божия престол и в Онзи, който седи на него (23:16-22).

Учението отразява Матей 5:33. Юдеите използват клетви, за да избягат от отговорност, а не за да потвърдят казаното с клетвата.

Г. Горко на вас, книжници и фарисеи, лицемери! Защото давате десятък от джоджена, копъра и кимиона, а сте изоставили по-важните неща на закона - правосъдието, милостта и вярата; но тези трябваше да правите, а онези да не оставяте. Слепи водачи, които прецеждате комара, а камилата поглъщате! (ст. 23-24).

Даването на десятък е записано във Второзаконие 14:22 и Левит 27:30. Исус потвърждава, че ние трябва да даваме десятък, но в същото време ни предупреждава да не даваме десятък от дребните неща и да забравяме по-важните въпроси в закона като справедливост, милост и вяност. В това фарисеите прецеждат комара и поглъщат камилата. Те изопачават Божието откровение и не наблягат на исканото от Бога. Исус ги познава и разбира и ги държи отговорни за тяхното спазване на закона. Те трябва да обичат Бога, да обичат ближния си и да разберат, че Библията се изпълнява в Исус.

В1. Горко на вас, книжници и фарисеи, лицемери! Защото чистите външността на чашата и блюдото, а отвътре те са пълни с грабеж и невъздържаност. (26) Слепи фарисеино! Очисти първо вътрешността на чашата и блюдото, за да бъде и външността им чиста (Мат. 23:25-26).

Карсън (с. 482) предполага, че фарисеите се ограничават с външните неща и това, което трябва да се направи отвън, за да е чиста чашата, но не разбират, че церемониалните закони сочат към по-дълбоката вътрешна нужда от чистота.

Б1. Горко на вас, книжници и фарисеи, лицемери! Защото приличате на варосани гробници, които отвън изглеждат хубави, а отвътре са пълни с мъртвешки кости и всякаква нечистота. (28) Също така и вие отвън изглеждате на хората праведни, а отвътре сте пълни с лицемерие и беззаконие (Мат. 23:27-28).

Фарисеите варосват външните аспекти, за да не се омърсят и следователно не са в състояние да бъдат избегнати. Благодарение на техните действия, те фактически омърсяват хората. Тяхната религиозна структура изглежда чудесна, но крие нечестие и беззаконие („Горко на вас” №2).

А1. Горко на вас, книжници и фарисеи, лицемери! Защото зидате гробниците на пророците и украсявате гробовете на праведните, и казвате: (30) Ние ако бяхме живели в дните на бащите си, не бихме станали техни съучастници в проливането на кръвта на пророците; (31) с което свидетелствате за себе си, че сте синове на онези, които избиха пророците. (32) Допълнете и вие мярката на бащите си (Мат. 23:29-32).

Фарисеите се мислят за по-висши от своите предци, затова строят гробници и паметници. Исус отхвърля всичко това. Той казва, че със своите действия те са истински синове на бащите си. Техните бащи избиват пророците и те се опитват да убият Исус. Последните им действия против Сина ще допълнят мярката на гнева против тях.

4. Разговорът на Елеонския хълм – завръщането на Исус, приближаващото царство

Главното учение на Исус за бъдещето е изложено в Матей 24 и 25 глава; Марк 13 и Лука 21 глава. Ще разгледаме Матей 24 и 25 гл. Това е сложна и трудна за тълкуване част, защото Исус говори както за разрушаването на Ерусалим, така и за Последния съд. Това създава проблем от страна на херменевтиката доколкото всяка част се свързва с другата. Тази част е апокалиптична или пророческо-апокалиптична и включва редица старозаветни цитати, главно от книгата на Данаил (Carson, 488).⁵¹

Тези стихове са били тълкувани по различни начини. Някои коментатори се опитват ясно да отделят стиховете, които говорят за храма и тези, които говорят за последното идване на Исус. Това е много трудно. Хендриксън твърди, че Исус използва пророческо предзнаменование или типология. В началото Исус говори за настъпващото осъждане на Ерусалим, а после продължава с края на света. Хендриксън свързва двете части. Според него краят на Ерусалим е символ, предзнаменование за края на всичко. Така както е с нещата в Стария завет – храмът – говори за това, което ще се случи в самия край (с. 846). Карсън смята, че начинът, по който учениците задават въпроса в две части означава, че учениците мислят за разрушаването на храма и края на света като едно и също събитие. Исус ги предупреждава, че ще има „отлагане, което ще се характеризира с преследване и изпитания за Неговите последователи.

---

⁵¹ За разглеждане на системите на тълкуване и на допълнителните източници виж Carson, Matthew, 488-495.

Падането на Ерусалим е ярък пример за проява на осъждане, но не е прототип, който говори за последния съд.” След периода на голямата скръб Исус незабавно ще дойде. Предупрежденията се отнасят за целия период на голямата скръб - от Възнесението до Второто идване. Голямата скръб ще настъпи и това поколение ще преживее всяка част от изпитанията. Само Отец знае точното време за Неговото завръщане (Carson, 495). Привържениците на претеризма⁵² казват, че цялото пророчество се изпълнява при падането на Ерусалим. То се основава на тяхното разбиране за думите на Исус, че всички събития ще се изпълнят в това поколение.

Хендриксън и Карсън предлагат най-систематизираното тълкувание и затова ще се основем на тях в своя анализ. Исус иска да каже на учениците, че ще се върне, но не веднага. Когато те видят осъждението, страданието и гонението, това още не означава, че краят е близо. В този период на изпитания, от Възнесението до Второто идване, учениците трябва да бдят и да чакат, защото Той ще дойде да съди света.

4.1. Обстановка

И когато Исус излезе от храма и си отиваше, учениците Му се приближиха да Му покажат сградите на храма. (2) А Той им каза: Не виждате ли всичко това? Истина ви казвам: няма да остане тук камък върху камък, който да не бъде сринат. (3) И когато седеше на Елеонския хълм, учениците дойдоха при Него насаме и Му казаха: Кажни ни кога ще бъде това. И какъв ще бъде белегът на Твоето пришествие и за свършека на света? (Мат. 24:1-3).

Дори на този късен етап учениците все още си мислят единствено за храма. Отношението на Исус към материалния храм е много различно. Заявява, че Той е Храмът (Йоан 2 гл.); че връзката на човека с Бога се измества към Него, а не към храма. В Матей 24 по-горе (Лука 11) Исус току-що е осъдил храма.

Учениците задават два въпроса – кога ще падне Ерусалим и кога ще настъпи края на тази епоха. (Това се отнася за Последния съд и края; виж Мат. 13:39, 40, 49; 24:3; 28:20). Исус отговаря, но е ясно как в Своя отговор разделя двата въпроса. Недвусмислено казва, че храмът ще бъде разрушен, но как Неговият отговор се отнася за края на света. Учениците очакват края да настъпи скоро. Исус ги предупреждава, че преди да се върне ще мине известно време. Подчертава, че през това време те трябва да са бдителни и готови в очакване на Неговото завръщане.

4.2. Само началото на родилните болки (Мат. 24:4-14)

Исус в отговор им каза: Пазете се да не ви подмами някой, (5) защото мнозина ще дойдат в Мое Име, казвайки: Аз съм Христос; и ще подмамат мнозина. (6) И ще чувате за войни и за военни слухове, но внимавайте да не се смущавате; понеже тези неща трябва да станат, но това още не е свършекът. (7) Защото ще се надигне нация против нация и царство против

---

⁵² Претеризъм – богословска концепция, която се основава на латинското *preter*, което означава “минало.” Претеризъм е разбиране за определени есхатологични текстове, което твърди, че *те вече са се изпълнили.* – бел. на бог. ред.

царство; и на разни места ще има глад, (епидемии) и земетресения. (8) Но всичко това ще бъде само началото на страданията. (9) Тогава ще ви предадат на мъки и ще ви убият; и ще бъдете мразени от всичките народи заради Моето Име. (10) И тогава мнозина ще се заблудят {или: съблазнят, подведат към грях} и един друг ще се предадат, и един друг ще се намразят. (11) И много лъжепророци ще се появят и ще заблудят мнозина. (12) И понеже ще се умножи беззаконието, любовта на мнозинството ще охладнее. (13) Но който устои докрай, той ще бъде спасен. (14) И това благовестие на царството ще бъде проповядвано по целия свят за свидетелство на всичките народи; и тогава ще дойде свършекът.

Исус казва, че от Неговото възнесение до завръщането Му ще има много страдания и много мощни и разрушителни събития. Предупреждава за войни, глад и земетресения. Църквата ще страда в изпитания и много, които изповядват вярата, ще отпаднат (Дан. 11:41). Лъжливите пророци ще заблуждават дори вътре в църквата. Това време ще включва студенина, нарастване на беззаконието, отпадане на любовта, която е главната заповед за Матей 22:36-40. През този период Исус казва, че НЕ бива да се безпокоим. Това НЕ са белезите за края, а само НАЧАЛОТО на родилните болки. (виж Римляни 8:19, 22). Болките всъщност наблягат на промеждутъка преди Неговото идване. Те са началото на началото на края. През времената на гоненията, много ще се обърнат към спасители, към някой, който да може да ги спаси. Хендриксън ни предупреждава, че през този период мнозина ще бъркат белезите и ще заявяват, че знаят кога ще се върне Христос и така пак ще сгрешат. Той твърди, че ние не можем точно да знаем кога ще се върне и затова не бива да се отклоняваме (с. 852).

4.3. Свидетелството и мисията сред езичниците (Мат. 24:14)

Въпреки гонението благовестието ще се проповядва на всички народи и ще е „свидетелство” сред народите, мощно и ефективно свидетелство сред и за тях. В Матей 8:4 и 10:18 се описва свидетелството в Израил, а Откровение 11 гл. говори за това, че църквата ще е свидетел на народите. Това не значи, че всеки ще чуе благовестието или че всеки ще го приеме; по-скоро значи, че както благовестието е проповядвано в Израил, така ще бъде проповядвано по целия свят. Чак след като се проповядва благовестието на всички народи, ще настъпи краят. Проповядването на благовестието на всички народи е „една” причина Исус да отлага Своето идване. Петър казва: „Господ не забавя това, което е обещал, както някои смятат това за забавяне, а дълго ни търпи; понеже не иска да погинат някои, а всички да достигнат до покаяние” (II Петър 3:9).

4.4. Падането на Ерусалим/ Голямата скръб (Мат. 24:15-23)

Затова, когато видите мерзостта на запустението, за която е говорено чрез пророк Даниил, стояща на свящото място – който чете, нека разбира – (16) тогава онези, които са в Юдея, нека бягат по планините; (17) който се намери на къщния покрив, да не слиза да взема нещо от къщата си; (18) и който се намери на нивата, да не се връща назад да вземе дрехата си. (19) Но горко на бременните и на кърмещите в онези дни! (20) И се молете да не се

случи бягането ви зиме или в съботен ден; (21) защото тогава ще има голяма скръб, каквато не е имало от началото на света досега и каквато няма да има. (22) И ако не се съкратяха онези дни, не би се избавило нито едно същество; но заради избраните онези дни ще се съкратят. (23) Тогава ако ви каже някой: Ето, тук е Христос или там! – не вярвайте. (24) Защото ще се появят лъжехристи и лъжепророци, които ще покажат големи знамения и чудеса, така че да заблудят, ако е възможно, и избраните.

Исус говори за разрушаването на храма. Коментаторите се разделят по въпроса: дали този стих се отнася само до изпитанията в Юдея и Ерусалим (Нагег стр. 701 и сл.), дали съдържа допълнителна връзка с голямата скръб непосредствено преди Второто идване на Христос (Хендриксън) или е само пример за страданието, с което ще се среща църквата през всички епохи? Карсън оспорва първото; Хендриксън (с. 857) твърди, че падането на Ерусалим е тип, който говори за голямата скръб и последния съд. Тъй като Исус цитира Данаил (ст. 15), това внушава, че едно събитие в Библията може да бъде изпълнено по редица начини. По-нататък, Павел използва Данаил (и вероятно тази връзка с Данаил в Матей 24 гл.) във II Солунци 2 глава, за да посочи към последния антихрист. Езикът на Исус също сочи към типология. Когато говори за падането на Ерусалим, Той има предвид голямата скръб, такава, каквато никога няма да се повтори и после, че „веднага” ще се върне. Въпреки че падането на Ерусалим е ужасно, имало е и по-големи страдания и ако „веднага” се чете само като „след падането на Ерусалим,” тогава Исус греша. По-добре да се мисли за падането на Ерусалим като тип, който сочи към антитип - последната голяма скръб и моменталното завръщане на Исус в края на света.

Учението на Исус за падането на Ерусалим е разделено на следните части: увещание за бягство (ст. 15, 16), настойчивост за бягство (ст. 17-18), трудността при бягството (ст. 19-20), ужаса от скръбта (ст. 21) и съкращаването на скръбта от Бога.

Исус набляга на надвисналото унищожаване на Ерусалим (Виж паралелния стих в Лука 21:20: *А когато видите Ерусалим, че е заобиколен от войски, тогава знайте, че е приближило запусвяването му.*) „Запустението” говори за суровостта на изпитанието. Никое страдание, нито предишно, нито бъдещо, няма да се сравни със страданието по онова време. Ужасно страдание ще настъпи през последните шест месеца обсада на Ерусалим. (Виж Йосиф Флавий „Юдейската война” 5:12.3. и след. 512-518.) Ако времето не се съкрати, дори избраните биха загинали, затова периодът е скъсен.

4.5. Предупреждение против „лъжехристите” (Мат. 24:23-28)

Тогава ако ви каже някой: Ето, тук е Христос или там! – не вярвайте. (24) защото ще се появят лъжехристи и лъжепророци, които ще покажат големи знамения и чудеса, така че да заблудят, ако е възможно, и избраните. (25) Ето, предсказах ви. (26) И така, ако ви кажат: Ето, Той е в пустинята! – не излизайте, или: Ето, Той е във вътрешните стаи! - не вярвайте. (27) Защото, както светкавицата излиза от изток и се вижда чак до запад, така ще бъде пришествието на Човешкия Син. (28) Където бъде мършата, там ще се съберат и орлите.

Тази част (ст. 23-28) говори или за събитията при падането на Ерусалим, когато се издигат много лъжемесии, или за по-късно. Ключовата тема е „чакайте”, не се заблуждавайте, защото Христос ще дойде по начин, по който не може да се сбърка. Лъжехристи ще дойдат, но църквата не бива да се заблуждава от тях, краят още не е дошъл. Исус предупреждава, че в този период ще има лъжехристи и те ще имат голяма сила, със знамения и чудеса. Ще подвеждат и дори ще подведат избраните, ако е възможно. Ключът даден от Исус е, че те ще твърдят, че Той се връща на определено място, в тайно, докато доказателството за Неговото идване е, че то ще стане с мощ, публично и открито. Ще има твърдения, че Той е навътре в пустинята, във вътрешните стаи, в отдалечени и изолирани места. Няма да е вярно. Хендриксън (с. 861) говори за две тълкувания. Идването Му ще е явно за всички. То се илюстрира с изрза „мършата и орлите.” Така както като видиш мъртво тяло, виждаш орли, така ще бъде и когато видиш, че Христос се завръща. Хенриксън (с. 862) доразвива своята идея. Също както орлите се струпват върху мършата, така и когато света деградира до разложение, когато чашата му се напълни с нечестие както Ханаан, тогава Исус ще дойде. Според него последното „изпитание,” на което нечестивите ще подложат Божиите деца е именно действието показателно, че светът е готов за съд. В резултат на това непосредствено след най-жестокото изпитание ще дойде Човешкият Син.

4.6. Непосредствените белези за идването на Христос (Мат. 24:29-31)

А веднага след скръбта на онези дни слънцето ще потъмнее, луната няма да даде светлината си, звездите ще падат от небето и небесните сили ще се разклатят. (30) Тогава ще се яви на небето знаменieto на Човешкия Син; и тогава ще заплачат всички земни пленена, като видят Човешкия Син, идващ на небесните облаци със сила и голяма слава. (31) И ще изпрати Своите ангели със силен тръбен глас; и те ще съберат избраните Му от четирите ветрища, от единия край на небето до другия.

Исус вече е казал, че Неговото идване ще е явно/ космично. Той развива по-нататък естеството на идването Си. Той казва, че ще дойде „веднага.” Как се отнася това към падането на Ерусалим? Това не може да е веднага след падането, затова трябва да е непосредствено след последната голяма скръб. Това е позицията както на Хендриксън, така и на Карсън. Стих 29 посочва мощна конвулсия. Изразните средства са свързани със сила и не знаем в каква степен е буквално и в каква – фигуративно. Хендриксън и Карсън заявяват, че текстът трябва да се чете буквално, защото съпътства буквалното появяване на Исус. Космосът ще бъде променен. Тези мощни промени не унищожават човечеството, а само подготвят за Неговото идване. Знаменieto на Човешкия Син го предхожда. Знамето ще се развее в небето и тръбата ще затръби, когато Той дойде на земята със сила.

Всички на земята, който Го отхвърлят, ще скърбят. Те ще Го видят идещ в облаци, в мощ и голяма слава (Дан. 7:13, 14; Мат. 26:64). Ще изпрати Своите ангели със силна тръба (Ис. 18: 3) и ще събере избраните от четирите посоки

(Виж Откр. 6:15-16). Тези събития се случват с голяма скорост и довеждат до края на света.

4.7. Поуката от смокинята (Мат. 24:32-35)

И научете притчата от смокинята: когато клоните ѝ вече омекнат и развият листа, знаете, че лятото е близо. (33) Също така и вие, когато видите всичко това, да знаете, докато не се сбъдне всичко това. (34) Истина ви казвам: това поколение няма да премине, докато не се сбъдне всичко това. (35) Небето и земята ще преминат, но Моите думи няма да преминат.

Исус завършва описанието на Своето идване с практични приложения. Започва с две основни мисли. Тези неща (голямата скръб) предхождат Неговото идване, но точното време е неизвестно. Понятието „това поколение” е трудно. Исус казва, че всичко това трябва да се случи в това поколение. Първо, това трябва да се отнася за поколението от времето на Исус. Второ, „всичко това” трябва да се чете паралелно с омекването на клоните. Така то се отнася за изпитанията на епохата преди завръщането на Исус. Собственото поколение на Исус наистина преживява предзнаменованието на всичко това (Хендриксън) или навлиза в периода на самата скръб, макар и не в нейната кулминация (Карсън). Исус завършва тази част с изявяване на самата власт на Стария завет и на Създателя Бог.

4.8. Бъдете винаги готови (Мат. 24:36)

Сега Исус преминава към въпроса как трябва ние да откликваме на това учение. Заради ограниченото място, съм съкратил тази част, но е жизненоважно студентите да отделят време за размисъл по нея. Какво означава за мен Второто идване на Христос? Как трябва аз да се държа в светлината на истината, че Той ще дойде отново? Исус ни разказва за бъдещето, затова можем да разберем как да живеем за Него сега.

А за онзи ден и час никой не знае – нито небесните ангели, нито Синът, а само Моят Отец. И както бяха Ноевите дни, така ще бъде пришествието на Човешкия Син (Мат. 24:36-37).

„Ако самият Син не знае времето на парусията,⁵³ колко радостни и спокойни трябва да сме ние, Неговите последователи?! В незнанието, което не можем да преодолеем [трябва] да се доверяваме във всичко на мъдростта и добротата на своя небесен Отец, като се стремим да се покоряваме на Неговата ясно изразена воля и като се облягаме на Неговата доброта за подкрепа” (Broudus) (Carson, 508).

Защото, както и в онези дни преди потопа ядяха и пиеха, женеха се и се омъжваха до деня, когато Ной влезе в ковчеза, (39) и не разбраха, докато дойде потопът и завлече всички – така ще бъде и пришествието на Човешкия Син. (40) Тогава двама ще бъдат на полето: единият ще се вземе, а другият ще се остави. (41) Две жени ще мелят на мелницата: едната ще се вземе, а другата

---

⁵³ Парусия – от гръцки означава „присъствие, наличие, пришествие” и говори както за невидимото Христово присъствие, така и за Неговото Второ идване. – бел. на бог. ред.

ще се остави. (42) Затова бъдете, защото не знаете в кой ден ще дойде вашият Господ. (43) Но това да знаете, че ако домакинът знаеше по кое време щеше да дойде крадецът, щеше да бди и нямаше да остави да му подкопаят къщата. (44) Затова бъдете и вие готови, защото в час, който не мислите, Човешкият Син идва (24:38-44).

Тези стихове подчертават, че Синът ще дойде в неизвестно време. Светът няма да знае кога, по-скоро хората ще продължават с всекидневния си живот и затова Неговото идване ще е изненадващо. Исус илюстрира внезапната същност на идването Си с времето на Ной. Потопът настъпва, а хората продължавали да ядат, да пият и да се женят, сякаш ще живеят вечно (I Петър 3:20-21). Примерът „двамата” също подчертава неочакваността на събитието. Двама мъже ще работят и две жени ще работят, както са правили през целия си живот, и въпреки това последното разделяне ще дойде внезапно и бързо.

4.9. Бъдете бдителни, готови и верни

Следващите части продължават да наблягат на някои аспекти от бдителността. Бдителността е да не помръдваш, да чакаш (сякаш дебнеш крадец, 24:42-44), да действаш, за да изпълняваш задълженията си (верният и нечестивият слуга, 24:45-51). Проницателността и мъдростта, докато човек чака, са важни (петте разумни и петте неразумни девици, 25:1-13) и Исус обещава, че накрая отговорният живот ще бъде възнаграден (притчата за талантите, 25:14-16) (Carson, 509). Исус завършва този раздел с описание на последния съд.

5. Новата власт на Исус

Матей завършва с това, че Исус заявява Своята нова възкресенска власт и възлага на Своите ученици Великото поръчение.

Тогава Исус се приближи към тях и им говори, като каза: Даде Ми се всяка власт на небето и на земята. (19) И така, идете, правете ученици всичките народи и ги кръщавайте в Името на Отца и Сина и Светия Дух, като ги учите да пазят всичко, което съм ви заповядал. И ето, Аз съм с вас през всичките дни до свършека на света (Мат. 28:18-20).

5.1. Нов изкупителен период в историята

В нашия преглед на Евангелието на Матей се вижда как авторът очертава редица отделни периоди в служението на Исус: а именно, времето преди Неговото служение, времето на публичното служение и времето след Неговата смърт и възкресение. Великото поръчение е дадено в новия следвъзкресенски период, когато Исус получава изцяло Своята власт на Месия, за да царува над всичките народи.

5.2. Нова власт над целия свят

Исус действа с вселенска сила и власт. Величието на тази власт се открива в думата „всички.” Тя е всяка власт, всеки авторитет, над всички народи и за всички дни. Той е Божият месиански Цар над цялото творение. Сферата на силата на Исус се потвърждава и разпростира откакто Той се намира на земята.

Исус казва, че властта „*Му е дадена*.” Тя е дар от Отца, тя е наследството на Исус. Синът управлява и царува като посредник и Цар на Израил (I Кор. 15; Фил. 2:9-11) от страна на Отец.

5.3. Нова заповед да се разпространява благовестието сред всички народи

Като Божият Месия Той вече се намира от дясната страна на Бога, вече е седнал в небето, при това изцяло и мощно на мястото Си. Това Му дава властта, чрез която Исус може да каже „затова идете.” Неговата власт, Неговото присъствие и Неговата сила са във и със Неговата църква. Учениците трябва „*да правят ученици*.” Това трябва да доведе всички хора до взаимоотношения учител-ученик под Неговото иго (11:29). Като такива учениците са едновременно ученици и източник за изграждане на други ученици за Него.

Изразът „всичките народи” произтича от обещанието към Авраам, че в Христос ще бъдат благословени всички народи (Бит. 12:3; 18:18; 22:18; Мат. 1:1). Обещанията първо се осъществяват в Израил, но сега те са за целия свят (1:1; 2:1-12; 4:15-16; 8:5-13; 10:18; 13:38; 24:14).

Кръщението на Йоан е предварително, но тук кръщението на Исус носи по-голямо и по-пълно откровение. Кръщението е в името на трите лица на Троицата. Името е в единствено число, но са споменати трите лица. Той е един Бог в три лица. Използването на тройната формула, контекста и атрибутите на всяко от лицата говорят за триединно взаимоотношение. В Деяния кръщението също се прави единствено в името на Исус. За да бъде част от Божия народ, човек трябва да е ученик на Исус.

Както видяхме учениците трябва да учат „всичко, което съм ви заповядал.” Исус е „Аз”, АЗ СЪМ, явяването на Бога и изпълнението на Стария Завет. Той притежава властта и хората трябва да слушат Него. Матей отново се спира на думите на Исус, защото Той говори така, както прави Яхве (Мат. 5:17-21).

Заявлението на Исус, че е великият, могъщ месиански Цар е последното голямо събитие от историята на изкуплението. Като Цар Той управлява „до свършека на света.” Царуването на Исус няма да свърши и ще продължи до възраждането на всичко (Мат. 12:28).

Заповедта на Исус поставя благовестването в центъра на християнството. Главната заповед е, че християните трябва да идат и да правят ученици. Провалът в тази област е провал във всички области, защото пренебрегването на едно задължение означава, че последователите на Христос са престанали да бъдат сол и светлина (Мат. 5:13-17).

Исус завършва с последно обещание за Своето присъствие. Исус идва в Израил като Емануил и вече в слава продължава със Своята църква като Месия, обитавайки в нея и чрез Своя Дух. Сега Той е Емануил в Своята църква (Мат. 1:21). Това е вторият главен край на книгата в Матей. Исус обещава, че ще продължи да бъде с тях с цялата Своя слава и сила, всеки един ден до свършека на света. Той е дошъл, Той е с нас и Той ще продължи да бъде с нас. Днес е времето между поръчението и свършека. Исус е новият център на Израил и затова в Него той продължава до края на света. Тъй като Христос разполага с

тази нова власт, учениците трябва да идат и да разширят Своего ограничено служение към Израил до всичките народи. Те могат да имат цялата увереност, че като са в Него, също ще имат Неговото присъствие със себе си.

Заклучение

Матей завършва с новата по-голяма власт на Исус. Той идва при Израил. Той е Бог с тях. Идва с мисия главно към Израил, но Неговата мисия продължава, затова тя се разраства, за да обхване цялото небе и земя.

Въпроси към урок 6

1. Обяснете прехода от Израил към всичките народи в Евангелието на Матей.
2. Кой стихове показват, че Исус заменя Израил с църквата?
3. Колко пъти и къде Матей употребява думата „църква“?
4. Откъде разбира Петър кой е Исус? Приведете текст.
5. Как Исус ще изгради Своята църква? Кой ще ръководи това изграждане?
6. Какво представлява връзването и развързването в Божието царство? Кой хора се връзват и как?
7. Кой са портите на ада? Какво означава това?
8. Какво е значението на седемте „горко ви“?
9. Кой стих и коя дума в стиха показва новата власт на Исус над целия свят?
10. По какъв начин Исус присъства в началото и по какъв - в края на Евангелието?

Урок 7. Лука – идването на Божия Син

В урок седми ще се спрем на първата част от Евангелието на Лука, а в урок осми ще разгледаме двете главни служения на Исус в Лука: по-голямото галилейско служение и служението на оттегляне.

1. Въведение – цел и ключови теми

Лука е най-дългото Евангелие (по брой думи, а не глави) и най-дългата книга в Новия завет. То съдържа голям дял информация, която не присъства в по-рано написаните от него Евангелия. Евангелието на Лука е най-историчното, най-хронологичното и биографично с конкретно удареие към дати и места. Авторът подкрепя датите си с позоваване на събития, които се случват по света.

Понеже мнозина предприеха да съчинят повест за съвършено известните между нас събития, (2) както ни ги придадоха онези, които отначало са били очевидци и служители на словото, (3) видях се добре и на мен, който изследвах подробно всичко от началото, да ти пиша наред, почтени Теофиле, (4) за да познаеш достоверността на това, в което си бил поучаван (1:1-4).

Според думите на самия Лука Евангелието е написано като „повест” за Исус Христос. Авторът прави всичко грижливо. Проучил е Евангелието и е записал разказите на очевидците така, че Теофил „да познае достоверността на това, в което [е] бил поучаван” (Лука 1:4). Лука полага специални усилия да подреди своето Евангелие. Разказът обхваща нещата, които е видял и чул. Богословието му се основава и стъпва на обективната история.

Написано е до Теофил. Не знаем кой е Теофил, но най-вероятно той е езичник, благородник и образован човек, за когото грижливият и фактологичен разказ би бил много важен.

Евангелието представлява първи том от двусерийната поредица с Деяния на апостолите. Лука и Деяния са части на една книга, която разказва историята на Исус Христос, чиято основа са Неговата смърт и възкресение. Евангелието се спира на постъпките и учението на Исус на земята, докато Деяния разглежда онова, което Той постига във и чрез Своята църква.

Първата книга написах, о, Теофиле, за всичко, което Исус вършеше и учеше, откакто започна, (2) до деня, когато се възнесе, след като даде чрез Святия Дух заповеди на апостолите, които беше избрал (Деяния 1:1-2).

Както Марк и Матей Лука съдържа специфични теми. За Лука Исус е Спасителят на света, Спасителят на хора от всякакви социални слоеве, особено на бедните и отхвърлените в обществото. Ключовият стих е „*Понеже Човешкият Син дойде да потърси и да спаси изгубеното*” (Лука 19:10). Той се фокусира на молитвата, Святия Дух, бедните и богатите и Божията намеса и изпълнение на историята чрез ангелите.

Лука се фокусира на следното:

1. Юдеите: Исус идва при Израил като техен Спасител.

2. Исус като Спасител на езичниците: В родословието си Лука свързва Христос с Адам (и оттам с всички хора) вместо само с Авраам и Давид. В Деяния Лука проследява разпространението на благовестието от Ерусалим през Юдея и Самария до краищата на земята (Деяния 1:8).
3. Отхвърлените: Лука показва загриженост за отхвърлените от обществото. Той включва историята на Закхей, един бирник и грешник (Лука 19:1-10); историята за богаташа и Лазар (Лука 16:19-31) и спасяването на разбойника на кръста, който е обществен и религиозен парий без надежда (Лука 23:40-42). Набляга на ролята на жените, както в разказа за раждането на Исус, така за жените, които подкрепят служението Му (Лука 8: 1 – 3).
4. Молитва: Лука набляга на важността от молитвата. Той записва как Исус се моли девет пъти, седем от които се намират само в неговото Евангелие. Пишейки за учението на Исус единствено Лука споменава, приятеля в полунощ (Лука 11:5-13), настоятелната вдовица (Лука 18:1-18) и молитвата на Исус за Петър (Лука 22:31-32). Карсън пише, че в Лука има повече споменавания на молитвата, отколкото в другите две синоптични Евангелия взети заедно.
5. Святият Дух: Във въвеждащите пасажии Святият Дух е обещан на Йоан (Лука 1:15) и на Мария (Лука 1:35), когато Той осенява и подготвя тялото на Мария за Христос. В глави 1 и 2 Святият Дух е важен. Той е основата на служението на Месията (Лука 4:18). Наблягането на делото на Духа в живота на Исус се повтаря в Деяния, когато Духът е обещан на църквата и когато обитава в църквата, за да ѝ дава сила за служение.
6. Ангели: Делото на ангелите да изпълнят Божиите планове и да възвестят идващия Месия е друго важно ударение. Гавраил обявява идването на Йоан Кръстител и на Месията, ангели известяват на овчарите за раждането на Исус.
7. Богатство и благосъстояние: Лука е много загрижен за опасностите от богатствата и нуждата от правилно настойничество. Той предупреждава за материализма. Двадесет и седем процента от стиховете в глави от 3 до 22 се спират на опасността от материализма. Лука не е против богатството, а само против злоупотребата с него, защото той знае, че то отклонява хората. Лука ни призовава към правилно настойничество.

2. Разказът за Христовото рождение

В разказите за рождението на Христос се виждат всички ключови теми на Лука. Божият план, ангелите, бедните, Святият Дух и Божията грижа за отхвърлените. Лука също така се позовава на Стария завет в пасажите за известяването и в контраста между Мария и Анна (I Царе 2:1-10).

План:

1. Въведение 1:1-4

2. Предсказание за Йоан 1:5-25
3. Предсказание за Исус 1:26-38
4. Мария и Елисавета заедно 1:38-56 „Хвалебствен псалом”
5. Раждането на Йоан (пророчеството на Захарий) (1:67-79)
6. Раждането на Исус – Симеон и Анна (2:29-38) и свидетелството на учените (41-52)

2.1. Делото и служението на Йоан

Ангел известява на Захарий, че ще има син:

Но ангелът му каза: Не се бой, Захария, защото твоята молитва е чута и жена ти Елисавета ще ти роди син, когото ще наречеш Йоан. (14) Той ще ти бъде за радост и веселие; и мнозина ще се зарадват за неговото раждане. (15) Защото ще бъде велик пред Господа; вино и спиртно питие няма да тие; и ще се изпълни със Святи Дух още в майчината си утроба. (16) И ще обърне мнозина от израилевите синове към Господа, техния Бог. (17) Той ще върви пред лицето Му в духа и силата на Илия, за да обърне сърцата на бащите към децата и непокорните – към мъдростта на праведните, за да приготви за Господа подготвен народ (1:13-17).

2.2. Известяване за бъдещото рождение на Христос

Ангелът посещава Мария. Тя се намира в галилейския град Назарет. В Евангелието на Лука ангелът е изпратен при Мария, една бедна девица. Въпреки че и двамата са бедни, Мария е сгодена за Йосиф, мъж от дома на Давид (ст. 27). Исус ще се роди от царско потомство.

Гавраил поздравява Мария (1:28, 30). Той я нарича „благодатна, придобила Божията благодат.” На гръцки текстът говори за „милост или благодат”. Това е една съвършено пасивна форма, показвайки че Мария е получила благодат, която не се намира в нея, нито самата тя е благодатна. Исус я спасява както всички други хора. Ангелът казва, че Господ е с нея. Казва й, да не се бой (1:30).

Тя отговаря: Как ще бъде това? Как ще се случи? Мария проявява голяма вяра. Макар да има въпроси, тя не се съмнява, че ще се случи. За разлика от Захария, който се усъмнява и иска знак, тя само пита как ще стане. Нейната вяра се вижда в стих 38, където тя завършва с думите: „*Ето, Господната слугиня; нека ми бъде както ти си казал.*”

Гавраил й казва, че нейният син ще бъде велик. Той споменава името Исус и други Негови имена.

1. Исус: *Когото ще наречеш Исус*, буквално „Йешуа.” Това е по-късна форма на „Йехошуа”⁵⁴, което значи „спасител.” Така както Исус Навин спасява децата на Израил, така и Исус ще спаси всички, които Му даде Отец.
2. Неговите имена: „*Той ще бъде велик и ще се нарече Син на Всевишния; и Господ Бог ще Му даде престола на баща Му Давид.*”

⁵⁴ От нея произлиза и името на наследника на Мойсей – Исус Навин – бел. на бог. ред.

Ще царува над якововия дом до века; и царството Му не ще има край” (Лука 32-33).

Той ще бъде син на Всевишния. Ще седи на престола на Давид (въз основа на II Царе 7:17, заветът с Давид). Ще царува над якововия дом завинаги и царството Му няма да има край. Имената стигат до кулминацията си с понятието Божи Син (1:35).

*И ангелът в отговор ѝ каза: Светият Дух ще дойде върху теб и силата на Всевишния ще те осени; затова Святото, което ще се роди от теб, ще се нарече Божи Син.*⁵⁵ И личното име, и другите имена говорят за Неговото величие и слава.

Ангелът приключва разговора, като казва, че Елисавета вече е бременна в шестия месец, което отбелязва само шест месеца разлика във възрастта на Йоан и Исус.

2.3. Рождението на Исус (Лука 2:1-7)

Рождението на Исус изпълнява обещанията, че Давидовият син ще седне на Давидовия престол. Бок⁵⁶ разделя разказа за раждането на три части: историческа обстановка (ст. 1-3), пътуването до Давидовия град (ст. 4-5) и смиряващото рождение (ст. 6-7).

В Римската империя на всеки четиринадесет години се провежда преброяване. Заповедта за преброяването разпорежда записването на всички провинциални граждани с цел изчисляване на данъците.⁵⁷ От външни източници е известно, че император Август управлява от 31 г. пр. Хр. до 14 г. сл. Хр. Лука говори за първото преброяване, когато управител на Юдея е Квирий.⁵⁸ Лука разкрива, че Август е нищо неподозиращият инструмент на Бога, чиято заповед довежда до изпълнение на обещаната поява на специален владетел от Витлеем.⁵⁹

Мария ражда първороден син. Исус е нейният първи, но не единствен син, тя има и други деца. Яслата се споменава три пъти в Лука (2:7, 12, 17). Ясла е корито за хранене на животните и оттук правим извод както за липсата на стая в странноприемницата, така и че Исус е роден в обор. Същият Божи Син, получил славните названия от ангела, се ражда в унижителна обстановка. Отъждествява се с бедните.

2.4. Вестта на овчарите

Лука продължава да гради своята тема за Божието откровение от ангелите за бедните като разказва Божието известие на овчарите.

Ангелите не се появяват пред великите; по-скоро те казват благата вест на овчарите, които са от най-нисшите слоеве на обществото. Често овчарите не са

---

⁵⁵ Лука 1:35.

⁵⁶ Bock, Darrell L. *Luke Volume 1: 1:1-9:50*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament (Grand Rapids, Michigan: Baker Books, 1994). 201.

⁵⁷ Ibid, 202.

⁵⁸ Ibid, 203.

⁵⁹ Ibid, 903-908.

трайно свързани със закона, нито са желани – те са отхвърлени, слаби и лишени от граждански права.

Известието на ангелите за „благата вест” означава, че новината е източник на голяма радост (Лука 1:10, 13, 29, 30). Евангелската вест носи радост. Тук Исус е наречен с три имена: Спасител, Христос (Месия) и Господ.

Ангелите принасят славословие на прослава и мир.

Слава на Бога във висините и на земята мир между хората, в които е Неговото благоволение (Лука 2:14)!

Спасението и благословенията са инициатива на Бога. В Исус Бог прави стъпка в нашия свят, за да ни спаси. В славословието Бог е прославен за Неговата сила и власт. Той носи мир на хората. Това е официалното изявление и действие на Бога. Бог слага край на враждата между Него и човека. Божият мир се разкрива в управлението на Исус и в царуването в Неговото царство (Ис. 9:5-7; Мих. 5:1-9).

Благословенията се дават на онези, в които почива Божието благоволение. Благоволенieto се свързва с благодатта. Христовият мир не е благоденствие за всички, а само за тези, на които Бог се усмихне. Това е друга ключова тема. Бог работи в този свят чрез мощни дела на суверенна благодат и благоволение.

Мария чува свидетелството на овчарите и запазва всичко случило се в сърцето си (ст. 19).

2.5. Обрязването на Исус

На осмия ден, според [завета към] Авраам (Бит. 17:12) Исус е обрязан. Той се ражда под закона и изпълнява закона. Неговото обрязване говори за Неговото заветно посвещение на Бога. Говори и за очакването на жертвата Му за греха, в изпълнение на завета с Авраам (Кол. 2:13, 14).

Храмът е важна тема в Лука и Деяния. Много от решаващите събития се случват във или около храма. Следвайки Стария Завет Мария прави принос четиридесет дни след своето очистване.

В храма Симеон вижда Исус. Той предсказва идването на Христос. „*Сега, Владетелю, Ти пускаш слугата Си да си отиде в мир, според думата Си. Защото видяха очите ми спасението, което си приготвил пред лицето на всички народи; светлина, която да просвещава езичниците, и за слава на Твоя народ Израил.*”...*Ето, това Дете е поставено за падане и ставане на мнозина в Израил и за знамение, против което ще се говори*” (Лука 2:25-34). Пророчеството на Симеон предупреждава Израил, че като Божие спасение, Исус ще причини „ставане и падане” на мнозина от Израил. Той вижда по-широкото служение на Исус като светлина за езичниците. Анна, пророчица в храма, също пророкува за изкупителното значение на Христос.

2.6. Израстването на Исус

Лука завършва разказа си като отбелязва, че Исус израства в мъдрост. Той е напълно човек и напълно Бог и както човекът се развива в своето човешко естество, така прави и Христос.

3. Йоан Кръстител

Лука отбелязва, че Йоан се ражда в свещеническо семейство и здраво го свързва със Стария завет. Той е последният от старозаветните пророци, които сочат към Христос.

Лука свързва служението на Йоан (и на Исус) с важни събития от Римската история.

В петнадесетата година на царуването на император Тиберий, когато Понтий Пилат беше управител на Юдея, а Ирод – четверовластник на Галилея, и брат му Филип – четверовластник на Итурейската и Трахонитската страна, и Лисаний – четверовластник на Авилиния, (2) при първосвещенството на Анна и Каяфа, Божието слово беше към Йоан, сина на Захария, в пустинята (Лука 3:1-2).

Император Тиберий царува от 14-37 г. сл. Хр. Петнадесетата година трябва да е 29 г. сл. Хр. Ако Тиберий е управлявал съвместно с друг, тогава периодът трябва да е по-рано. Приемливата година би била между 26 и 31 г. сл. Хр. Анна и Каяфа са двама първосвещеника: Каяфа е зет на Анна. Анна е свален от поста през 14 г. сл. Хр. от римляните, но юдеите продължават да го смятат за съ-първосвещеник и след като е заменен от Каяфа.

3.1 Служението и кръщението на Йоан

И понеже народът беше в очакване и всички размишляваха в сърцата си за Йоан, да не би той да е Христос, (16) Йоан отговори на всички, като каза: Аз ви кръщавам с вода, но идва Онзи, който е по-силен от мен, на когото не съм достоен да развържа ремъка на сандалите Му. Той ще ви кръсти със Светия Дух и огън. (17) Той държи лопатата в ръката Си, за да очисти добре хармана Си и да събере житото в житницата Си; а плевата ще изгори в неугасимия огън (Лука 3:15-17).

Докато Йоан кръщава, хората го питат дали той е Христос. Йоан им отговаря като прави сравнение между същността на неговото кръщение и това на Исус.

Ролята на Йоан е временна и подготвителна. Неговият призив за покаяние е предварителен (Gaffin, 15). Той кръщава с вода като образ на по-великото кръщение на Исус в Святия Дух и с огън.

В Лука кръщението е особено свързано със смъртта на Христос и с Духа. В Христос настъпва есхатологичната реалност на осъждението (огъня) и на благодатта (Святия Дух).⁶⁰

Водното кръщение на Йоан посочва към делото на Исус, както в благодат, така и в осъждане. Виждаме съчетанието от благодат и осъждане в живота на Исус. Смъртта на Исус е наречена Негово кръщение (Лука 12:49): Той умира, понасяйки Божия гняв върху Себе Си. „Огън дойдох да хвърля на земята и как искам да се беше вече запалил! Но имам кръщение, с което трябва да се кръстя, и колко се измъчвам, докато то се извърши! Мислите ли, че съм дошъл

---

⁶⁰ „Кръщението на Духа на Месията е кръщение на мир с Бога и очистване на хармана на света или ако малко изменим метафората – жътва на световната нива в края на времената...” (Gaffin, 15).

да дам мир на земята? Не, - казвам ви, - а по-скоро разделение” (Лука 12:49-51). Исус идва с пречистващ огън и осъждане, но първо Той самият трябва да бъде съден. Чак след като се кръсти, ще може изцяло да влезе в Своята есхатологична слава. В тази слава Той изпраща кръщението на Святия Дух с благодат върху Своята църква. В Деяния 2 глава Петдесятница е изпълнението на славното Исусово кръщение. „И като се събираше с тях, им поръча да не напускат Ерусалим, а да чакат обещанието от Отца, за което, каза Той, чухте от Мен. (5) Защото Йоан кръщаваше с вода, а вие ще бъдете кръстени със Свети Дух, не след много дни” (Деяния 1:4, 5). Дарът на Духа е дар на прославения Христос. Той е венецът на Неговото дело.

Накрая кръщението насочва към осъдението на света в съдния ден. Огънят може да символизира както пречистване (Мал. 3:1-3), така и форма на наказание. Светът ще свърши с огън на осъждане. Петър свързва кръщението с края на света и с огъня в I Петър 3:18-21 и във II Петър 2:5.

Исус се подчинява на Йоановото кръщение за покаяние и смирение, тъй като на този етап се намира в Своето смиряване. Той все още не е прославен, не крачи с мощ, осъждане и слава. Три години крачи в смирено покорство и също е изкушаван в пустинята. Той е представител на Своята църква, носител на нейните грехове, понася нейното наказание.

Същността на Йоановото кръщение се отразява в самото му кръщение, проповядване и в начина му на живот. Във всичките три аспекта Йоан призовава хората да се покаят и да очакват идването на Христос.

Въпреки, че Йоан е последният и най-големият от старозаветните пророци на Израил, Лука набляга на всеобщата природа на Христовото спасение и не го ограничава до юдеите. Подобно на Матей и Марк Лука цитира Исая, но само за да прибави допълнителни стихове към цитата от пророка, че „всяко създание ще види Божието спасение” (Лука 3:6), израз, който показва, че Исая очаква спасение в световен мащаб. Лука съзнателно прави връзка между старозаветното пророчество, изкуплението и езичниците. В Христос настъпва Божието спасение както за юдеи, така и за езичници.

Служението на Йоан е подготвително. Неговата цел е „да приготви пътя за Господа, да направи прави Неговите пътеки” (3:4). Това служение е развито в стихове от 7 до 18.

1. Йоан проповядва покаяние и отправя призив да се бяга от идеция гняв. Той разширява посланието за истинско покаяние, предава го на множествата хора, бирници, войници и фарисеи.
2. Йоановото служение сочи към по-великото служение на Исус (ст. 15-18). Йоан последователно насочва към бъдещето, към по-великото служение на Христа. „Йоан отговори на всички, като каза: Аз ви кръщавам с вода, но идва Онзи, който е по-силен от мен, на когото не съм достоен да развържа ремъка на сандалите Му. Той ще ви кръсти със Светия Дух и огън. (17) Той държи лопатата в ръката Си, за да очисти добре хармана Си и да събере житото в житницата Си; а плевата ще изгори в неугасимия огън (Лука 3:16, 17).

Въведението на Лука завършва с хвърлянето на Йоан в затвора. Бок отбелязва „Затварянето му извежда на преден план паралела между Йоан и Исус. Пророческият призив на Йоан, неговото служение в изпълнение на Писанието, неговото проповядване на всички класи в обществото, неговото попадане под удара на Ирод и неговата окончателна съдба са все важни моменти в живота на Исус” (сравни Flender, 22). По-конкретно, сянката на кръста (2:35) пада върху служението му от самото начало. Този паралел започва от разказите за раждането на Йоан и продължава и в основното повествование (G. Braumann, ‘Das Mittel der Zeit’, ZNW 54, 1963, 117–145, особено 124f.; Ellis, 91).⁶¹

4. Трите неща, които правят Исус способен за служение

След това Лука изтъква трите неща, които правят Исус способен за служение, а те са Неговото кръщение, Неговото родословие и Неговото изпитване.

4.1. Неговото кръщение

Разказът на Лука за кръщението на Исус е кратък (3:21, 22). Исус се кръщава, получава Духа от небето и Отец Му проговаря. В тези думи Лука свързва Псалм 2 и Исая 40. Той е Синът и е помазан да извърши Неговото дело.

4.2. Родословието

Лука обръща внимание, че Исус е на около тридесет години, когато започва Своето публично служение.

Неговото родословие не обхваща поколенията само от Авраам до Давид, по-скоро то се връща назад към универсалната фигура на Адам, от Адам до Бог. Това е единственото място в Библията, където Адам е наречен Божий син и е съпоставен с Исус, Който при Своето кръщение също е наречен Божий Син.

За разлика от Матей Лука поставя родословието след кръщението на Исус и преди Неговото изкушаване. Таз постройка свързва Исус като Синът при кръщението Му и родословието с Адам като син. Лука, по примера на ап. Павел, вижда историята на света, фокусирайки се на двамата сина, двете представителни за човечеството фигури. Исус, вторият Син тук измества Адам, първия син. Родословието е последвано от разказа за изкушенията. Ако четиридесетте дни в Матей свързват Израил с Христос, двамата сина правят връзка между изкушението на Адам в градината и изкушенията на Христос в пустинята. За Лука Исус, вторият Адам, също е изкушаван и побеждава при далеч по-лоши обстоятелства отколкото Адам.

4.3. Изкушенията

Ключовите моменти в изкушенията са синовството на Христос и как Христос се смирява едновременно като Син и като посредник. Отец обявява Исус за Своя Син при Неговото кръщение и след това Исус е изкушаван по отношение на реалността и природата на Своята позиция на Син. Връзката с

---

⁶¹ Howard Marshall, *The Gospel of Luke : A Commentary on the Greek Text*, The New international Greek testament commentary (Exeter [Eng.: Paternoster Press, 1978). 148-49.

Адам сочи към времето преди изпитването на Израил, назад към Едемската градина, към изпитването на първия син на Бога. Лука набляга на космичната същност на изкушенията на Исус. Той е Спасителят на цялото човечество.

Редът на изкушенията се различава от разказа на Матей. Първо, Исус е изкушаван да превърне камъните в хляб, второ Той е изкушаван на върха на планината и трето в съответствие с ударението на Лука на храма, Христос е изкушаван на крилото на храма. Като Син, ходещ в смирение, Исус смирява Себе Си и се доверява на Своя Отец и Му се подчинява във всички аспекти. Христос успява там, където Адам се проваля. Лука завършва разказа си като отбелязва: *„И като изчерпа всяко изкушение, дяволът се оттегли от Него за известно време. (14) А Исус се върна в Галилея със силата на Духа и слух се рязане за Него по цялата околност”* (Лука 4:13, 14).

По това време дяволът приключва със своята атака. Той си тръгва, но Лука казва, че се връща при всяка подходяща възможност. Случките като предупреждението на Петър към Исус да не отива в Ерусалим, Юда и подигравките при кръста *„Ако си Ти Христос, избави Себе Си и нас!”* (Лука 23:39) говорят за непрестанните действия на Сатана.

Тези три събития подготвят Исус за Неговото служение и тук Той се завръща със силата на Духа в Галилея.

Заклучение

Евангелието на Лука набляга на идеята, че Исус е Спасителят на всички групи хора в това число на бедните и на отхвърлените. Ангелът дошъл при Мария, рождението на Исус и вестта на ангелите пред овчарите – всички те сочат към тази тема. Лука набляга на трите неща, които правят Исус способен за служение: Неговото кръщение, Неговото родословие и изкушенията. Тези три събития показват Христос като съвършения втори син, Който успява там, където Адам се е провалил.

Въпроси към урок 7

31. Коя е ключовата тема на Лука?
32. Избройте седем неща, на които се спира Лука.
33. Какъв е поздравът на ангела към Мария? Как е наречена тя? Обяснете.
34. Избройте и дайте кратко описание на имената и титлите на Исус.
35. Каква роля изиграва император Август в Божия план?
36. Обяснете вестта на ангелите пред овчарите?
37. Защо израстването на Исус е важно?
38. Определете двата аспекта на Йоановото кръщение и служение.
39. Обяснете важността на родословието на Лука.

40. Обяснете тръгването на дявола след изкушенията до следващия подходящ за него момент.

Задание 2

Лука споменава седем ключови теми. Дайте пример как ги развива в 1 и 2 глава.

Задание 3

Обяснете кръщението на Йоан, кръщението на Исус и кръщението на учениците след Петдесетница в книгите Лука и Деяния.

Урок 8. Служението и възкресението на Исус

Този урок слага край на нашето изучаване на синоптичните Евангелия като изследва разказа на Лука за ранното служение на Исус в Галилея (4:14 – 9:50). Този период е предаден с по-големи подробности отколкото в Матей и Марк.

Исус започва Своето служение след изкушенията и след залавянето на Йоан Кръстител. Лука казва: *А Исус се върна в Галилея със силата на Духа и слух се разнесе за Него по цялата околност* (Лука 4:14). От кръщението Си Исус получава сила и започва служение в Духа. Евангелистът подбира редица случки, за да придаде вкус на служението: Исус в Назарет, Исус призовава Своите ученици, Исус поучава онези, които стигат до вяра, Исус призовава и свидетелства за Царството и кулминацията в служението на Исус.

1. Исус в Назарет (4:16-30)

Лука започва с поучението на Исус в Назарет. Това не е първата Му проповед (4:23), а по-скоро е силен пример за Неговото характерно проповядване и реакцията на Израил, видяни ясно в обстановката на родния Му град. Текстът обобщава ключовите теми на Исус: Неговото място в изкуплението, нуждата от промяна в сърцето, нуждата от Святия Дух и Неговата любов към бедните и безправните.

Исус поучава в синагогата. Типичното богослужение в синагогата съдържа следните елементи: (1) шема* (2) молитва (3) прочит от Закона (4) прочит от Пророците (5) наставление (6) благославяне и (7) друг период за наставление. Исус е поканен да говори. Той прочита от Пророците и след това продължава като казва кои неща се изпълняват с тяхното чуване на прочетеното.

Подадоха Му книгата на пророк Исаия и Той, като отговори книгата, намери мястото, където беше писано: (18) „Духът на Господа е на Мен, защото Ме е помазал да благовестявам на бедните; изпратил Ме е да проглася освобождение на пленниците и проглеждане на слепите, да пусна на свобода угнетените, (19) да проглася благоприятната Господна година.” (20) И като затвори книгата, върна я на служителя и седна; а очите на всички и синагогата бяха впити в Него. (21) И започна да им казва: Днес се изпълни това писание във вашите уши” (Лука 4:17-21).

Исус цитира от Исаия 61 глава, чете за свободата и освобождението, което Израил ще преживее при юбилея (Лев. 2:8-17). Това е символ и Исус изпълнява типологията като всъщност освобождава хората от плена и робството на греха, както чрез Своето присъствие, така и чрез Своето служение. *„Днес се изпълни това писание във вашите уши”* (ст. 21). Той е есхатологичното изпълнение в силата на Духа, Господният Служител.

---

* шема – литургична молитва, основана на Втор. 6: 4, 5 произлизаща от първата дума на иврит – „ш’ма” или „слушай!” - (бел.пр.).

Макар да изпълнява Исаия 61, Исус не прочита цялата част. Той спира в началото на Исаия 61:2а, където се говори за Господното благоволение, пропускайки следващите думи „и деня на възмездието от нашия Бог” (Исаия 61:2б). Принципно старозаветните пророци обединяват първото и второто идване. Като не прочита целия стих, Исус ги разделя и заявява, че Той е изпълнението на този стих. Набляга, че сега е дошъл за спасение, а възмездието ще дойде при Неговото второ идване.

Градът първоначално реагира добре, впечатлени са от Неговите способности, но отхвърлят твърденията Му относно самоличността Му. Хората питат: „Този не е ли синът на Йосиф?” След като Го познават, значи не е възможно Той да е Месията.

Исус отхвърля тяхното неверие. Лука изтъква, че юдеите постъпват по същия начин, както правят по времето на Илия и Елисей. Те са пророци на Израил, но поради неверието сред народа Бог ги изпраща да служат на езичниците. Лука гради върху това, за да покаже, че Исус също се изправя пред юдейското неверие и Бог ще Го използва да служи на езичниците. Когато Исус ги предупреждава за това, юдеите побесняват. Как може Той да каже, че Божието благословение може да се насочи към езичниците, а не към юдеите? Те се опитват да Го убият. Историята обобщава взаимодействието между Исус и юдеите. В началото Исус е посрещнат радушно в Израил, но когато отказва да им даде знамения и предизвиква тяхното разбиране за Него като Месия, те Го отхвърлят.

2. Обобщение на ранното служение на Исус в Галилея (Лука 4:31-44)

Стихове от 31 до 41 обобщават ранното служение на Исус. Той поучава, изцелява и изгонва бесове по цяла Галилея, Божието царство е настъпило. *И слезе в галилейския град Капернаум... Но Той им каза: И на другите градове трябва да благовестя Божието царство, защото за това съм изпратен. И проповядваше в синагогите в Галилея* (Лука 4:31, 43-44).

Лука развива други елементи на това служение.

2.1. Исус събира ученици (5:1 – 6:15)

Исус привлича много ученици към Себе Си. От този брой избира дванадесетте. Учениците са тези, които ще продължат Неговото дело в бъдеще, тема, развита от Лука в Деяния на апостолите. Исус призовава Симон, Яков и Йоан, които са рибари. Показва им Своята голяма мощ като хваща голям улов и използва това като символ за делото, към което ги призовава. Казва им, че от този момент нататък „хора ще ловиш” (Лука 5:10). Учениците тръгват след Него. Симон, Яков и Йоан стават ядрото на учениците.

Исус изцелява нечистите и недостойните. В началото Петър изповядва, че самият той е нечист с думите: *Иди си от мен, Господи, защото съм грешен човек* (5:8). После Исус изцелява прокажен, човек, който е както религиозно, така и физически нечист. Призовава Матей, бирника, един религиозно и социално отхвърлен човек и яде с други бирници и грешници.

Неговото мощно служение разделя хората. Той изцелява нечистите и призовава при Себе Си непривлекателни хора, но действията Му Го поставят в

конфликт с юдейските водачи. Исус има редица спорове относно изцеляването в събота с фарисеите. Той изцелява и прощава на сакатия в събота и позволява на Своите ученици да събират храна в съботен ден (6:1 и сл.). Когато го питат защо се събира с грешници, отговаря: „Здравите нямат нужда от лекар, а болните. Не съм дошъл да призова праведните, а грешните на покаяние” (5:31-32). Юдейските първенци се разгневяват силно и се опитват да Го спрат (6:11).

В Исус идва новото вино на Новия Завет. Ограниченията на Стария Завет не могат да го задържат. Исус ги предизвиква: „*Можете ли да накарате сватбарите да постят, докато младоженецът е с тях? Ще дойдат обаче дни, когато младоженецът ще се отнеме от тях; тогава, през онези дни, ще постят. Каза им още и притча: Никой не отдира кръпка от нова дреха, за да я сложи на старата дреха, защото не само че новата дреха се разкъсва, а и кръпката от новата не прилича на старата. И никой не налива ново вино в стари мехове, защото не само че новото вино ще пръсне меховете и то самото ще изтече, а и меховете ще се изхабят. Но трябва да се налива ново вино в нови мехове и ще се запази и едното, и другото. И никой, след като е пил старо вино, не иска ново, защото казва: Старото е по-добро* (ст. 34-39).

Лука разкрива един състрадателен Спасител, такъв, който избавя, който спасява всякакви хора. Докато Неговата популярност расте, Той се изправя пред нарастваща съпротива от страна на религиозните водачи. Кулминацията на публичното Му служение е призоваването на дванадесетте. Исус прекарва нощта в молитва и после ги призовава. Дванадесетте са: *Симон, когото нарече Петър, и брат му Андрей, Яков и Йоан; Филип и Вартоломей; Матей и Тома; Яков Алфеев и Симон, наречен Зилот; Юда, Якововият брат и Юда Искариотски, който и стана предател* (Лука 6:14-16). Дванадесетте са символ.⁶² Вместо народа на Израил те представляват новият Божи Израил, отделен за Него.

2.2. Исус поучава (6:17-49)

Матей има Проповедта на планината; Лука – Проповедта в равнината. Като че ли Исус е в планински район и намира равно място, за да говори на учениците.⁶³ Проповедта в равнината е по-кратка от разказа на Матей и е повече като призив за покаяние, отколкото описание на Царството. Започва както с благословения, така и с проклетия. Той произнася благословение при покорство и предупреждава другите, че Божиите благословения не почиват върху всички. Хората, които са в Царството, ще се разпознават по плодовете им. Проповедта съдържа ключова тема на Лука, предупреждение за богатствата. Исус произнася благословение за бедните и гладните. Лука използва само думата „бедни”, а не пълния израз „бедните по дух” както е в Матей. Както вече видяхме „бедните” и „бедните по дух” е едно и също. Богатите често са духовно бедни, защото вместо на Бога разчитат на своето богатство, позиция и власт. В Стария завет

---

⁶² Обръщаме внимание, че разполагаме само с информация за някои от учениците. За мнозина не знаем почти нищо.

⁶³ За връзката между Проповедта на планината и Проповедта в равнината, виж урок пети от настоящия курс.

бедните са заставени да разчитат на Бога. Лука често увещава хората да бъдат верни настойници.

2.3. Достигане до вярата

Лука дава няколко илюстрации на хора, които стигат до вярата. Ще се спрем на стотника с болния слуга, вдовицата, Йоан Кръстител и грешницата.

2.3.1. Стотникът и неговия слуга (7:1-10)

След като свърши всичките Свои речи към народа, който Го слушаше, Исус влезе в Капернаум. (2) А на един стотник слугата, когото ценеше, беше болен на смъртно легло. (3) И когато той чу за Исус, изпрати до Него някои юдейски старейшини да Го помолят да дойде и да изцели слугата му. (4) И така, те дойдоха при Исус и Му се молеха усърдно, като казваха: Той заслужава да направиш това за него, (5) защото люби нашия народ и ни е построил синагогата. (6) А когато Исус вървеше с тях и беше вече недалеч от къщата, стотникът изпрати до Него приятели да Му кажат: Господи, не си прави труд, защото не съм достоен да влезеш под стряхата ми. (7) Затова не счехох и себе си достоен да дойда при Теб. Но кажи само дума и слугата ми ще оздравее. (8) Защото и аз съм подвластен човек, и имам подчинени на мен войници; и казвам на един: Иди!, и той отива; и на друг: Ела!, и той идва; и на слугата си: Направи това!, и той го прави. (9) Като чу това, Исус му се учуди; и като се обърна, каза на множеството, което Го следваше: Казвам ви, дори в Израил не съм намерил толкова голяма вяра. (10) И когато изпратените се върнаха в къщата, намериха болния слуга оздравял (7:1-10).

Лука разкрива същността на вярата, властта на Христос и картина на доверие сред езичниците. Вярата сред езичниците осъжда юдеите.

2.3.2. Вдовицата от Наин (7:11-17)

И скоро след това Исус отиде в един град, наречен Наин, и с Него вървяха учениците Му и едно голямо множество. (12) И когато се приближи до градската порта, ето, изнасяха мъртвец, едничък син на майка си, която беше и вдовица; и с нея имаше голямо множество от града. (13) И Господ, като я видя, я съжали и ѝ каза: Не плачи. (14) Тогава се приближи и се допря до носилото; а носачите се спряха. И каза: Момче, казвам ти, стани. (15) И мъртвият се надигна и седна, и започна да говори. И Исус го даде на майка му. (16) И страх обзе всички и славеха Бога, казвайки: Велик пророк се издигна между нас и Бог посети Своя народ. (17) И това, което каза за Него, се разнесе по цяла Юдея и по цялата околност (7:11-17).

В този разказ Исус поема инициативата. *И Господ, като я видя, я съжали и ѝ каза: Не плачи.* Исус използва Своята сила по начин, който напомня на Израил за Илия и Елисей (III Царе 17:17-24; IV Царе 4:18-37). В Него възниква периодът на изпълнение. Това мощно действие кара Йоан да се запита дали Исус не е Месията?

2.3.3. Йоан Кръстител

И учениците на Йоан му известиха за всичко това. (19) Тогава Йоан повика двама от учениците си и ги изпрати при Господа, за да попитат: Ти ли си Онзи, който има да дойде, или друг да очакваме? (7:18-19).

Йоан е объркан относно самоличността на Исус. Той вижда само едно идване на Месията, който ще дойде в Святия Дух, с огън и съд. Действията на благодат на Исус не съвпадат с очакванията му. Исус отговаря с изцеляване на мнозина и при тези действия показва милостта и благодатта на благовестието. Месията ще е някой, който ще върши такива дела, значи Той е Месията.

И в същия час Той изцели мнозина от болести и язви, и зли духове и на мнозина слепи дари зрение. (22) Тогава в отговор им каза: Идете и разкажете на Йоан това, което видяхте и чухте – че слепи проглеждат, куци прохождат, прокажени се очистват и глухи прочуват; мъртви биват възкресени и на бедните се проповядва благовестието. (23) И блажен онзи, който не се отвърща от Мен (7:21-23).

Както при проповедта си в Назарет, Исус разделя Своето идване на две събития. Неговото първо идване е с милост, а второто ще бъде с осъждане. И при Своето идване показва благодатта, а не осъждението. Днес е спасителен ден.

2.3.4. Вярата на грешницата

Тогава един от фарисеите Го покани да яде с него. И Той влезе в къщата на фарисея и седна на трапезата. (37) И ето, една жена от града, която беше грешница, като разбра, че седи на трапезата в къщата на фарисея, донесе алабастрен съд с миро. (38) И като застана отзад при краката Му и плачеше, започна да облива краката Му със сълзи и да ги изтрива с косата си, и целуваше краката Му, и ги мажеше с мирото. (39) А когато фарисеят, който Го беше поканил, видя това, каза в себе си: Този човек, ако беше пророк, щеше да познае коя и каква е жената, която се допира до Него, защото тя е грешница. (40) А Исус в отговор му каза: Симоне, имам нещо да ти кажа. А той рече: Учителю, кажи. (41) Един заемодавец имаше двама длъжника. Единият му дължеше петстотин динария, а другият – петдесет. (41) И понеже нямаха да му платят, той прости и на двамата. И така, кой от тях ще го възлюби повече? (43) В отговор Симон каза: Мисля, че онзи, на когото е простил повече. А Той каза: Правилно отсъди. (44) И като се обърна към жената, каза на Симон: Виждаш ли тази жена? Влязох в къщата ти, но ти не даде вода за краката Ми, а тя със сълзи обля краката Ми и ги изтри с косата си. (45) Ти целувка не Ми даде, а тя не е престанала да целува краката Ми, откакто съм влязъл. (46) Ти с масло не помаза главата Ми, а тя с миро помаза краката Ми. (47) Затова ти казвам: прощават ѝ се многото грехове; защото тя възлюби много; а на когото малко се прощава, той малко люби. (48) И ѝ каза: Прощават ти се греховете. (49) А тези, които седяха с Него на трапезата, започнаха да казват помежду си: Кой е Този, който и греховете прощава? (50) Тогава Той каза на жената: Твоята вяра те спаси. Иди си с мир (7:36-50).

Исус издига грешната жена над уважаваните религиозни управници. Тази жена е обичана и обича, на нея много ѝ е простено и тя разбира много. Именно

тя, а не знаещите религиозни първенци, притежава истинско разбиране и взаимоотношение с Христос.

Лука издига мястото на жените – от въвеждащата част и Мария, до тази спомената жена и жените, които подкрепят служението на Исус. Евангелистът отбелязва: *„Скоро след това Исус ходеше по градове и села да проповядва и да благовестява Божието царство. А с Него бяха дванадесетте ученици (2) и някои жени, които бяха изцелени от зли духове и болести: Мария, наречена Магдалена, от която бяха излезли седем демона; Йоана, жената на Иродовия настойник Хуза; Сусана и много други, които Му служеха с имота си (8:1-3).*

През цялото си галилейско служение Исус призовава хората към вяра. В притчите Той говори за Себе Си като за Сеячът, този, който сее Словото на Царството. После се разкрива като Месията чрез поредица от действия в това число изцеляването на жената и укротяването на бурята.

1. Той делегира Своята власт. Избира дванадесетте ученици да отидат в света. Дава им силата за това. Служението на Исус и на Неговите ученици оказват голямо въздействие. Мълвата за него достига даже до Ирод, който пита: *„Йоан аз обезглавих. А кой е Този, за когото слушам такива неща? И желяше да Го види (9:9-10).*
2. Кулминационният момент в служението е нахранването на петте хиляди. Това чудо е предадено във всичките четири Евангелия.

„И когато денят започна да отминава, дванадесетте се приближиха и Му казаха: Разпусни множествата, за да отидат в околните села и колиби да нощуват и да си намерят храна, защото тук сме в уединено място. (13) Но Той им каза: Дайте им вие да ядат. А те казаха: Нямаме повече от пет хляба и две риби, освен ако отидем и купим храна за целия този народ. (14) Защото имаше около пет хиляди мъже. И каза на учениците Си: Накарайте ги да насядат на групи по петдесет души. (15) А Той взе петте хляба и двете риби и погледна към небето, и ги благослови; и като ги разчупи, даде на учениците да сложат пред множеството. (17) И ядоха и всички се наситиха; и вдигнаха къшеите, които им останаха – дванадесет коша (9:12-17). Множеството, виждайки мощта на Исус, се опитва насила да Го направи цар. Исус устоява на изкушението и от този момент нататък се оттегля от хората, прекарва времето си като поучава учениците за истинската същност на ученичеството и че Месията е дошъл да страда, да умре и след това да възкръсне. Това слага точка на Неговото служение в Галилея.

3. Ученичеството

Откровението на Исус и Неговото поучение за ученичеството се появяват като отговор на въпрос към Него и по време на преобразението. И двете събития се случват в северна Галилея.

Исус пита учениците *„Какво казва множеството, кой съм аз?”* (ст. 18). Те изповядват Неговото име и после Исус ги предупреждава да не казват на никого. После активно ги учи за истинската същност на ученичеството, най-вече, че то включва страдание и кръста. *„Човешкият Син трябва много да пострада и да бъде отхвърлен от старейшините, главните свещеници и*

книжниците, да бъде убит и на третия ден да бъде възкресен” (9:22). След страданието следва възкресението.

Изповедта на учениците е последвана от преображението. Двете неща са свързани помежду си. Исус вече е на път към Ерусалим, за да страда и да умре и е насърчен в делото Си чрез събитията при преображението. Той се моли на върха на планината (9:29). Среща се с Моисей и Илия, които „говореха за Неговата смърт, която му предстоеше да изпълни в Ерусалим” (9:31). Думата за „смърт” е „изход” и така свързва Неговата смърт с изхода на Израил при избавлението от Египет. Изходът сочи към по-великото спасение на Исус. При преображението виждаме Исус като по-велик от Моисей, по-велик от Илия и Този, който наистина освобождава Своя народ, юдеи и езичници, не само от Египет, но и от греха и смъртта. Той е по-великият новозаветен избавител. Този текст е един от само двата случая, в които чуваме гласа на Отец. Петър се позовава на този глас във II Петър 1:16-18.

3.1. Ученичеството и твоят ближен

Исус говори да обичаш своя ближен и да обичаш Бога.

В отговор на въпроса на книжника Исус пита какво се казва в Закона. „А Той му каза: Какво е писано в закона? Как го четеш ти? (27) А той в отговор каза: Да възлюбим Господа, своя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа, с всичката си сила и с целия си ум, и ближния си както себе си” (Лука 10:26-27).

3.2. Исус и възкресението в Лука

В Лука 24 Исус е възкресен и оправдан от Бога. В това Евангелие са записани три явявания след възкресението. Първо, Исус се явява на жените (24:1-12), после се явява на двамата ученици на пътя към Емаус (24:13-35) и накрая – на учениците, за да им даде последни наставления да занесат със силата на Святия Дух Словото до всеки народ. Тази част завършва с тържественото възлизане на Исус от дясната страна на Бога, за да царува и да излива даровете на Отец (Деяния 2:36-53).⁶⁴ Именно физическото възкресение на Христос различава християнството от всички останали религиозни и морални системи. В Лука възкресението на Исус показва голямата надежда на човечеството. В първия Адам има смърт, а във втория Адам, последния човек, има живот и благословение след смъртта. Възкресението на Исус е основата на възкресението на всички, които са в единение с Него. При възкресението връзката между Исус и Бога е потвърдена, потвърдени са и нашите взаимоотношения.

3.1.1. Явяването на Исус на жените (24:1-12)

Жените отиват при гроба и го намират празен. Те са шокирани. Двама мъже (ангели, 24:23) им се явяват като свидетели (Вт. 19:15) на възкресението на Исус. Те порицават жените, че търсят живия между мъртвите. „Няма Го тук, а възкръсна. Спомнете си какво ви говореше, когато беше още в Галилея, (7) като казваше, че Човешикият Син трябва да бъде предаден в ръцете на грешни

⁶⁴ Bock, Darrell L. *Luke Volume 2: 9:51-24:53*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament (Grand Rapids, Michigan: Baker Books, 1996). 1879. Print.

хора, да бъде разпънат и на третия ден да възкръсне” (Лука 24:6-7; виж също 9:22; 18:32-33). Употребата на „трябва” подчертава Божия план. Една от централните теми на Лука е, че Христос „трябва” да бъде предаден и разпънат, а после да възкръсне. Жените си спомнят учението на Исус, повярват и после разказват случилото се на апостолите. Апостолите не им вярват. Петър отива при гроба и като го вижда празен, се изумява.

3.1.2. Исус призовава и обещава Святия Дух (24:44-49)

„И им каза: Тези са думите, които ви говорих, когато бях още с вас, че трябва да се изпълни всичко, което е писано за Мен в Моисеевия закон, в пророците и в псалмите. (45) Тогава им отвори ума, за да разберат Писанията. (46) И им каза: Така е писано, че Христос трябваше да пострада и да възкръсне от мъртвите на третия ден, (47) и че трябва да се проповядва покаяние и опрощаване на греховете в Негово Име на всички народи, като се започне от Ерусалим. (48) Вие сте свидетели на това. (49) И ето, Аз изпращам върху вас обещанието на Отца Ми; а вие стойте в града (Ерусалим), докато се облечете със сила от горе” (24:44-49).

Исус заявява, че Той е както главната тема на Библията (ср. Лука 24:25; Деяния 13:29), така и че тези Писания трябва да се изпълнят. Цялото Писание: законът, пророците и псалмите говорят за Него. Законът обещава пророк като Моисей (Деяния 3:22), пророците очакват идването на Исус, същото е и в Псалмите. Лука цитира Псалтира в Лука 20:42, Деяния 1:20; 13:33; Лука 13:35; 20:17, 41-44; 22:69; Деяния 2:25-28, 32-36; 4:25-27. В качеството си на Великият пророк Исус обяснява Писанията на учениците като разкрива Божия план (ср. 9:35). Лука не ни казва на кои специфични текстове се позовава Исус, а само че цялото Писание сочи към Христос и Неговото дело (24:46-47).

Исус отваря техния ум, за да разберат Писанието. Това е в контраст със слепотата, която срещаме в Лука 9:45 и 18:34. Това, което учениците не могат да схванат преди разпятието и възкресението, вече е ясно. Те получават прозрение в Божия план и като на Негови свидетели им е възложено да го прогласяват (Osborne 1984, 130-31). „Керигмата”⁶⁵ се разраства от божествения замисъл, а не обратното.⁶⁶ Страданията, възкресението и влизането в слава (Лука 24:25-27, 44-47) се случват защото са според Божия замисъл.⁶⁷ Учениците проповядват изпълнението на Божия план.⁶⁸

Учениците вече трябва да отиват в името на Исус. Старозаветната власт на Бога вече се намира в Исус, посредникът на Божието обещание. Кръщението и другите благословения идват чрез Неговото име (Деяния 2:17-21; 38-39; 4:10). Това показва абсолютната власт на прославения Христос.⁶⁹

⁶⁵ От гръцки „керигма” означава ‘проглашение, проповед’ – бел. на бог. ред.

⁶⁶ Bock, Darrell L. *Luke Volume 2: 9:51-24:53*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament (Grand Rapids, Michigan: Baker Books, 1996). 1938. Print

⁶⁷ Пак там.

⁶⁸ Пак там.

⁶⁹ Пак там.

В отговор на посланието на благовестието, хората трябва да се покаят. „Хората трябва да променят мисленето си за Бога и пътя към Него, особено представите си за греха, тяхната неспособност да го побеждават сами, за жизненоважната роля на Христос за прощението, както и за важността да разчиташ на Него за духовно напътствие.”⁷⁰ „Прощението на греховете идва при тези, които протегнат нуждаеща се ръка към Исус, като се осланят единствено на Него и признават, че без Него няма никаква надежда.”⁷¹

В съответствие с темата на Лука за благословение на всякакви групи хора, посланието за надежда трябва да достигне до всички народи (Ис. 42:6; 49:6; Лука 2:32; Деяния 13:47). Исус е Господ на цялото човечество, юдеи и гърци (Деян. 10:36; Рим. 10:12-13).⁷² Това започва от Ерусалим (Лука 24:49; Деян. 1:8) и се разпростира до краищата на земята.⁷³ Разпространението на благовестието от Ерусалим също говори за последователност в Божия план.

На Своите ученици Исус дава две наставления. Първо, те трябва да чакат идването на „обещания от Отца” Свети Дух. Исус нарича Бог Свой Отец и набляга на ролята Си като посредник. Въпреки че Духът е „обещанието на Отца,” Исус казва, „Аз ще изпратя” и така показва, че е получил власт. На Петдесетница Петър говори за Исус като за ходатай (Деян. 2:30-33). Исус е посредникът на ползите от спасението и обещанията. В резултат на Своето възкресение Той има власт над спасението. Той е проводникът, чрез който се получават Божиите обещания за спасение.⁷⁴

Второ, учениците трябва да отидат в Ерусалим, където да чакат да бъдат облечени свише. Новозаветният образ се отнася до различни дарби, които Бог ще предостави на вярващите „да носят” в своето всекидневно ходене с Него.

Евангелието завършва, когато Исус ги благославя, възнеса се на небето и учениците се разделят с радост, като Му се покланят и Му благодарят.

И като ги благославяше, се отдели от тях и се възнесе на небето, (52) И те Му се поклониха и се върнаха в Ерусалим с голяма радост; (53) и бяха постоянно в храма, като хвалеха и благославяха Бога (Лука 24:52-53).

Заклучение

Краткият завършек в Марк прави сравнението трудно. Във Великото поръчение на Матей Исус е Царят над всички народи, в Лука Той е този, който ще излее Своя Свети Дух върху църквата, за да може тя да има силата да отиде и да спаси всички – света.

Въпроси към урок 8

41. Кое е важното в проповядването на Исус в Назарет?

---

⁷⁰ Пак там.

⁷¹ Пак там.

⁷² Пак там.

⁷³ Пак там.

⁷⁴ Пак там.

42. От кой текст прочита Исус? Какво пропуска? Защо?
43. Каква е връзката между Проповедта на планината и Проповедта в равнината?
44. Защо вярата на стотника е важна?
45. Как Исаия 61:1-2 ни помага да разберем объркването на Йоан Кръстител в Лука 8 глава?
46. Обяснете значението на вярата на грешницата (7:36-50)?
47. Обяснете типологията на думата „смърт/ изход” и присъствието на Моисей и Илия в Лука 9.
48. Как Исус обяснява Своя живот и служение на двамата по пътя за Емаус?
49. Какви последни наставления дава Исус на Своите ученици?
50. Как завършва Евангелието на Лука?

Библиография

Джей Адамс, *Брак, развод и повторен брак според Библията*, издателство „Динамик Консулт К. А.“, София, 2003 г.

Berkhof, Louis: *Systematic Theology*, Edinburgh, The Banner of Truth Trust, 1984.

Blomberg, Craig, *Jesus and the Gospels*, Nashville, Broadman and Holman Publishers, 1997.

Bock, Darrell L. *Luke Volume 1: 1:1-9:50*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament, Grand Rapids, Baker Books, 1994.

Calvin, John, *Commentary on the Harmony of the Evangelists, Matthew, Mark, and Luke*. - www.ccel.org/ccel/calvin/calcom31.i.html

Carson, Moo, and Morris, *An Introduction to the New Testament*, Grand Rapids, Zonderphand, 1992.

Carson, *Matthew, Mark, Luke*, The Expositor's Bible Commentary, vol. 8, Grand Rapids, Zondervan, 1984.

Edwards, James R., *The Gospel According to Mark*, The Pillar New Testament commentary. Grand Rapids, Eerdmans, 2002.

Gaffin, Richard B., *Perspectives on Pentecost*, Phillipsburg: Presbyterian and Reformed, 1979.

Ladd, G. *The Theology of the New Testament*, Grand Rapids, Eerdmans, Reprinted 1997.

Marshall, I. Howard, *The Gospel of Luke: A Commentary on the Greek Text*, The New International Greek testament commentary, Exeter, Eng.: Paternoster Press, 1978.

Murray, John, *Principles of Conduct*, Grand Rapids Erdmann's, 1957.

Murray, John, *Divorce and remarriage*, Phillipsburg, Presbyterian and Reformed Publishing Co., 1953.

Payne, Michael, *Ethics*, Reformed Theological Seminary, Jackson, unpublished lecture, 1999.

Poythresses, Vern S, *The Shadow of Christ in the Law of Moses*, Phillipsburg: Presbyterian and Reformed, 1991.

Ridderbos, *The Coming Kingdom*, Phillipsburg: Presbyterian and Reformed, 1962.

Vos, Geerhardus, *Biblical Theology*, Grand Rapids, Eerdmans, 1971

_____, *Redemptive History and Biblical Interpretation*, Phillipsburg: Presbyterian and Reformed, 2001.

Zugg, Julian, *Eschatology*, MINTS, English, 2001

Източници в интернет

Тъй като много студенти нямат достъп до книгите, които съм приложил, представям следните източници в интернет. Много от тях са стари книги и затова няма да отразяват съвременния подход на третиране на всяко Евангелие като независима единица, но все пак имат голяма стойност. Част от тези

източници са взети от курса на Дон Рицман върху Синоптичните Евангелия за магистърската степен.

Calvin: <http://www.ccel.org/ccel/calvin/commentaries.i.html>

Matthew Hendry: <http://www.ccel.org/ccel/henry/mhc.i.html>

JFB <http://biblestudy.churches.net/CCEL/J/JFB/JFB/JFB00.HTM>

John Gill <http://www.freegrace.net/gill/>

General commentaries: <http://www.ewordtoday.com/comments/>

John Lightfoot: http://philologos.org/__eb-jl/

Виж също курса на Дон Рицман върху Синоптичните Евангелия за бакалавърска степен. Там има по-разширен списък от уебсайтове:

http://mits.edu/index.php?option=com_content&view=article&id=69&Itemid=77

Приложение 1: Исус и царството

Исус идва да проповядва Божието царство (Марк 1:15; Мат. 4:17; Лука 4:19). След като Божието царство представлява ядрото на Неговото послание и служение, ще направим подробно изследване в две части: (а) Проявлението на царството и (б) Съдържанието на учението за царството.

А. Проявлението на царството

Корените на посланието за царството са в Стария завет. Исус проповядва, че небесното царство е приближило (Мат. 4:17). Не го обяснява, понеже царството вече е представено в старозаветните обещания.

В Стария завет Бог е Цар над всичките народи, управлява с власт, владение и господство на вселената. В същото време Той е и в особени взаимоотношения с Израил като негов Цар. И управлява Израил чрез закона даден на Синай, чрез пророците и най-вече чрез Давидовото царство. Давидовата династия царува като Божий представител. Божието управление над Израил е образ, който говори за ново и по-велико царство. Малко или много Законът, пророците и царете налагат временно осъждение. Така се внушава една по-велика реалност, която ще се случи в царството на Месията. Божието царство е царството на Месията (Ис. 11:9-10). То е царството, което ще превземе всички други земни царства и ще трае вечно (Дан. 2:7).

Бъдещото царство обобщава всички надежди на Израил, да донесе на него спасение, а на враговете осъждение. „Царството означава изкупление, защото Бог налага Своята царска справедливост на тези, които полагат упованието си в Него като Негов народ. Царството значи осъждение, защото Бог налага Своята царска воля въпреки тези, които се противят на Неговата воля” (Ridderbos, *The Coming Kingdom*, 20).

В Исус царството настъпва напълно. Той показва радикалното разделение, което се получава след настъпването на Неговото царство. Исус казва: „Законът и пророците бяха до Йоан; оттогава Божието царство се благовества и всеки насила влиза в него” (Лука 16:16).

Матей говори за Небесното царство вместо за по-разпространеното Божие царство. Някои твърдят, че понятието на Матей е същото като Божието царство и Матей го употребява, за да избегне употребата на Божието име. Вос (Vos, 304ff) Това предполага, че Матей изкусно поставя ударението на мястото на Божието управление (в допълнение към самия факт, че то е управление на Бога). Да говориш за небето, означава да говориш за Бога в Неговите специални действия; сравнете Данаил 2:44; 7:13; Матей 16:17; 18:35; Римляни 1:10; I Коринтяни 15:47; II Коринтяни 5:1-2. Небето е местообиталището на Бога по отношение на земята. Идеалните модели тук долу трябва да съответстват на небесните.

Начинът, по който Исус говори за царството показва, че то е едновременно царуване, Божието мощно царуване над хората в техния живот и също може да се опише с изрази за материя. На хората също така е казано да

седят, да ядат и да пият в царството. А някои ще бъдат изхвърлени в царството на тъмнината (Vos, 306).

Царството се описва и като внезапно настъпващо. То ще дойде със сила най-вече когато се прояви при Второто идване на Христос в неговата пълнота (Мат. 19:28). В тези стихове се набляга на есхатологичната⁷⁵ и материална същност на царството. Исус също така говори, че царството расте постепенно с времето (Мат. 8:11; 13:43). Постепенният растеж на царството е свързан по-скоро с неговата вътрешно-духовна органична природа (Мат. 12:28; Лука 11:20). В Лука 17:20-21 Исус казва: „*Божие* царство не идва така, че да се забелязва; нито ще кажат: *Ето, тук или там – защото, ето, Божие царство е сред вас.*” Духовният аспект може да се разглежда като сила, динамика, квас или семе, което действа в хората. Вътрешната природа и бавният растеж на царството се представят най-вече в притчите за царството, където то е наречено тайна (Марк 4:11). Вътрешното царство ще доведе и до външно царство в този живот и в неговото окончателно и пълно проявление – Бог ще го установи със сила.

Заради вътрешните и външни елементи и есхатологичната природа на царството, Исус може да говори за бъдещото царство и за вече установеното царство. Вос (Vos, *Redemptive History*, 304ff) говори за три етапа. Вътрешното духовно царство настъпва постепенно; външното проявление може да дойде мощно, но непълно с Христос, а последното и пълно проявление на царството, което Бог ще установи с внезапна криза в края на времената. Царството ще доведе до съвършенство, нищо нечисто няма да влезе в него. То ще се установи завинаги.

Б. Природата на царството

Исус не дава определение за царството с идейни понятия, по-скоро „го” описва в конкретни практични примери (Vos, 311). Това е очевидно в Проповедта на планината, където Той говори за царството с много практични понятия.

В Проповедта на планината фокусът на царството е самият Бог. Царството е за славата на Бога – „*Твое е царството, и силата, и славата.*” Той е в центъра, а царството е най-голямото добро за човека. В Марк 12:34, когато книжникът казва, че най-голямата заповед е да обичаш Бога с цялото си сърце, Исус му отвърща, че не е далеч от царството. Най-голямото добро в царството е да обичаш Бога с цялото си сърце, ум, сила и душа. Царството е мястото, където царува Бог. В него Царят, законодателят и Съдията са обединени в Христос. Всички са в Христос, което значи да съдят с Него и да царуват с Него (Мат. 19:28).

Божие царство е противопоставено на царството на тъмнината, владение на Сатана. Идването на царството побеждава Сатана. Той е князът на този свят (Йоан 12:31; 14:30; 16:11) и царството го притиска. За поражението на Сатана се говори в Матей 12:28 и сл. „*Но ако аз изгонвам демоните чрез Божия*

---

⁷⁵ Идва от съчетанието на двете гръцки думи – „есхатон” – ‘последен, краен’ и „логос” – ‘наука, знание, слово’ – означава „наука за последните времена” и е раздел на Систематичното богословие. – бел. на бог. ред.

Дух, то Божието царство е дошло върху до вас.” За отхвърлянето на Сатана е написано и в Лука 11:20. Идването на царството е унищожаване на злите духове (Марк 11:24), тяхното измъчване (Мат. 8:29; Марк 5:7; Лука 4:34). Те са безпомощни (Мат. 8:29) и молят да не бъдат изпращани на вечно наказание (Лука 8:21; ср. Откр. 20:3 и сл. (Ridderbos, *The Coming Kingdom*, 63). В Лука 10:18-19 Исус изпраща Своите ученици да разширяват царството и после им казва, че е видял Сатана да пада от небето.

Царството идва в силата на Святия Дух и е създадено за спасение. „То подтиква ангелите към действие (Мат. 1; Лука 2); изпълва армията на дявола с ужас (Мат. 4:3; Марк 1:24; Мат. 12:29) и дори ще направи така, че Сатана да падне от небето. То хвърля човека и света в криза... Царството е изпълнено със сила и енергия. Предизвиква човека с необходимостта да вземе най-важните решения на света (Ridderbos, *Supra*, 27) (Лука 10:18).

Царството се проявява в чудеса. Понеже физическото страдание идва на света чрез Сатана, както директно, така и косвено (Лука 13:11-16), чудесата на Исус трябва да се разглеждат като делата на Царството, които носят есхатологичен характер (Ridderbos, *Supra*, 66).

Царят е източник на благодат и благословение за хората. Царството е Божия дар за хората. Ние не даваме права на Царя, а Той ни дава царството. Благословенията са обяснени като банкет или пиршество. Царството е свързано с бащинството на Бога. В Господната молитва ние молим Бог Отец да дойде Неговото царство (Мат. 6:9). То е основано на Стария завет, където Бог избавя Израил, за да бъде Негов Син в Неговото царство.

Църквата произтича от царството. Думата „ecclesia” е обикновено предаване на гръцки на еврейското понятие за старозаветния народ на Бога. “Тази църква е заместена от нова, която Бог специално нарича „Своя” църква, защото ще бъде основана на постигнатото от Него историческо дело” (Vos, 315).

Герхардус Вос продължава: „Но по-нататък става ясно, че тази църква представлява фаза в развитието на Божието царство, в която що се отнася до Петър, върху когото се построява, като апостолски свидетел на месианството на Исус, на него се дават и ключовете на царството (ст. 19)” (316). Това сочи към един външен аспект. Връзката може да се обясни по този начин, че църквата е част от царството; в църквата може да се види царството като организирано общество, застанало между силите на невидимото духовно царство и на съвършено организирания есхатологичен край. Църквата и царството ще се свържат заедно в настъпването на новото творение.

Приложение 2. Благовестието, смъртта на Исус и Царството

Кръстът е главен елемент в посланието на благовестието. Исус идва, за „да спаси народа Си от греховете му” (Мат. 1:21). Думата „спасявам” е широко понятие. Тя обхваща всеки аспект на греха. Йоан казва, че Исус „дава на Неговия народ да познае спасение чрез прощаване на греховете им” (Лука 1:77). Грехът носи вина, съзнанието, че се дължи нещо на Бога; че трябва да се заплати нещо, за да се постигне удовлетворение. Евангелията винаги поставят човека във взаимоотношенията длъжник-кредитор (Мат. 6:12; 18:22-35; Лука 13:1-4). Исус ни учи да се молим: „прости ни дълговете, както и ние прощаваме на нашите длъжници” (Мат. 6:12).

После Петър отива при Исус и пита: „Господи, до колко пъти, като съгреши брат ми против мен, да му прощавам? До седем пъти ли? (22) Исус му каза: Не ти казвам до седем пъти, а до седемдесет пъти по седем. (23) Затова небесното царство прилича на един цар, който поиска да прегледа сметките на слугите си. (24) И когато започна да ги преглежда, докараха при Него един, който му дължеше десет хиляди таланта. (25) Но понеже нямаше с какво да заплати, господарят му заповяда да продадат него, жена му и децата му, и всичко, което имаше, и да се плати дългът. (26) Затова слугата падна, кланяше му се и каза: Имай търпение към мен и ще ти платя всичко! (27) И господарят на този слуга, понеже го жалеше, го пусна и му прости заема. (28) Но този слуга, като излезе, намери един от съслужителите си, който му дължеше сто динария; хвана го и го душеше, и каза: Плати това, което ми дължиш! (29) Затова съслужителят му падна и му се молеше, като каза: Имай търпение към мен, и ще ти платя! (30) Но той не искаше, а отиде и го хвърли в тъмница, докато изплати дълга. (31) А съслужителите му, като видяха станалото, твърде много се наскърбиха; дойдоха и казаха на господаря си всичко, което беше станало. (32) Тогава господарят му го повика и му каза: Зли слуго, аз ти простих целия онзи дълг, понеже ми се примоли. (33) Не трябваше ли и ти да се смилиш над съслужителя си, както и аз се смелих над теб? (34) И господарят му се разгневи и го предаде на мъчителите, докато изплати целия дълг. (35) Така и Моят небесен Отец ще постъпи с вас, ако не простите от сърце всеки на брат си (Мат. 18:21-35).

Макар да говорят за законово, юридическо оправдание, Евангелията наблягат и на други аспекти от изкуплението. Единственият пасаж, в който се споменава закононото оправдание чрез вяра в учението на Исус е Лука 16. Този, който се стреми да се оправдае чрез дела не е друг, а именно грешникът, оправдан без дела, но чрез Божиата щедра благодат. Нуждата от прощение се вижда и в предупреждението на Исус за съденето в Мат. 5:21-22.

Доколкото страдалческата смърт на Исус и възкресението още не са се случили, небесното царство още не е напълно осъществено. Всички действия на Исус показват царството. На кръста Исус поема върху Себе Си страданията на Своя народ. Дава Себе Си като заместническа саможертва, като откуп за мнозина (Марк 10:45). „В Христос Бог поддържа Своите царски права и постига

Своето царско изкупление... също в Христос като покорният слуга и в Христос, който страда и умира за мнозина. Осъждението и изкуплението на небесното Царство не само се въвеждат *чрез* Него, но и *от* Него и *с* Него” (171).

Страданията и смъртта на Исус показват част от божественото осъждане, от настъпването на великия ден Господен. Откупът, който Христос трябва да плати за „мнозина” не е нищо по-малко от това Той да бъде предаден на Божието осъждане вместо тези „мнозина.” В Своята саможертва, Исус приема едно бъдещо страдание вместо тези, които са Негови, за всичко което те трябва да понесат според закона за греховете си.

Той също така им дава гаранция за тяхното съвършено изкупление. Отваря вратите на рая (Лука 23:43) и им дава сигурност за царството (Лука 22:29-30); тялото и кръвта на Исус вече стават тяхна храна и питие. В Него настъпва Новия Завет (Лука 22:29).

Накратко Христос полага юридическата основа на цялото проповядване на благовестието. След Неговата смърт и възкресение проповядването на царството вече включва по-пълно проповядването на кръста. След възкресението Исус обяснява необходимостта от кръста (Лука 24:25 и сл., 44 и сл.). Със Своята нова царска власт Той вече може да им възложи поръчение (Мат. 28:18). С достигането до цялата земя, днес Благовестието призовава хора към Неговото страдание, смърт и възкресение.

Приложение 3. Задания

Задание 1: В Лука 15:11-32 разгледайте характера и същността на бащата, сина и на по-големия брат и множествата. Развийте две или три точки за проповядване за всеки от героите.

Задание 2: Лука се спира на седем ключови теми. Илюстрирайте как ги развива в Лука 1 и 2 глави.

Задание 3: Обяснете кръщаването на Йоан, кръщаването на Исус и кръщаването на учениците след Петдесетница в Лука и Деяния.